

PROJEKT

**UCHWAŁA NR ... /.../ 2025
RADY POWIATU w Kielcach
z dnia 2025r**

w sprawie przyjęcia „Lokalnego Planu Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji dla Powiatu Kieleckiego na lata 2026 – 2029”

Na podstawie art. 4 ust. 1 pkt 3, pkt 3a, pkt 5, pkt 5a oraz art. 32 ust. 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2024 r. poz. 107 z późn. zm.) oraz uchwały Nr 135 Rady Ministrów z dnia 15 czerwca 2022 r. w sprawie przyjęcia polityki publicznej pod nazwą Strategia rozwoju usług społecznych, polityka publiczna do roku 2030 (z perspektywą do 2035 r.) (M.P. z 2022 r. poz. 767), uchwała się, co następuje:

§1

Przyjmuje się „Lokalny Plan Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji dla Powiatu Kieleckiego na lata 2026 – 2029”

§2

Wykonanie Uchwały powierza się Zarządowi Powiatu w Kielcach

§3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady

Jacek Kuzia

INSPEKTOR
ZASTĘPCA DYREKTORA
Powiatowego Centrum Rodziny
w Kielcach
Piotr Piwońarczyk
Małgorzata Galecka

Uzasadnienie

Realizacja polityki społecznej na poziomie powiatu stanowi jedno z podstawowych zadań własnych samorządu powiatowego wynikających z art. 4 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz.U. z 2024 r., poz. 107 z późn.zm.).

Zgodnie z obowiązującymi kierunkami polityki społecznej państwa, w tym z założeniami krajowego procesu deinstytucjonalizacji usług społecznych, jednostki samorządu terytorialnego zobowiązane są do planowania i rozwoju lokalnych systemów wsparcia, które będą zapewniały mieszkańcom dostęp do usług świadczonych w środowisku lokalnym – w miejscu zamieszkania, w sposób zindywidualizowany i zorientowany na potrzeby osób oraz rodzin.

Przygotowanie i przyjęcie Lokalnego Planu Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji dla Powiatu Kieleckiego na lata 2026 – 2029 jest odpowiedzią na te wyzwania. Dokument ten określa wizję, cele, kierunki działań oraz plan operacyjny rozwoju usług społecznych na obszarze powiatu, w szczególności w zakresie wspierania osób starszych, z niepełnosprawnościami, dzieci i rodzin, a także osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Plan stanowi efekt diagnozy potrzeb społecznych, analizy istniejących zasobów oraz konsultacji z jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej, przedstawicielami samorządów gminnych. Proces deinstytucjonalizacji został zdefiniowany w dokumencie pn. „Strategia Rozwoju Usług Społecznych Polityka publiczna do roku 2030 (z perspektywą 2035 r.)”, przyjętym w dniu 15 czerwca 2022 roku przez Radę Ministrów. Dokument wpisuje się ponadto w kierunki określone w Krajowym Planie Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji oraz w Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+, a jego przyjęcie jest niezbędne dla skutecznego ubiegania się o środki finansowe z funduszy europejskich w ramach programów wspierających proces deinstytucjonalizacji (m.in. Fundusze Europejskie dla Świętokrzyskiego 2021–2027). Daje również możliwość uzyskania dofinansowania w ramach innych programów finansowych.

Lokalny Plan Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji dla Powiatu Kieleckiego na lata 2026-2029 został opracowany i sfinansowany ze środków projektu „Koordynacja polityki społecznej w województwie świętokrzyskim”, realizowanego w ramach programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027, Działanie 04.13 – Wysokiej jakości system

włączenia społecznego, współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, we współpracy Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Kielcach i doradców Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Kielcach.

Przyjęcie niniejszej uchwały przez Radę Powiatu Kieleckiego pozwoli na:

- uporządkowanie działań w obszarze polityki społecznej i ich lepszą koordynację na poziomie powiatu,
- rozwój form wsparcia środowiskowego i rodzinnego w miejsce opieki instytucjonalnej,
- budowanie partnerstwa lokalnego na rzecz integracji społecznej mieszkańców,
- zapewnienie podstaw formalnych do aplikowania o środki zewnętrzne na realizację działań wynikających z planu.

W związku z powyższym, zasadne jest podjęcie uchwały w sprawie przyjęcia „Lokalnego Planu Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji dla Powiatu Kieleckiego na lata 2026 - 2029”.

INSPEKTOR
Dorota Gołębiowska

ZASTĘPCA DYREKTORA
Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie
w Kielcach
Piotr Piwowarczyk

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

**Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Kielcach
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kielcach**

**LOKALNY PLAN ROZWOJU
USŁUG SPOŁECZNYCH I
DEINSTYTUCJONALIZACJI
DLA POWIATU KIELECKIEGO
na lata 2026-2029**

Kielce październik 2025

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE, OBSZAR I CZAS REALIZACJI	4
1. CHARAKTERYSTYKA POWIATU KIELECKIEGO	8
1.1. Struktura społeczna i demograficzna Powiatu Kieleckiego	8
1.2. Oświata na terenie Powiatu Kieleckiego	19
1.3. Kultura na terenie Powiatu Kieleckiego	27
1.4. Problemy społeczne w obszarze bezrobocia	31
1.5. Bezpieczeństwo publiczne	38
1.6. Problemy społeczne związane z uchodźstwem i migracjami ludności	41
1.7. Kadry i zasoby instytucji pomocy społecznej	43
2. DIAGNOZA OBSZARÓW INTERWENCJI	46
2.1. Rodzina, dzieci i młodzież przebywające w instytucjach, w tym dzieci z niepełnosprawnościami	46
2.2. Osoby z niepełnosprawnością	61
2.3. Osoby starsze	65
2.4. Osoby w kryzysie zdrowia psychicznego	67
2.5. Osoby w kryzysie bezdomności i ubóstwa	69
2.6. Wyniki wywiadów pogłębionych	74
3. PRZEJŚCIE OD OPIEKI INSTYTUCJONALNEJ DO USŁUG ŚWIADCZONYCH NA POZIOMIE SPOŁECZNOŚCI LOKALNYCH	80
3.1. Wspieranie rozwiązań na poziomie lokalnych społeczności	80
3.2. Zagrożenia opieki instytucjonalnej	82
3.3. Lepsze wykorzystanie zasobów poprzez realizację usług na poziomie lokalnych społeczności	85
4. CELE I ZAŁOŻENIA PROCESU DEINSTYTUCJONALIZACJI USŁUG SPOŁECZNYCH W POWIECIE KIELECKIM	86
4.1. Cele i założenia w obszarze <i>Rodzina i dzieci, w tym dzieci z niepełnosprawnościami</i>	86
4.2. Cele i założenia w obszarze <i>Osoby z niepełnosprawnościami</i>	87

4.3. Cele i założenia w obszarze <i>Osoby starsze</i>	88
4.4. Cele i założenia w obszarze <i>Osoby w kryzysie zdrowia psychicznego</i>	89
4.5. Cele i założenia w obszarze <i>Osoby w kryzysie bezdomności</i>	90
5. ZIDENTYFIKOWANE DZIAŁANIA I PROJEKTY <i>PLANU ROZWOJU USŁUG SPOŁECZNYCH I DEINSTYTUCJONALIZACJI DLA POWIATU KIELECKIEGO</i>	92
5.1. Zidentyfikowane działania i projekty dla obszaru <i>Rodzina, dzieci i młodzież, w tym z niepełnosprawnością</i>	93
5.2. Zidentyfikowane działania i projekty dla obszaru <i>Osoby starsze i osoby z niepełnosprawnością oraz ich opiekunowie faktyczni</i>	96
5.3. Zidentyfikowane działania i projekty dla obszaru <i>Osoby w kryzysie zdrowia psychicznego</i>	98
5.4. Zidentyfikowane działania i projekty dla obszaru <i>Wdrożenie realizacji usług w społeczności lokalnej</i>	99
6. ZASADY WDRAŻANIA, MONITOROWANIA I AKTUALIZACJI <i>PLANU ROZWOJU USŁUG SPOŁECZNYCH I DEINSTYTUCJONALIZACJI DLA POWIATU KIELECKIEGO</i>	100
6.1. Dokumentacja procesu wdrażania	101
6.2. Podmioty zarządzające realizacją <i>LPDI</i>	102
6.3. System monitorowania	104
6.4. Sposoby ewaluacji i aktualizacji	105
7. FINANSOWANIE WDROŻENIA <i>PLANU ROZWOJU USŁUG SPOŁECZNYCH I DEINSTYTUCJONALIZACJI DLA POWIATU KIELECKIEGO</i>	106
7.1. Finansowanie realizacji <i>LPDI</i>	106
7.2. Plan finansowania usług w ramach <i>LPDI dla Powiatu Kieleckiego</i>	108

WPROWADZENIE, OBSZAR I CZAS REALIZACJI

Usługi społeczne są najważniejszym komponentem polityki społecznej realizowanej przez samorząd powiatowy i stanowią aktywną odpowiedź na wyzwania związane z potrzebami wynikającymi z takich procesów społecznych jak zmiany demograficzne i starzenie się populacji, zmiany w strukturze rodzin, przeobrażenia rynku pracy, wzrost liczby osób z niepełnosprawnościami w tym niepełnosprawnościami sprzężonymi, ryzyka socjalne, kryzysy personalne i rodzinne, a także zapotrzebowanie na kompetencje i kwalifikacje. Dostępność usług w zakresie wsparcia społecznego i profilaktyki powinna być realizowana z myślą o każdej osobie, która może ich potrzebować.

Usługi społeczne powinny umożliwiać osobom z nich korzystającym uczestnictwo w życiu społeczności na równych zasadach z innymi osobami. Zasada życia w społeczeństwie bywa rozumiana wąsko jako zamieszkanie w obrębie społeczności. Może to prowadzić do modelu świadczenia usług utrwalającego izolację społeczną użytkowników poprzez skupienie się na przykład na rozwoju usług mieszkaniowych np. domów dla grup jako najważniejszej alternatywie dla systemu opieki instytucjonalnej. Zamiast tego należy udostępnić szeroki zestaw usług, które usuną bariery dla uczestnictwa w życiu społeczności, ponieważ dostęp do podstawowych usług przyczyni się do włączenia społecznego. W przypadku dzieci oznacza to możliwość uczęszczania do powszechnych przedszkoli i szkół oraz brania udziału m.in. w zajęciach sportowych. W przypadku dorosłych może chodzić m.in. o dostęp do życia społecznego, możliwość kształcenia ustawicznego oraz realne szanse na zatrudnienie.

Podstawą filozofii usług społecznych realizowanych w rodzinie i społeczności lokalnej jest rezygnacja z traktowania osób korzystających z tych usług jako przedmiotów w procesie opieki, a pracowników opieki instytucjonalnej jako ekspertów w opiece nad nimi. Chodzi o uznanie prawa użytkowników i ich rodzin do decydowania o swoim życiu oraz kontroli nad wsparciem, jakie otrzymują. Również dzieci należy zachęcać do wyrażania opinii i preferencji oraz pomagać im w tym – ich poglądy trzeba szanować i brać pod uwagę przy podejmowaniu dotyczących ich decyzji. Ludziom powinno się zapewnić dostęp do informacji, poradnictwa i reprezentantów ich interesów, aby umożliwić im podejmowanie świadomych decyzji o wsparciu, a w razie potrzeby umożliwić skorzystanie z takiej terapii, jakiej sobie życzą.

Tradycyjnie wsparcie jest świadczone *service-oriented* tj. w sposób ukierunkowany na usługi, w sposób zmierzający do dostosowania odbiorców do istniejących możliwości świadczenia usług. Punktem wyjścia powinny natomiast stać się potrzeby i preferencje osób korzystających z usług społecznych, a wsparcie musi być dostosowane do ich indywidualnej sytuacji i umożliwiać dokonywanie osobistych wyborów. Oznacza to, że

użytkownicy i ich rodziny powinni również aktywnie uczestniczyć w projektowaniu oraz ewaluacji usług społecznych.

Skuteczne usługi społeczne powinny być świadczone w sposób ciągły, przez cały okres, gdy są potrzebne oraz elastycznie i na bieżąco modyfikowane w zależności od zmieniających się potrzeb i preferencji użytkowników. Jest to również kluczowe w procesie usamodzielnienia dzieci i młodzieży opuszczającej pieczę instytucjonalną – należy zapewnić im wsparcie przez okres potrzebny na przygotowanie się do samodzielności.

Rodzaj i poziom otrzymywanego wsparcia nie powinien być uzależniony od miejsca zamieszkania, lecz od potrzeb oraz wymagań danej osoby. Ponieważ usługi społeczne należy świadczyć niezależnie od miejsca zamieszkania, usługi społeczne świadczone w rodzinie i środowisku lokalnym pozwalają zapewnić wysoki poziom wsparcia nawet w miejscu zamieszkania, na terenach peryferyjnych i wiejskich. Pozwala to zagwarantować, że osoby zagrożone wykluczeniem nie utracą wsparcia, jeżeli zdecydują się z jakiegokolwiek powodu na zmianę miejsca zamieszkania.

W ramach kompleksowej transformacji systemu opieki, która zmierza do zmniejszenia uzależnienia od opieki instytucjonalnej i stacjonarnej, kładąc większy nacisk na usługi świadczone w rodzinie oraz środowisku lokalnym, priorytetem powinno stać się wprowadzenie skutecznej profilaktyki. Jeżeli pierwotne przyczyny umieszczenia w opiece instytucjonalnej nie zostaną usunięte, a mechanizmy zapobiegające przyjmowaniu kolejnych pensjonariuszy będą nieskuteczne, wysiłki na rzecz zakończenia świadczenia opieki instytucjonalnej mogą mieć niską skuteczność, gdyż miejsca zwolnione przez ludzi opuszczających zakłady zostaną szybko wypełnione przez nowych podopiecznych.

Celem planów rozwoju usług społecznych i deinstytucjonalizacji powinno być wspieranie osób i rodzin, nie zaś obwinianie ich za niepełnosprawność, bezdomność, ubóstwo czy też piętnowanie ich z powodu pochodzenia, nietradycyjnej struktury rodziny, zwyczajów czy sposobu życia.

Szczególne miejsce w polityce społecznej przypisuje się osobom z grup szczególnie zagrożonych wykluczeniem, takich jak osoby z niepełnosprawnościami, osoby w kryzysach: psychicznym, bezdomności, uzależnienia i przemocy oraz rodziny, w tym dzieci i młodzież przebywające w pieczy zastępczej. Na tych grupach skoncentrowane są *Strategia Rozwoju Usług Społecznych. Polityka publiczna do 2030 (z perspektywą do 2035)*, oraz *Zdrowa Przyszłość. Ramy strategiczne rozwoju systemu ochrony zdrowia na lata 2021-2027, z perspektywą do 2030*, a na poziomie regionalnym *Regionalny Plan Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji Województwa Świętokrzyskiego na lata 2026-2028*. Deinstytucjonalizacja rozumiana powinna być nie tyle jako dążenie do zamknięcia zakładów opieki, ale jako proces rozwoju usług społecznych na poziomie rodziny i lokalnej społeczności, który miałby umożliwić pozostawanie przez osobę potrzebującą pomocy jak najdłużej w swoim środowisku zamieszkania. W ten kontekst społeczny, strategiczny i programowy wpisuje się niniejszy *Lokalny Plan Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji dla Powiatu Kieleckiego na lata 2026-2029*.

Lokalny Plan Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji dla Powiatu Kieleckiego na lata 2026-2029 odnosi się do pięciu grup docelowych:

- dzieci w pieczy zastępczej w tym dzieci z niepełnosprawnościami
- osoby niepełnosprawne
- osoby starsze
- osoby w kryzysie zdrowia psychicznego
- osoby w kryzysie bezdomności.

W Konwencji o prawach dziecka ONZ dziecko definiuje się jako „każdą istotę ludzką w wieku poniżej osiemnastu lat, chyba że zgodnie z prawem odnoszącym się do dziecka uzyska ono wcześniej pełnoletność”.

W Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych zalicza się do nich osoby: „które mają długotrwale naruszoną sprawność fizyczną, umysłową, intelektualną lub w zakresie zmysłów, co może, w oddziaływaniu z różnymi barierami, utrudniać im pełny i skuteczny udział w życiu społecznym, na zasadzie równości z innymi osobami”.

Termin „osoby w kryzysie zdrowia psychicznego” odnosi się do osób, u których postawiono diagnozę psychiatryczną i które poddano leczeniu. Chociaż takie osoby są objęte definicją osób niepełnosprawnych w Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych, należy zauważyć, że wiele z nich nie uważa siebie samych za niepełnosprawne. W niniejszych wytycznych określenie „osoby niepełnosprawne” należy jednak rozumieć jako obejmujące również osoby mające problemy ze zdrowiem psychicznym.

Na szczeblu ONZ brak jest przyjętej definicji osób starszych. Według Światowej Organizacji Zdrowia w krajach rozwiniętych przyjęto, wszakże wiek 65 lat jako granicę, powyżej której osobę określa się jako starszą lub w podeszłym wieku. Należy tu zauważyć, że prawdopodobieństwo niepełnosprawności zwiększa się wraz z wiekiem. W związku z tym na szczególną uwagę zasługuje podgrupa „osób bardzo starych”.

Bezdomność, problem społeczny, charakteryzujący się brakiem miejsca stałego zamieszkania osoby nim dotkniętej. Wiąże się ona z uwarunkowanym psychologicznie kryzysowym stanem egzystencji osoby nieposiadającej faktycznego miejsca zamieszkania, pozbawionej środków niezbędnych do zaspokojenia elementarnych potrzeb, dotkniętej trwałym wykluczeniem społecznym i zawodowym. Jako stan ewidentnej i trwałej deprivacji potrzeb mieszkaniowych, w sytuacji, gdy dotknięta bezdomnością osoba nie jest w stanie jej zapobiec, wiąże się z poważnym upośledzeniem psychicznego i społecznego funkcjonowania człowieka.

Należy mieć świadomość, że granice między tymi poszczególnymi grupami docelowymi mogą czasem się zacierać: termin „dzieci” odnosi się zarówno do osób z niepełnosprawnościami, jak i bez dysfunkcji, a także może odnosić się do osób w kryzysie zdrowia psychicznego, a termin „osoby niepełnosprawne” również do osób w wieku powyżej 65 lat i vice versa.

**Lokalny Plan Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji
dla Powiatu Kieleckiego na lata 2026-2029**

W wielu miejscach wraz z użytkownikami usług wspomina się o rodzinie i opiekunach rodzinnych. W *Lokalnym Planie Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji dla Powiatu Kieleckiego na lata 2026-2029* termin ten jest używany w szerszym sensie, obejmując nie tylko rodziców lub małżonków, ale także partnerów, rodzeństwo, dzieci i członków rodziny rozszerzonej – rozumianych jako otoczenie społeczne.

Lokalny Plan Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji dla Powiatu Kieleckiego na lata 2026-2029 został opracowany dla obszaru powiatu Kieleckiego, w ramach podregionu NUTS 3 - Podregion Kielecki, który stanowi część regionu NUTS 2 – Świętokrzyskiego, w jednym z siedmiu makroregionów NUTS 1 – Makroregion Centralny, w Rzeczypospolitej Polskiej – zgodnie z regulacjami czwartej rewizji NUTS 2016 określonymi w Rozporządzeniu Komisji UE 2016/2066 z dnia 21 listopada 2016 r. zmieniającym załączniki do rozporządzenia WE nr 1059/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie ustalenia wspólnej klasyfikacji Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NUTS) (Dz. Urz. UE L 322 z 29.11.2016).

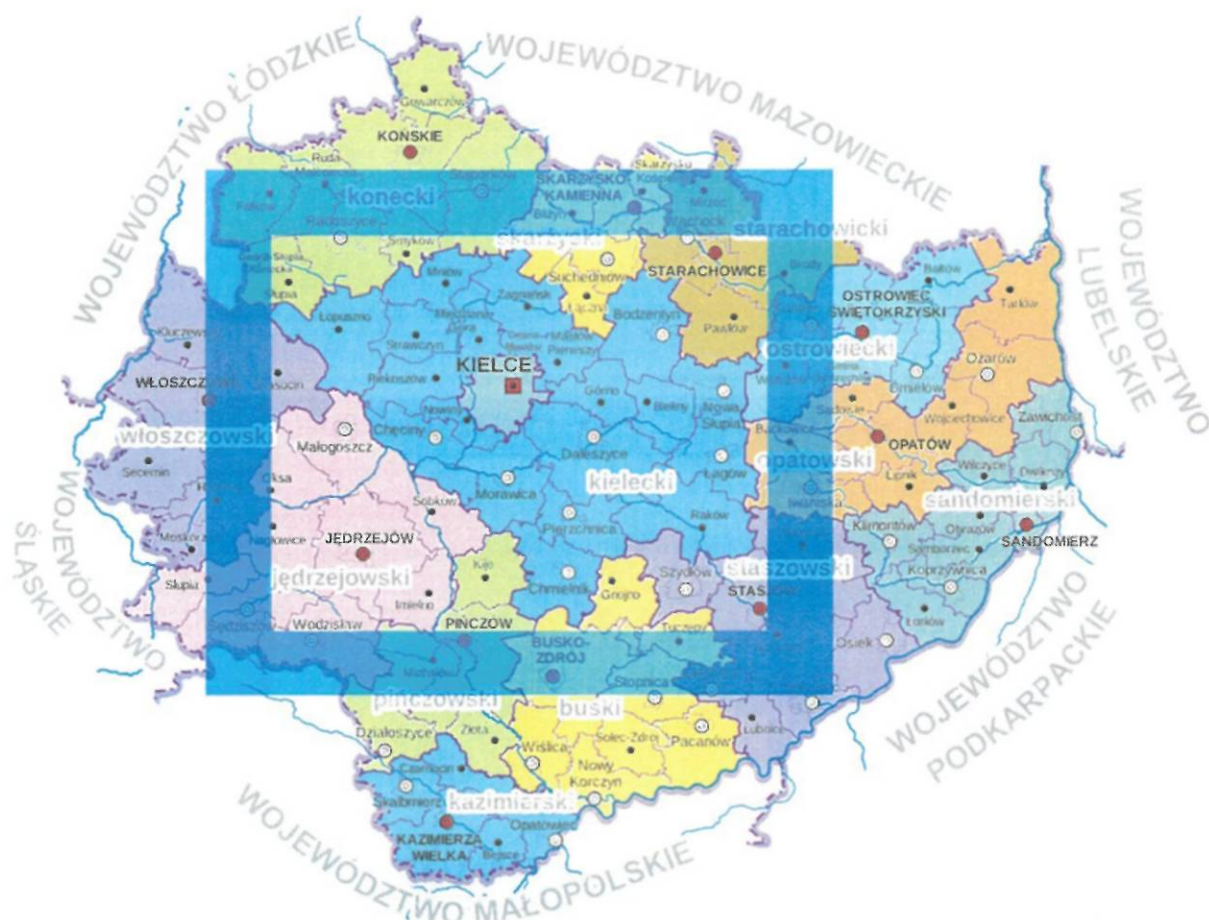
Czas realizacji *Lokalnego Planu Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji dla Powiatu Kieleckiego na lata 2026-2029* obejmuje okres od 01 stycznia 2026 do 31 grudnia 2029.

Lokalny Plan Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji dla Powiatu Kieleckiego na lata 2026-2029 został opracowany i sfinansowany ze środków projektu **Koordinacja polityki społecznej w województwie świętokrzyskim** realizowanego w ramach programu *Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027*, Działanie 04.13 – *Wysokiej jakości system włączenia społecznego*, współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, we współpracy Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Kielcach i doradców Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Kielcach.

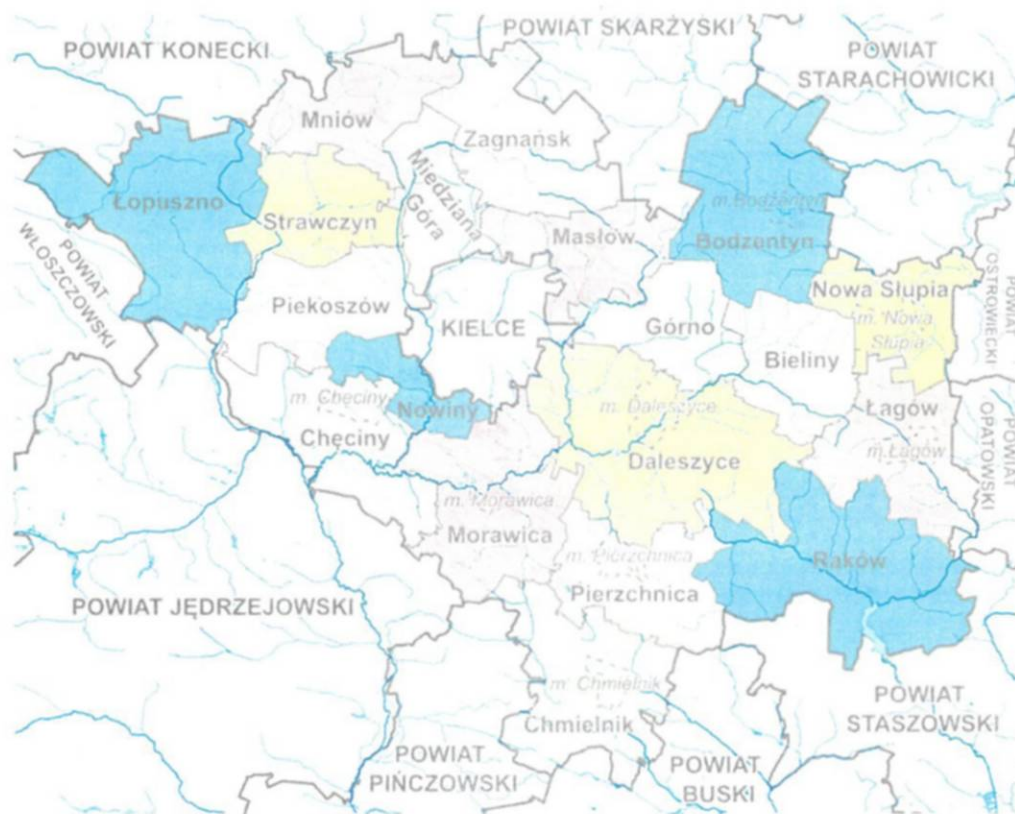
1. CHARAKTERYSTYKA POWIATU KIELECKIEGO

1.1. Struktura społeczna i demograficzna Powiatu Kieleckiego

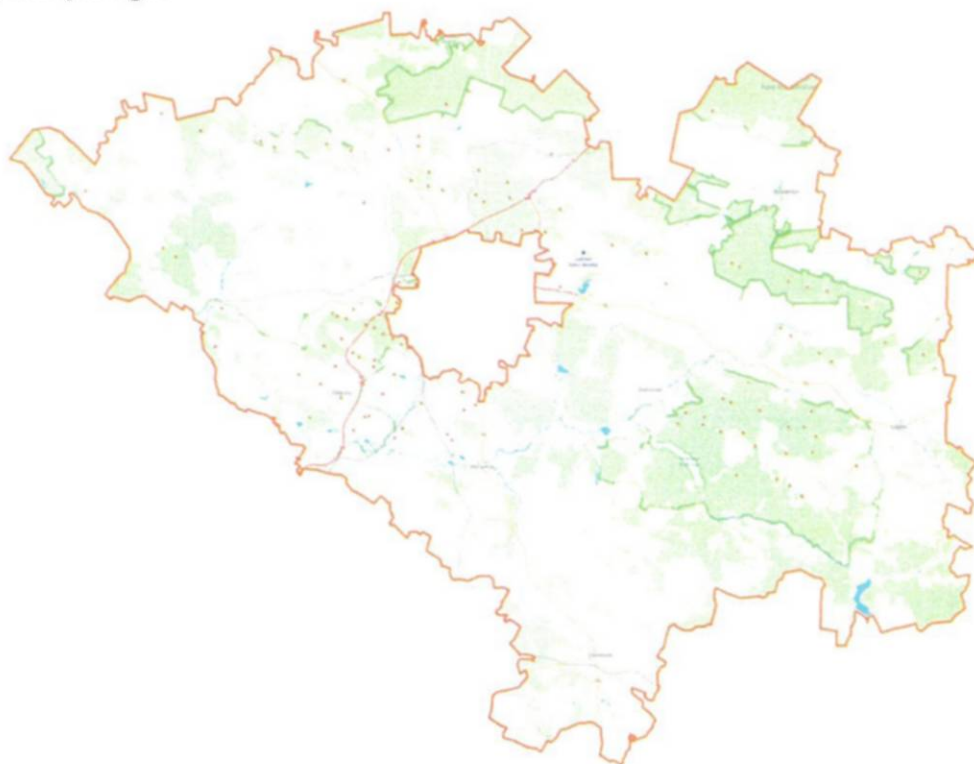
Powiat Kielecki leży w centralnej części województwa świętokrzyskiego, graniczy z powiatami: koneckim, skarżyskim, starachowickim, ostrowieckim, opatowskim, staszowskim, buskim, pińczowskim, jędrzejowskim i włoszczowskim oraz powiatem grodzkim Kielce. Powiat tworzy 19 jednostek administracyjnych: Bodzentyn, Chęciny, Chmielnik, Daleszyce, Łągów, Łopuszno, Morawica, Nowa Słupia, Piekoszów, Pierzchnica (gminy miejsko-wiejskie), Bieliny, Górno, Masłów, Miedziana Góra, Mniów, Raków, Nowiny, Strawczyn, Zagnańsk (gminy wiejskie).

**Lokalny Plan Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji
dla Powiatu Kieleckiego na lata 2026-2029**

Powierzchnia powiatu obejmuje obszar 2 246 km², co stanowi 19,2% powierzchni województwa świętokrzyskiego (1 pozycja pod względem powierzchni w województwie na 14 powiatów). Powiat Kielecki jest najludniejszym powiatem ziemskim województwa świętokrzyskiego.

Siedzibą powiatu jest miasto Kielce. Dużym atutem Powiatu Kieleckiego jest położenie geograficzne. Powiat znajduje się w otoczeniu aglomeracji kieleckiej i jest zapleczem, sypialnią i rezerwuarem ośrodka ponadregionalnego – Kielc, a poprzez jego tereny przebiegają szlaki komunikacyjne o istotnym znaczeniu dla gospodarki narodowej - drogi ekspresowa S7: Gdańsk – Kielce – Kraków (wraz z obwodnicą zachodnią Kielc), drogi ekspresowej S74 oraz ciąg drogi krajowej nr 73, a także szlak kolejowy Warszawa – Katowice / Kraków.

Należy zauważyć, część gmin Powiatu Kieleckiego, jest położonych przy liniach kolejowych łączących z Kielcami, pozostałe posiadają bardzo dobrą komunikację drogową z Kielcami. Pomimo stosunkowo nieźle rozwiniętej sieci dróg, choć gminy obszarowo duże, to jednak pod względem liczby mieszkańców są najmniejsze. Szczególną pozycję zajmują tu gminy Raków i Łopuszno, w których dynamika przyrostu liczba mieszkańców zatrzymała się.

Zgodnie z podziałem fizycznogeograficznym Polski wg Kondrackiego obszar Powiatu Kieleckiego należy do megaregionu Pozaalpejska Europa Środkowa, prowincji Wyżyn Polskich, podprowincji Wyżyna Małopolska, makroregionu Wyżyna Kielecka oraz na pograniczu mezoregionów Płaskowyż Suchedniowski, Pogórze Szydłowskie, Niecka Potaniecka, Góry Świętokrzyskie, Wzgórza Łopuszańskie oraz Dolina Nidy.

Góry Świętokrzyskie – zrębowy, niski łańcuch górski, w południowo-wschodniej Polsce, w centralnej części Wyżyny Kieleckiej. Najwyższym szczytem jest Agata (614 m.n.p.m) wschodni wierzchołek Łysicy w paśmie Łysogór. Nazwa gór pochodzi od relikwii Krzyża Świętego przechowywanych w klasztorze na Łysej Górze. Góry Świętokrzyskie, obok Sudetów, są jednym z najstarszych łańcuchów górskich w Europie. Kilkakrotnie ulegały wypiętrzaniu, niszczeniu i zalewaniu przez morza. Zostały wypiętrzone 500 mln lat temu w kambrze, później w czasie kaledońskich ruchów górotwórczych na granicy syluru i dewonu. Następnie odmłodziły je orogeneza hercyńska (dolny karbon) i ponownie orogeneza alpejska. Charakterystyczne dla krajobrazu najwyższych partii Gór Świętokrzyskich są strome stoki, głęboko wcięte doliny, skałki ostańcowe i gołoborza. Góry Świętokrzyskie porośnięte są lasami jodłowymi (Puszcza Jodłowa) i bukowymi. Na ich terenie utworzono Świętokrzyski Park Narodowy.

Wzgórza Łopuszańskie – pasma wzgórz znajdujące się we wschodniej części Wyżyny Przedborskiej. Sąsiadują z Pasmem Przedborsko-Małogoskim oraz Płaskowyżem Suchedniowskim. Najwyższe wzniesienie o wysokości 299 m n.p.m. znajduje się w okolicach miasta Łopuszno. Wzgórza zbudowane są ze skał jurajskich oraz górnotriasowych. Wschodnia część tego obszaru odwadniana jest przez rzekę Łosośną, część zachodnia przez Czarną Konecką. Miejscami występują tu wydmy śródlądowe.

Płaskowyż Suchedniowski – płaskowyż znajdujący się na północ od Gór Świętokrzyskich. Jest częścią Wyżyny Kieleckiej. Nazwa płaskowyżu pochodzi od położonego w jego centralnej części Suchedniowa. Jest zbudowany z piaskowców dolnotriasowych (obrzeżenie mezozoiczne paleozoicznego trzonu Gór Świętokrzyskich). Występują tu kopulaste wzniesienia o wysokości 300–400 m n.p.m. oraz kotliny denudacyjne: Mniowska, Szałaska i Suchedniowska. Najwyższe wzniesienie o wysokości 445 m n.p.m. znajduje się w okolicach Zagnańska. Obszar ten w przeważającej części porośnięty jest lasami Puszczy Świętokrzyskiej. Płaskowyż odwadniają rzeki: Kamienna, Radomka, Drzewiczka, Czarna Konecka oraz ich dopływy.

Pogórze Szydłowskie – region w Polsce, południowa część Wyżyny Kieleckiej. Wysokość w najwyższych położonych punktach przekracza 300 m n.p.m. Od północy Pogórze ograniczone jest przez Góry Świętokrzyskie, a od południa przez niziną Nieckę Połaniecką. Stanowi ono formę przejściową pomiędzy tymi dwiema krainami. Występują tu skały osadowe z ery paleozoicznej i mezozoicznej przykryte przez młodsze osady z okresu miocenu. Na obszarze, gdzie występują wapienie rozwinął się kras. Pogórze Szydłowskie zajmuje 1030 km². Znajduje się tu jeden rezerwat przyrody ożywionej, zaś na rzece Czarnej utworzono zbiornik retencyjny.

Niecka Połaniecka – rozległe zapadlisko na terenie powiatu staszowskiego w południowo-wschodniej części województwa świętokrzyskiego. Jest częścią Niecki Nidziańskiej położoną pomiędzy Pogórzem Szydłowskim na północy a Garbem Pińczowskim na południu. Nazwa pochodzi od miasta Połaniec.

Dolina Nidy – kraina geograficzna w Polsce, na południu województwa świętokrzyskiego. Wchodzi w skład Niecki Nidziańskiej. Obejmuje środkową i dolną część doliny rzeki Nidy. Ma długość ok. 65 km i szerokość od 2 do 6 km, z trzema przewężeniami:

pomiędzy miejscowościami Sobowice i Kopernia, między Młodzawami i Krzyżanowicami oraz pomiędzy Brzeźnem i Sobkowem. Dno doliny jest podmokłe i płaskie. Usłane jest glebami madowymi. Występują tu również torfy, głównie w dawnych starorzeczach. Miejscami zachowały się fragmenty tarasów piaszczystych. Wznoszą się one na wysokość ok. 12–15 m ponad tarasem zalewowym. W Dolinie Nidy występują liczne łąki i pastwiska. Najważniejsze ośrodki regionu to Pińczów, Wiślica i Nowy Korczyn. Z Doliną Nidy związany jest historyczny region Ponidzia. Obejmuje on jednak znacznie większy obszar aniżeli sama Dolina Nidy.

Zgodnie z jedną z najbardziej popularnych klasyfikacji fizyczno-regionalnych, większość obszaru powiatu położona jest w makroregionie Wyżyna Kielecka. Na terenie Gór Świętokrzyskich, które stanowią część tego obszaru, w całości lub częściowo zlokalizowanych jest więcej gmin, bo aż trzynaście. Są to: Bodzentyn, Chęciny, Bieliny, Daleszyce, Górno, Łagów, Masłów, Miedziana Góra, Morawica, Nowa Słupia, Piekoszów, Sitkówka-Nowiny i Zagnańsk. Pięć gmin (Chmielnik, Daleszyce, Morawica, Pierzchnica i Raków) w całości lub częściowo należy do Pogórza Szydłowskiego, a trzy (Bodzentyn, Mniów i Zagnańsk) – do Płaskowyżu Suchedniowskiego. Z Wyżyną Kielecką sąsiaduje makroregion Wyżyna Przedborska, którego częścią są Wzgórza Łopuszańskie, na terenie których w całości lub częściowo znajdują się cztery gminy: Chęciny, Łopuszno, Piekoszów i Strawczyn. Fragmenty gminy Chęciny należą ponadto do Doliny Nidy, a gminy Chmielnik także do Niecki Połanieckiej, które wchodzi w skład makroregionu Niecka Nidziańska.

Powierzchnia

Ze względu na posiadane warunki naturalne i stan uprzemysłowienia regionu, Powiat Kielecki ma charakter osadniczy oraz leśno-rolniczy. Decydują o tym w głównej mierze stan uprzemysłowienia oraz posiadane warunki naturalne, zależne od poszczególnych części powiatu. Powiat Kielecki to przede wszystkim gminy utrzymujące się w głównej mierze z osadnictwa, turystyki oraz usług i przemysłu. Rolnictwo rozwija się głównie w gminach wiejskich.

Na terenie powiatu utrzymywany jest rozbudowany system ochrony środowiska z licznymi rezerwatami, parkami krajobrazowymi i pomnikami przyrody. Najbardziej znanym z nich jest tysiącletni (według legendy) dąb *Bartek* w gminie Zagnańsk. Ze względu na duży stopień zalesienia oraz wysoką czystość rzek, na terenie powiatu rozwijają się rolnictwo ekologiczne oraz agroturystyka, obsługujące turystów krajowych oraz zagranicznych. Znajduje się tu również kilka znakowanych tras dla wędrówek pieszych i wypraw rowerowych. W Powiecie Kieleckim istnieje 37 obiektów dysponujących 2200 miejscami noclegowymi.

Ponad połowę powierzchni Powiatu Kieleckiego stanowią użytki rolne, z czego 2/3 to grunty rolne, 1/4 łąki, 15% pastwiska, występuje też niewielka liczba sadów. Lasy i grunty leśne zajmują ponad 1/4 powierzchni Powiatu. Największy teren lasów, występuje w gminach Raków i Daleszyce, najmniej, na terenie gmin Górno, Pierzchnia i Strawczyn.

Strukturę użytkowania gruntów w Powiecie Kieleckim prezentuje tablica 1.1 oraz wykres 1.1.

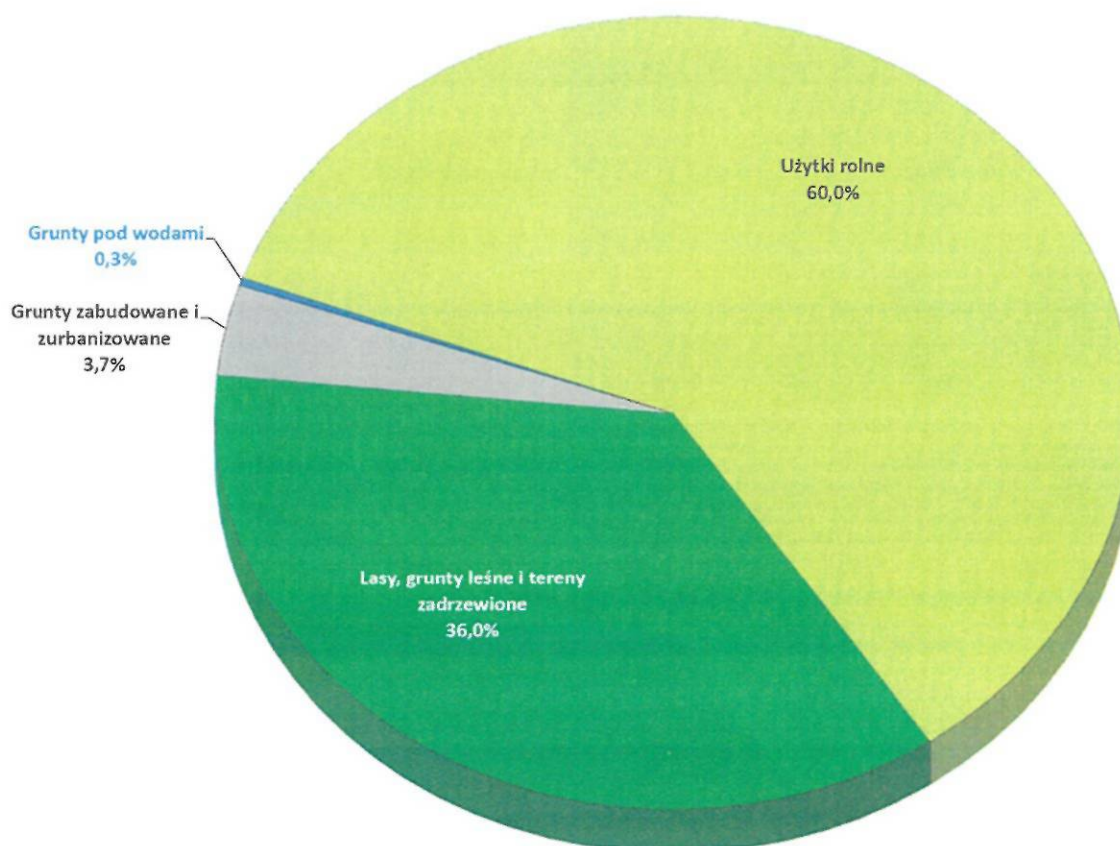
Tabela 1.1

Powierzchnia Powiatu według kierunków wykorzystania

Rodzaje gruntów	Powierzchnia ewidencyjna [ha]	Udział w ogólnej powierzchni [%]
Powierzchnia ogólna	224 600	100,0
Użytki rolne	134 760	60,0
Lasy, grunty leśne i tereny zadrzewione	80 856	36,0
Grunty zabudowane i zurbanizowane	8 275	3,7
Grunty pod wodami	709	0,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Baza Danych Lokalnych*, Portal Statystyczny Głównego Urzędu Statystycznego, Warszawa 2025

Wykres 1.1. Powierzchnia powiatu według kierunków wykorzystania

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Baza Danych Lokalnych*, Portal Statystyczny Głównego Urzędu Statystycznego, Warszawa 2025

Sytuacja demograficzna Powiatu Kieleckiego

Liczba ludności Powiatu Kieleckiego wynosiła w dniu 31 grudnia 2024 roku 211 645 osób. W tej liczbie było 106 319 kobiet i 105 326 mężczyzn (odpowiednio 50,2 i 49,8% populacji). Współczynnik feminizacji – tj. liczba kobiet przypadająca na 100 mężczyzn – był właściwy i wyniósł 100,9 co oznacza poprawę w analizowanym okresie o blisko 0,5. Oznacza to poprawny poziom pomiędzy 100 a 105, w ramach którego relacja liczby kobiet do liczby mężczyzn nie wpływa negatywnie na biologiczną reprodukcję populacji.

Gęstość zaludnienia Powiatu Kieleckiego wynosiła 94,2 osób/1 km² i była zbliżona do średniej gęstości zaludnienia w województwie świętokrzyskim (98,9 osób/1 km²). W analizowanym okresie gęstość zaludnienia w Powiecie Kieleckim pozostawała na niemal identycznym poziomie. W liczbach bezwzględnych populacja Powiatu zmniejszyła się o 252 osoby.

Wśród mieszkańców Powiatu 10,7% stanowiła ludność miejska. W analizowanym okresie odsetek ludności miejskiej wzrósł w Powiecie Kieleckim o 1,8 punktu procentowego. Morawica była gminą odnotowującą najwyższy przyrost liczby mieszkańców w analizowanym okresie – o blisko 4,7%. Liczba ludności zmniejszyła się – o około 5% – w gminie Nowa Słupia.

Sytuację demograficzną Powiatu Kieleckiego w latach 2020-2024 przedstawia tabela 1.2 i wykres 1.2.

Tabela 1.2
Liczba ludności Powiatu Kieleckiego według płci w latach 2020-2024

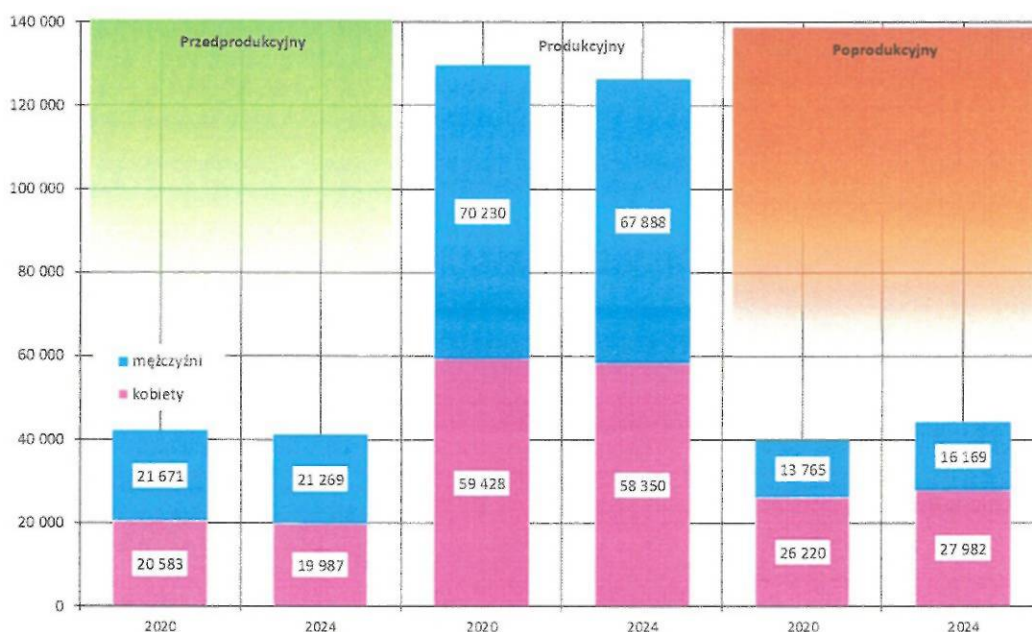
Wyszczególnienie	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety	Kobiety na 100 mężczyzn
2020	211 897	105 666	106 231	100,5
2022	211 774	105 487	106 287	100,8
2024	211 645	105 326	106 319	100,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Baza Danych Lokalnych*, Portal Statystyczny Głównego Urzędu Statystycznego, Warszawa 2025

Powiat Kielecki jest jednym z nielicznych powiatów, w których liczba ludności pozostaje na zbliżonym poziomie. Do roku 1999 populacja Polski stale rosła. W XXI wieku, w relacji do lat poprzednich, liczba mieszkańców systematycznie spadała, do roku 2021, także w wyniku pandemii COVID-19. Warto zauważyć, że dynamika liczebności populacji w Powiecie Kieleckim w analizowanym okresie, odzwierciedlała tendencje demograficzne obserwowane w większości powiatów polskich oraz powiatów w województwie świętokrzyskim. W analizowanym okresie nastąpił gwałtowny spadek liczby ludności

w bardzo wielu powiatach, który wręcz wyprzedzał nawet pesymistyczne prognozy stanu ludności – szczęśliwie to zjawisko nie zaistniało w Powiecie Kieleckim. Wskaźnik feminizacji w Powiecie, jak to już powiedziano się normalizował, jest także znacznie niższy od średniej dla województwa świętokrzyskiego i niższy od średniej Polski, które w badanym okresie wyniosły odpowiednio 106,0 i 106,9 kobiet na 100 mężczyzn.

Wykres 1.2 Struktura ludności powiatu według wieku w roku 2020 i w roku 2024

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Baza Danych Lokalnych*, Portal Statystyczny Głównego Urzędu Statystycznego, Warszawa 2025

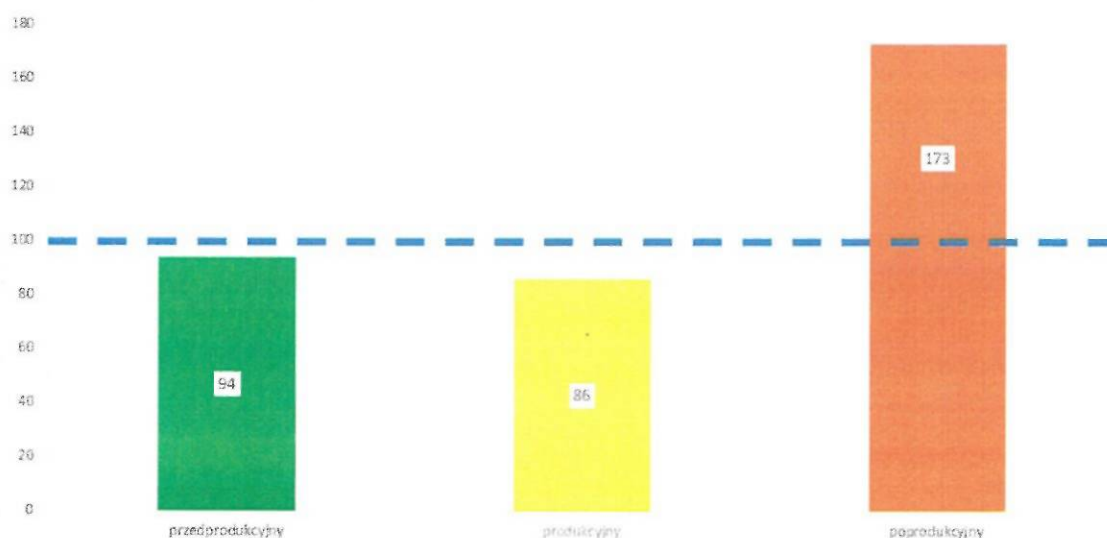
Liczba ludności w wieku produkcyjnym w Powiecie Kieleckim spadała w analizowanym okresie, jednak istotniejszym problemem wydaje się być struktura populacji wg grup wiekowych, która – wprawdzie w ograniczonej skali, ale zmienia się niekorzystnie. W badanym okresie nastąpiło pogorszenie relacji liczby mieszkańców Powiatu Kieleckiego w wieku produkcyjnym, do liczby osób w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym. Wskaźnik obciążenia demograficznego (liczba osób w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym na każde 1000 osób w wieku produkcyjnym) w Powiecie Kieleckim w badanym okresie wzrósł o 6,7% z 634 do 677 osób. Wykres 1.2 prezentuje strukturę ludności Powiatu według grup przedprodukcyjnych, produkcyjnych i nieprodukcyjnych.

Niestety trzeba zwrócić uwagę na bardzo niekorzystny rozkład współczynnika feminizacji w poszczególnych grupach wiekowych. Wśród osób w wieku przedprodukcyjnym wynosił on w 2024 roku 94 kobiet na 100 mężczyzn, w wieku produkcyjnym jedynie 86 kobiet na 100 mężczyzn, zaś w wieku poprodukcyjnym 173 kobiety na 100 mężczyzn. Nieco niższa liczba kobiet w wieku przedprodukcyjnym i znacznie wyższa liczba kobiet w wieku poprodukcyjnym – tj. feminizacja starości – można uznać za efekt zdecydowanie

wyższej średniej długości życia oraz innego cyklu życia kobiet i mężczyzn. Natomiast bardzo niepokojąca jest liczba kobiet na 100 mężczyzn w wieku produkcyjnym – czyli okresie trzech pierwszych faz rozwoju rodziny, kiedy podejmuje się decyzje o posiadaniu dzieci. Tak poważny niedobór kobiet – który na przestrzeni lat ciągle się nieznacznie pogłębia – jest bardzo negatywnym prognostykiem dla prognoz demograficznych Powiatu.

Graficzną prezentację kształtowania się wskaźnika prezentuje wykres 1.3

Wykres 1.3 Współczynnik feminizacji według grup wiekowych w roku 2024

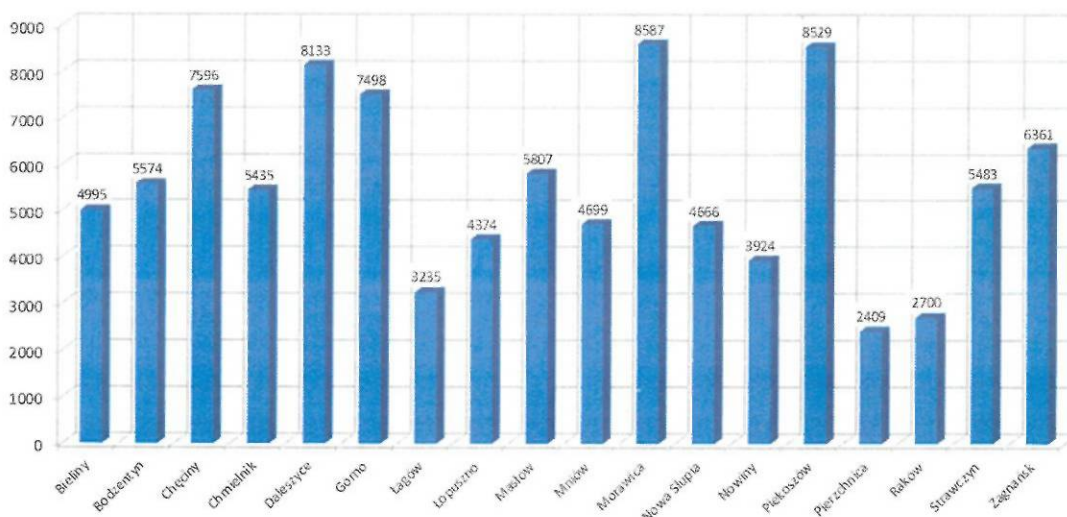

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Baza Danych Lokalnych*, Portal Statystyczny Głównego Urzędu Statystycznego, Warszawa 2025

Umowna granica określająca stopień starzenia się społeczeństwa to 15% osób powyżej 60 roku życia. W Powiecie Kieleckim na koniec roku 2024 wskaźnik ten wyniósł 23,9% i wzrósł w stosunku do roku 2020 o 1,7 punkta procentowego. Ta sytuacja niekorzystnie zaprocentuje trudnościami zabezpieczenia emerytalnego i podstawowej opieki zdrowotnej, ponieważ w wiek emerytalny w bieżącym dziesięcioleciu zaczną wkraczać roczniki wyżu demograficznego lat siedemdziesiątych. Niemniej jednak warto zauważyć, iż udział w strukturze populacji osób powyżej 60 roku życia w Powiecie Kieleckim był zdecydowanie niższy od średniej dla województwa świętokrzyskiego oraz szczególnie wysokich poziomów w poszczególnych powiatach – szczególnie w południowej jego części. Pogorszenie relacji liczby ludności w wieku produkcyjnym do liczby osób w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym może spowodować w najbliższej przyszłości również problemy na rynku pracy. Migracja pracowników z Ukrainy i przewidywane ich stałe osiedlenie się w Polsce, nawet już po zakończeniu rosyjskiej agresji w tym kraju stanowi – szczególnie w Powiecie Kieleckim – jedno z możliwych rozwiązań tego problemu.

Wykres 1.4 prezentuje strukturę ludności Powiatu pod względem miejsca zamieszkania według stanu na dzień 31 grudnia 2021 roku.

Wykres 1.4 Struktura ludności Powiatu Kieleckiego ze względu na miejsce zamieszkania

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Baza Danych Lokalnych*, Portal Statystyczny Głównego Urzędu Statystycznego, Warszawa 2025

Wskaźnik gęstości zaludnienia w Powiecie Kieleckim – najludniejszym powiecie ziemskim w województwie świętokrzyskim – w badanym okresie wyniósł 94,2 osoby / 1km² i był zbliżony od przeciętnego dla województwa. Natomiast w poszczególnych gminach Powiatu kształtował się następująco:

– Bieliny	112,5
– Bodzentyn	68,0
– Chęciny	115,7
– Chmielnik	74,9
– Daleszyce	73,3
– Górno	183,1
– Łąków	57,5
– Łopuszno	49,1
– Masłów	140,4
– Miedziana Góra	177,5
– Mniów	94,9
– Morawica	129,2
– Nowa Słupia	101,7
– Nowiny	164,0
– Piekoszów	44,2
– Pierzchnica	27,4
– Raków	178,3
– Strawczyn	131,3
– Zagnańsk	96,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Baza Danych Lokalnych*, Portal Statystyczny Głównego Urzędu Statystycznego, Warszawa 2025

Dane dotyczące przyrostu naturalnego w Powiecie Kieleckim oraz w poszczególnych gminach Powiatu w roku 2024 prezentuje tabela 1.3.

Tabela 1.3

Przyrost naturalny w Powiecie Kieleckim i gminach Powiatu

Wyszczególnienie	Przyrost naturalny
Bieliny	0,40
Bodzentyn	-3,57
Chęciny	-3,25
Chmielnik	-6,35
Daleszyce	-4,30
Górno	-0,39
Łagów	-1,99
Łopuszno	-0,23
Masłów	0,25
Miedziana Góra	-2,61
Mniów	0,00
Morawica	-0,78
Nowa Słupia	-6,05
Piekoszów	-2,78
Pierzchnica	-16,68
Raków	-5,35
Nowiny	-1,23
Strawczyn	-0,45
Zagnańsk	-4,87
Powiat Kielecki	-2,67

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Baza Danych Lokalnych*, Portal Statystyczny
Głównego Urzędu Statystycznego, Warszawa 2025

W Powiecie Kieleckim odnotowano w badanym okresie ujemny przyrost naturalny przy jednoczesnym dodatnim saldzie migracji co spowodowało stabilizację liczby ludności. W rozbiciu na poszczególne gminy Powiatu, tylko w 3 rejestrowano dodatni a w 16 ujemny przyrost naturalny. W gminie Pierzchnia, gdzie odnotowano najgorszą sytuację w tym zakresie, a ujemny przyrost naturalny wyniósł blisko -17 promili. Ujemny przyrost naturalny występował nawet w gminach, których liczba ludności rosła.

1.2. Oświata na terenie Powiatu Kieleckiego

Punktem wyjścia do zrozumienia systemu edukacji w Powiecie Kieleckim, jest poniższy schemat funkcjonowania systemu w Polsce prezentowany na rysunku 1.1.

Rysunek 1.1 System edukacji w Polsce – stan na 31 grudnia 2020

* Kwalifikacyjny kurs zawodowy to pozaszkolna forma kształcenia ustawicznego skierowana do osób, które ukończyły 18 rok życia

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Platformy Edukacyjnej Ministerstwa Edukacji i Nauki

Szkoły podstawowe

Obowiązkowe kształcenie w szkole podstawowej polega na uczęszczaniu uczniów do 8-letniej szkoły podstawowej. Podstawowym kryterium jest wiek ucznia – dzieci, które ukończyły 7 rok życia i odbyły roczną edukację w przedszkolu objęte są obowiązkiem szkolnym. Nauka w szkole podstawowej jest nieodpłatna i kończy się egzaminem ósmoklasisty.

Na terenie Powiatu Kieleckiego funkcjonowało w badanym okresie 86 szkół podstawowych. Szczegółowe dane dotyczące liczby szkół podstawowych w Powiecie

Kieleckim w roku szkolnym 2024/25 w porównaniu do roku 2020/21 i 2022/23 prezentują tabela 1.4 i wykres 1.5.

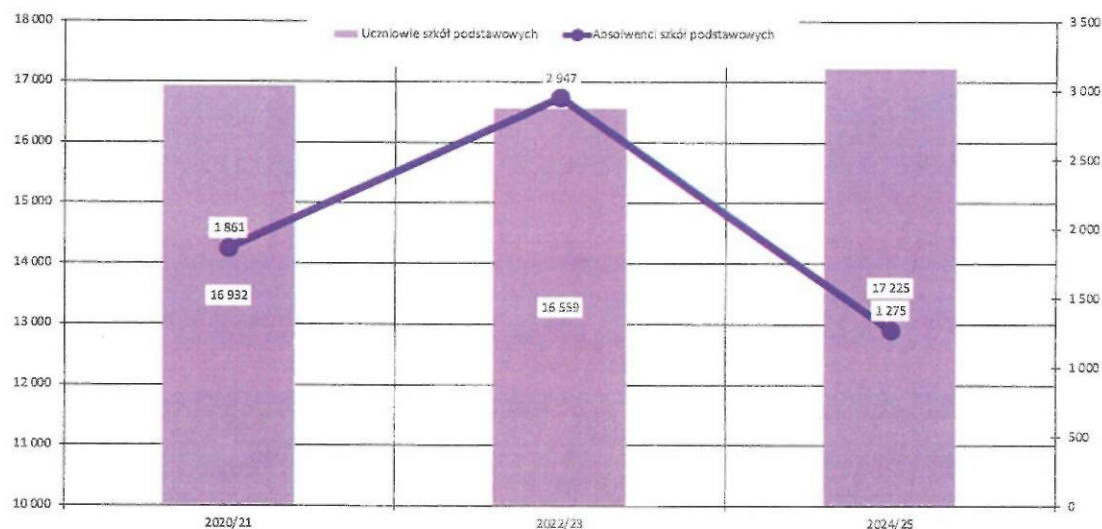
Tabela 1.4

**Szkolnictwo podstawowe w Powiecie Kieleckim
w roku szkolnym 2020/21, 2022/23 i 2024/25**

Wyszczególnienie	Rok	Szkoły	Uczniowie	Absolwenci
Szkoły podstawowe	2020/21	116	16 932	1 861
	2022/23	115	16 559	2 947
	2024/25	114	17 225	1 275

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Baza Danych Lokalnych*, Portal Statystyczny Głównego Urzędu Statystycznego, Warszawa 2025

Wykres 1.5 Liczba uczniów i absolwentów szkół podstawowych w Powiecie Kieleckim w roku szkolnym 2020/21, 2022/23 i 2024/25

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Baza Danych Lokalnych*, Portal Statystyczny Głównego Urzędu Statystycznego, Warszawa 2025

Niezależnie od zmieniającej się polityki gmin, które muszą uwzględniać kwestie demograficzne, koszty prowadzenia placówki, wyzwania logistyczne i transportowe jak również przepisy karty nauczyciela, w analizowanym okresie zaobserwowano wzrost liczby uczniów w placówkach oświatowych na poziomie podstawowym. Dzieje się tak mimo spadku liczby młodych mieszkańców Powiatu Kieleckiego. Przeprowadzone zmiany organizacji systemu kształcenia – likwidacja gimnazjów i wprowadzenie ośmioletniej szkoły podstawowej – również powodowały konieczność rozbudowy sieci szkół podstawowych.

Istotnym wskaźnikiem pozwalającym opisać stan systemu oświaty w Powiecie Kieleckim jest współczynnik skolaryzacji netto. Ten wskaźnik to relacja liczby osób (w danej grupie wieku) uczących się (stan na początku roku szkolnego) na danym poziomie kształcenia do liczby ludności w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania. Współczynnik skolaryzacji netto np. dla poziomu szkoły podstawowej wyliczamy dzieląc liczbę uczniów szkół podstawowych w wieku 7-15 lat (wiek przypisany do tego poziomu) na początku danego roku szkolnego przez liczbę ludności w wieku 7-15 lat według stanu w dniu 31 XII tego samego roku; wynik podajemy w ujęciu procentowym. Poziom i dynamikę współczynnika skolaryzacji netto na poziomie podstawowym w Powiecie Kieleckim prezentuje tabela 1.5.

Tabela 1.5

**Współczynnik skolaryzacji netto w Powiecie Kieleckim
w latach 2020, 2022 i 2024 [w %]**

Wyszczególnienie	2020	2022	2024
Współczynnik skolaryzacji netto	89,42	82,46	85,81

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Baza Danych Lokalnych*, Portal Statystyczny Głównego Urzędu Statystycznego, Warszawa 2025

Szkolnictwo średnie

Szkolnictwo średnie obejmuje:

- ✓ 4-letnie liceum ogólnokształcące,
- ✓ 5-letnie technikum,
- ✓ 3-letnią szkołę branżową I stopnia,
- ✓ 2-letnią szkołę branżową II stopnia,
- ✓ 3-letnią szkołę przysposabiającą do pracy umożliwiającą naukę uczniom z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym i znacznym oraz z niepełnosprawnościami sprzężonymi.

Ukończenie branżowej szkoły I stopnia umożliwia otrzymanie dyplomu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe, uzyskanie wykształcenia zasadniczego branżowego oraz umożliwienie podjęcia nauki w szkole branżowej II stopnia. Absolwenci liceum ogólnokształcącego, technikum i branżowej szkoły II stopnia otrzymują świadectwo dojrzałości, a warunkiem jego otrzymania jest zdanie egzaminu maturalnego z 3 obowiązkowych przedmiotów (język polski, matematyka, język obcy). W przypadku liceum ogólnokształcącego i technikum uczeń musi także przystąpić do egzaminu z dodatkowego, wybranego przez siebie przedmiotu na poziomie rozszerzonym. Egzamin maturalny po szkole branżowej II stopnia obejmuje oprócz 3 obowiązkowych przedmiotów także

- ✓ Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2025 r. poz. 881, z późn.zm.),
- ✓ Ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2024 r. poz. 986, z późn.zm.),
- ✓ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 01 lutego 2013 r. w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych, w tym publicznych poradni specjalistycznych (Dz. U. z 2023 r. poz. 2499),
- ✓ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 września 2017 r. w sprawie orzeczeń i opinii wydawanych przez zespoły orzekające działające w publicznych poradniach psychologiczno-pedagogicznych (DZ. U. z 2023 r., poz. 1743),
- ✓ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 listopada 2010 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie ramowego statutu publicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym publicznej poradni specjalistycznej (Dz. U. Nr 228, poz. 1492),
- ✓ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/1725 z dnia 23 października 2018 w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych przez instytucje, organy i jednostki organizacyjne Unii i swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia rozporządzenia (WE) nr 45/2001 i decyzji nr 1247/2002/WE
- ✓ Ustawa z dnia 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych (Dz. U. 2019 r. poz. 1781),
- ✓ Ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o systemie informacji oświatowej (Dz. U. 2024 r. poz. 152, z późn.zm.).

Organem prowadzącym Poradnię jest Powiat Kielecki. Organem sprawującym nadzór pedagogiczny jest Świętokrzyski Kurator Oświaty. Celem działania Poradni jest organizowanie i prowadzenie kompleksowej pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla dzieci i młodzieży, w tym:

- a) wspomaganie rozwoju i efektywności uczenia się dzieci i młodzieży,
- b) pomoc w przypadkach stwierdzonych dysfunkcji rozwojowych,
- c) trudności w nauce lub funkcjonowaniu społecznym,
- d) pomoc w wyborze kierunku kształcenia i zawodu,
- e) wspomaganie i opieka kierowane w stosunku do dzieci zdolnych.

Adresatami oddziaływań są także rodzice lub opiekunowie prawni dzieci oraz nauczyciele i inni pracownicy szkół i placówek oświatowych. Poradnia realizuje swoje zadania poprzez prowadzenie działalności diagnostycznej i orzeczniczej, terapeutycznej,

interwencji kryzysowej, doradczej oraz profilaktycznej w środowisku wychowującym, adresowane do dzieci i młodzieży z terenu Powiatu Kieleckiego, wynikające w szczególności z:

- ✓ niepełnosprawności,
- ✓ niedostosowania społecznego,
- ✓ z zagrożenia niedostosowaniem społecznym,
- ✓ zaburzeń zachowania lub emocji,
- ✓ szczególnych uzdolnień,
- ✓ specyficznych trudności w uczeniu się,
- ✓ deficytów kompetencji i zaburzeń sprawności językowych,
- ✓ choroby przewlekłej,
- ✓ sytuacji kryzysowych lub traumatycznych,
- ✓ niepowodzeń edukacyjnych,
- ✓ zaniedbań środowiskowych związanych z sytuacją bytową ucznia i jego rodziny, sposobem spędzania czasu wolnego i kontaktami środowiskowymi,
- ✓ trudności adaptacyjnych związanych z różnicami kulturowymi lub ze zmianą środowiska edukacyjnego, w tym związanych z wcześniejszym kształceniem za granicą.

Diagnozowanie dzieci i młodzieży jest prowadzone w szczególności w celu określenia indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz indywidualnych potrzeb psychofizycznych dzieci i młodzieży, wyjaśnienia mechanizmów ich funkcjonowania w odniesieniu do zgłaszanego problemu oraz wskazania sposobu rozwiązania tego problemu. Efektem diagnozowania dzieci i młodzieży jest w szczególności:

- a) wydanie opinii,
- b) wydanie orzeczenia o potrzebie: kształcenia specjalnego, zajęć rewalidacyjno-wychowawczych, indywidualnego rocznego przygotowania przedszkolnego lub indywidualnego nauczania dzieci i młodzieży,
- c) objęcie dzieci i młodzieży oraz rodziców bezpośrednią pomocą psychologiczno-pedagogiczną,
- d) wspomaganie nauczycieli w zakresie pracy z dziećmi i młodzieżą oraz rodzicami.

Pomoc psychologiczno-pedagogiczna udzielana bezpośrednio dzieciom i młodzieży a także rodzicom przez pracowników pedagogicznych Poradni polega w szczególności na:

- a) prowadzeniu terapii dzieci i młodzieży oraz wsparcia dla ich rodzin,
- b) udzielaniu wsparcia dzieciom i młodzieży wymagającym pomocy psychologiczno-pedagogicznej lub pomocy w wyborze kierunku kształcenia i zawodu oraz planowaniu kształcenia i kariery zawodowej,
- c) udzielaniu pomocy rodzicom w rozpoznawaniu i rozwijaniu indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz indywidualnych możliwości psychofizycznych dzieci i młodzieży oraz rozwiązywaniu problemów edukacyjnych i wychowawczych.

Pomoc jest udzielana w formie:

- a) indywidualnych lub grupowych zajęć terapeutycznych dla dzieci i młodzieży,
- b) wspierania rodziny,
- c) grup wsparcia,
- d) sieci współpracy,
- e) prowadzenia mediacji,
- f) interwencji kryzysowej,
- g) warsztatów,
- h) porad i konsultacji,
- i) wykładów i prelekcji,
- j) działalności informacyjno-szkoleniowej.

Realizowanie zadań profilaktycznych oraz wspierających wychowawczą i edukacyjną funkcję przedszkola, szkoły i placówki, w tym wspieranie nauczycieli w rozwiązywaniu problemów dydaktycznych i wychowawczych, polega w szczególności na:

1. udzielaniu nauczycielom, wychowawcom grup wychowawczych lub specjalistom, pomocy w:
 - a) rozpoznawaniu indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych dzieci i młodzieży, w tym rozpoznawaniu ryzyka wystąpienia specyficznych trudności w uczeniu się u uczniów klas I–III szkoły podstawowej,
 - b) wspieraniu realizacji zadań z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego,

- c) rozwijaniu zainteresowań i uzdolnień uczniów.
2. współpracy z przedszkolami, szkołami i placówkami w udzielaniu i organizowaniu przez te placówki pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz opracowywaniu i realizowaniu indywidualnych programów edukacyjno-terapeutycznych oraz indywidualnych programów zajęć rewalidacyjno-wychowawczych,
 3. współpracy, na pisemny wniosek dyrektora przedszkola, szkoły lub placówki lub rodzica dziecka niepełnosprawnego albo pełnoletniego ucznia z niepełnosprawnością, w określeniu niezbędnych do nauki warunków, sprzętu specjalistycznego i środków dydaktycznych, w tym wykorzystujących technologie informacyjno-komunikacyjne, odpowiednich ze względu na indywidualne potrzeby rozwojowe i edukacyjne oraz możliwości psychofizyczne dziecka niepełnosprawnego albo pełnoletniego ucznia niepełnosprawnego,
 4. udzielaniu nauczycielom, wychowawcom lub specjalistom pomocy w rozwiązywaniu problemów dydaktycznych i wychowawczych,
 5. podejmowaniu działań z zakresu profilaktyki uzależnień i innych problemów dzieci i młodzieży,
 6. prowadzeniu edukacji dotyczącej ochrony zdrowia psychicznego wśród dzieci i młodzieży, rodziców i nauczycieli,
 7. udzielaniu we współpracy z innymi placówkami wsparcia merytorycznego nauczycielom, wychowawcom i specjalistom.

Zadania te Poradnie realizują w formie:

- ✓ porad i konsultacji,
- ✓ udziału w spotkaniach nauczycieli, wychowawców i specjalistów,
- ✓ udziału w zebraniach rad pedagogicznych,
- ✓ warsztatów,
- ✓ sieci współpracy,
- ✓ wykładów i prelekcji,
- ✓ prowadzenia mediacji,
- ✓ interwencji kryzysowej,
- ✓ działalności informacyjno-szkoleniowej.

Wspomaganie przedszkoli, szkół i placówek, polega na zaplanowaniu i przeprowadzeniu działań mających na celu poprawę jakości pracy przedszkola, szkoły lub placówki w zakresie:

- a) wynikającym z kierunków realizacji przez kuratorów oświaty polityki oświatowej państwa, ustalanych przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania zgodnie z art. 60 ust. 3 pkt 1 ustawy Prawo oświatowe oraz wprowadzanych zmian w systemie oświaty,
- b) wymagań stawianych wobec przedszkoli, szkół i placówek, których wypełnianie jest badane przez organy sprawujące nadzór pedagogiczny w procesie ewaluacji zewnętrznej, zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 44 ust. 3 ustawy Prawo oświatowe,
- c) realizacji podstaw programowych,
- d) rozpoznawania potrzeb dzieci i młodzieży oraz indywidualizacji procesu nauczania i wychowania,
- e) potrzeb zdiagnozowanych na podstawie analizy wyników i wniosków, o których mowa w pkt 5,
- f) innych potrzeb wskazanych przez przedszkole, szkołę lub placówkę.

Realizując powyższe zadania Poradnie Psychologiczno-Pedagogiczne w Bodzentynie, Chmielniku i Piekoszowie współpracują z innymi poradniami, instytucjami oraz organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami świadczącymi poradnictwo i pomoc dzieciom i młodzieży oraz rodzicom i nauczycielom. Pracownicy pedagogiczni poradni zobowiązani są do realizacji swoich zadań statutowych zarówno na terenie poradni, jak również poza poradnią, szczególnie w przedszkolach, szkołach, placówkach, a także w środowisku rodzinnym dziecka.

1.3. Kultura na terenie Powiatu Kieleckiego

Biblioteki

Na terenie Powiatu Kieleckiego funkcjonowało w badanym okresie 41 bibliotek publicznych i ich filii. W analizowanym okresie uruchomione zostały 2 biblioteki. Łącznie 21 z istniejących bibliotek jest przystosowana do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, jeśli chodzi o dostęp do budynku, a 23 z nich posiada również udogodnienia wewnątrz budynku – w tym dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich Księgozbiór

wszystkich bibliotek Powiatu Kieleckiego wyniósł niespełna 605 324 woluminów, co oznacza wzrost o niespełna 1% (5 tysięcy woluminów) w analizowanym okresie.

Szczegółowe informacje na temat czytelnictwa i wypożyczenia księgozbioru w poszczególnych latach prezentuje tabela 1.7 i wykres 1.6.

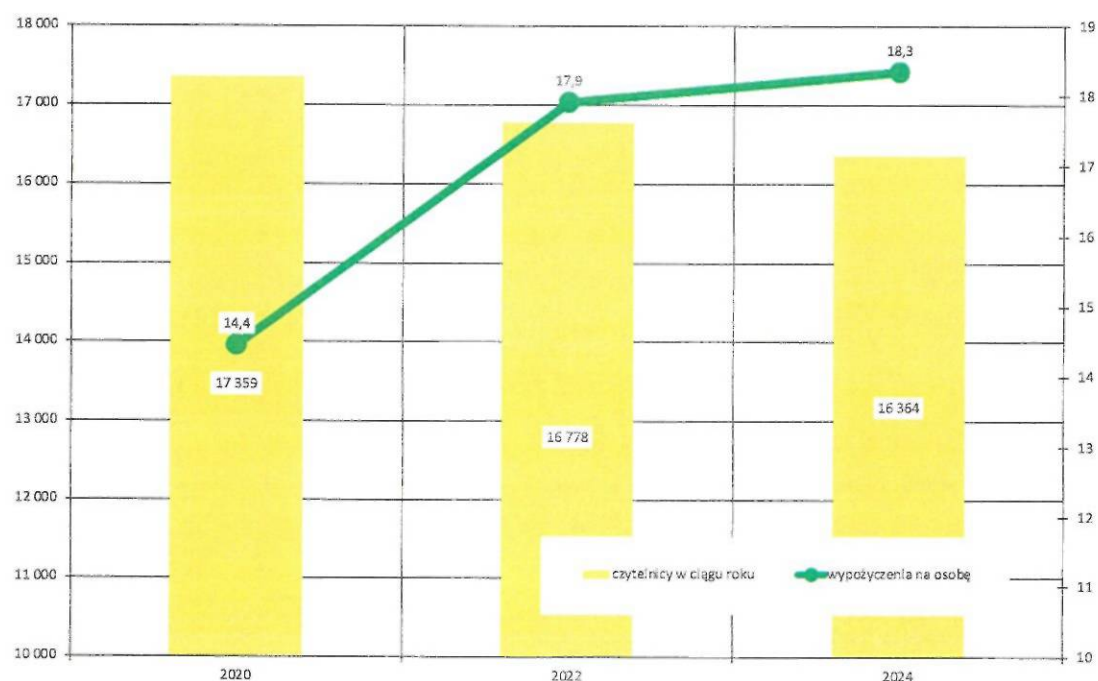
Tabela 1.7

Biblioteki publiczne w Powiecie Kieleckim – poziom czytelnictwa i wypożyczenia księgozbioru w latach 2020-2024 [w osobach, sztukach i sztukach/osobę]

Wyszczególnienie	2020	2022	2024
Czytelnicy	17 359	16 778	16 364
Wypożyczenia księgozbioru	250 743	300 537	300 240
Przeciętne czytelnictwo	14,4	17,9	18,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Baza Danych Lokalnych*, Portal Statystyczny Głównego Urzędu Statystycznego, Warszawa 2025

Wykres 1.6 Biblioteki publiczne w Powiecie Kieleckim – poziom czytelnictwa w latach 2020-2024 [w osobach]

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Baza Danych Lokalnych*, Portal Statystyczny Głównego Urzędu Statystycznego, Warszawa 2025

Spada, w analizowanym okresie oraz w ostatnich latach liczba czytelników, czytelników na 1000 mieszkańców – 82 do 77, zaś przyrost księgozbioru jest adekwatny do przyrostu populacji. W roku 2020 czytelnikami bibliotek i punktów bibliotecznych było 17 359 osób, które dokonały 250,7 tysięcy wypożyczeń, co daje średnią 14,4 książek na czytelnika biblioteki w ciągu roku. W roku 2024, liczba czytelników spadła do 16 364 osób – spadek o ponad 5%, liczba wypożyczeń wyniosła 300,2 tysięcy – wzrost o blisko 1/5, zaś przeciętna liczba książek przeczytanych przez jednego czytelnika bibliotek wyniosła 18,3 to jest mniej o ponad 27%. To oznacza niższe zainteresowanie korzystaniem z bibliotek i punktów bibliotecznych w porównaniu do sytuacji na początku analizowanego okresu, a jednocześnie wyższy poziom czytelnictwa osób już z bibliotek korzystających.

Poza wypożyczaniem książek biblioteki zajmują się również współpracą międzyinstytucjonalną z placówkami edukacyjnymi, Powiatowym Urzędem Pracy i pracodawcami, fundacjami, stowarzyszeniami, związkami i organizacjami społecznymi. Współpraca ta przyjmuje różne formy – udostępniania sal na inicjatywy edukacyjne, organizacji zajęć dla uczniów, organizacji pokazów filmowych, wsparcia procesów edukacyjnych, promocja kultury i dziedzictwa narodowego wśród mieszkańców powiatu, wspierania inicjatyw podejmowanych przez instytucje centralne.

Muzea

W analizowanym okresie na terenie Powiatu Kieleckiego funkcjonowały 4 obiekty muzealne.

Niestety okres pandemii COVID-19 przyniósł znaczny – ponad trzykrotny – spadek liczba zwiedzających w analizowanym okresie. Wynosiła ona jedynie 88 847 w roku 2020, niestety pandemia COVID-19 i zarządzone lockdown, spowodował wyłączenia funkcjonowania muzeów w roku 2020 i częściowo również 2021 co spowodowało gwałtowny spadek liczby odwiedzających. Rok 2022 i 2024 przyniosły przyrost liczby odwiedzających, i powrót do trendu wzrostowego.

Szczegółowe informacje na temat osób odwiedzających muzea w poszczególnych latach prezentuje tabela 1.8 i wykres 1.7.

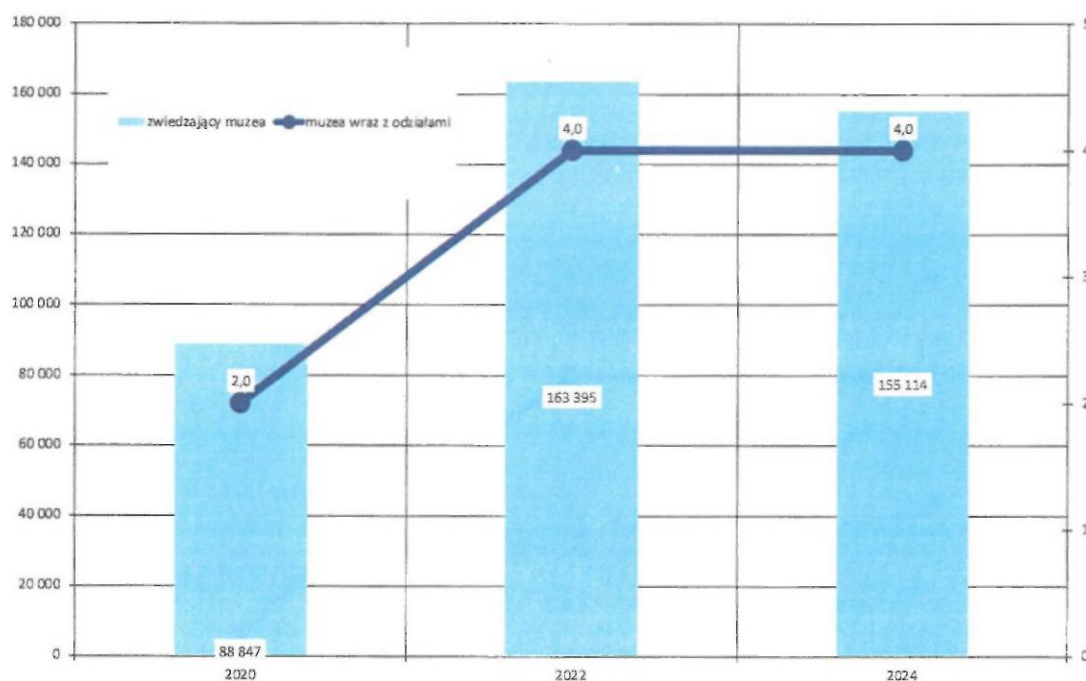
Tabela 1.8

Zwiedzający muzea w Powiecie Kieleckim w latach 2020-2024
[w sztukach i osobach]

Wyszczególnienie	2020	2022	2024
Muzea wraz z oddziałami	2	4	4
Zwiedzający muzea i oddziały	88 847	163 395	155 114

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Baza Danych Lokalnych*, Portal Statystyczny Głównego Urzędu Statystycznego, Warszawa 2025

Wykres 1.7 Zwiedzający muzea w Powiecie Kieleckim w latach 2020-2024 [w os]

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Baza Danych Lokalnych*, Portal Statystyczny Głównego Urzędu Statystycznego, Warszawa 2025

Imprezy masowe

Na terenie Powiatu Kieleckiego organizowane były różnego typu imprezy masowe – o charakterze artystyczno-rozrywkowym, koncerty, imprezy sportowe, rekonstrukcje historyczne i inne. Również na ten typ aktywności kulturalnej miała wpływ pandemia COVID-19, która ograniczyła możliwości organizacji tego typu imprez. W konsekwencji w roku 2020 na terenie Powiatu nie odbyła się żadna impreza masowa.

Szczegółowe informacje na temat imprez masowych organizowanych na terenie Powiatu Kieleckiego w poszczególnych latach prezentuje tabela 1.9.

Tabela 1.9

**Imprezy masowe na terenie Powiatu Kieleckiego
w latach 2020-2024 [w sztukach i osobach]**

Wyszczególnienie	2020	2022	2024
Ogółem	0	11	13
artystyczno-rozrywkowe	0	11	10
koncerty	0	5	2
Uczestnicy imprez masowych	0	49 500	46 000

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Baza Danych Lokalnych*, Portal Statystyczny Głównego Urzędu Statystycznego, Warszawa 2025

1.4. Problemy społeczne w obszarze bezrobocia

Zjawisko bezrobocia jest poważnym problemem społecznym. Wpływa ujemnie na postawy i zachowania osób bezpośrednio dotkniętych bezrobociem, a także członków ich rodzin. Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Kielcach na terenie Powiatu Kieleckiego na dzień 31 grudnia 2024 roku zarejestrowanych było 591 osób bezrobotnych, w tym 255 kobiet tj. 43,1%, wśród wszystkich bezrobotnych było 146 długotrwale bezrobotnych. W analizowanym okresie liczba osób bezrobotnych w Powiecie Kieleckim spadła o ponad 40%.

Dynamikę zjawiska bezrobocia na rynku pracy Powiatu Kieleckiego prezentują tabela 1.10 i wykres 1.8.

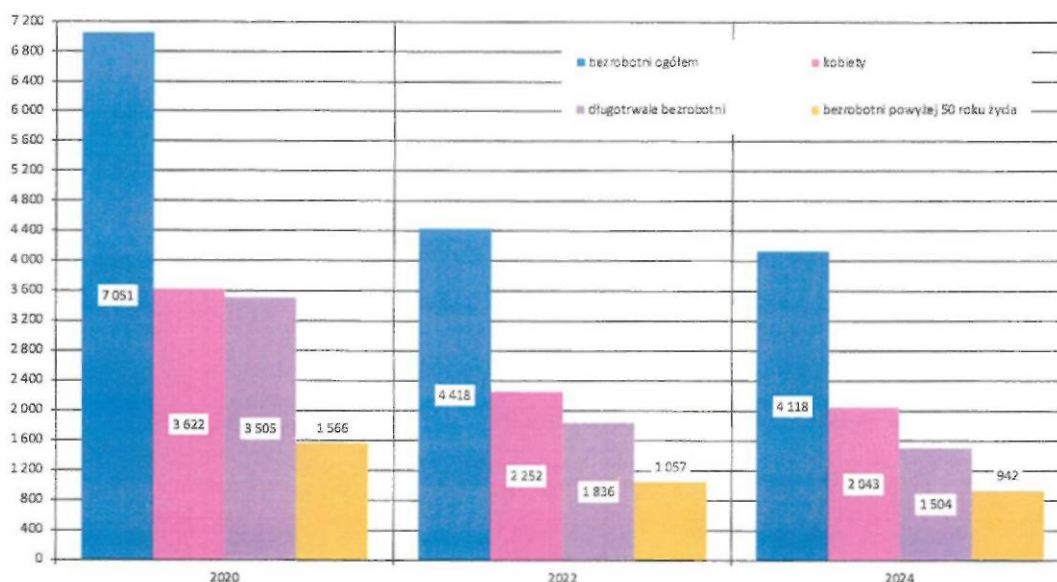
Tabela 1.10

**Dynamika bezrobocia w Powiecie Kieleckim
w latach 2020-2024 (stan na dzień 31 grudnia)**

Rok	Bezrobotni ogółem	w tym		
		kobiety	długotrwale bezrobotni	bezrobotni powyżej 50 roku życia
2020	7 051	3 622	3 505	1 566
2022	4 418	2 252	1 836	1 057
2024	4 118	2 043	1 504	942

Źródło: Opracowanie na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Kielcach

Wykres 1.8 Dynamika bezrobocia w Powiecie Kieleckim w latach 2020-2024 (stan na dzień 31 grudnia)

Źródło: Opracowanie na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Kielcach

W analizowanym okresie, obserwowano spadek liczby zarejestrowanych bezrobotnych w Powiecie Kieleckim – łącznie na przestrzeni analizowanego okresu o blisko połowę. Przed okresem pandemii ostatnim rokiem tendencji spadkowej był rok 2019. Natomiast dane z lat 2020-2022 odzwierciedlają oddziaływanie pandemii COVID-19 na sytuację na rynku pracy – długotrwałe okresy lockdown, ograniczenia funkcjonowania przedsiębiorstw, przerwanie łańcuchów dostaw i kooperacyjnych.

Bardzo istotną informacją dotyczącą zjawiska bezrobocia jest określenie jego struktury. Poniższe tabela i wykresy prezentują strukturę bezrobocia w Powiecie Kieleckim w latach 2020-2024 pod względem:

- wieku,
- posiadanego wykształcenia,
- stażu pracy,
- czasu pozostawania bez pracy.

Dynamikę struktury zjawiska bezrobocia na rynku pracy Powiatu Kieleckiego, pod względem wieku osoby zarejestrowanej, prezentują tabela 1.11 i wykres 1.9.

Dynamikę struktury zjawiska bezrobocia na rynku pracy Powiatu Kieleckiego, pod względem poziomu wykształcenia osoby zarejestrowanej, prezentują tabela 1.12 i wykres 1.10.

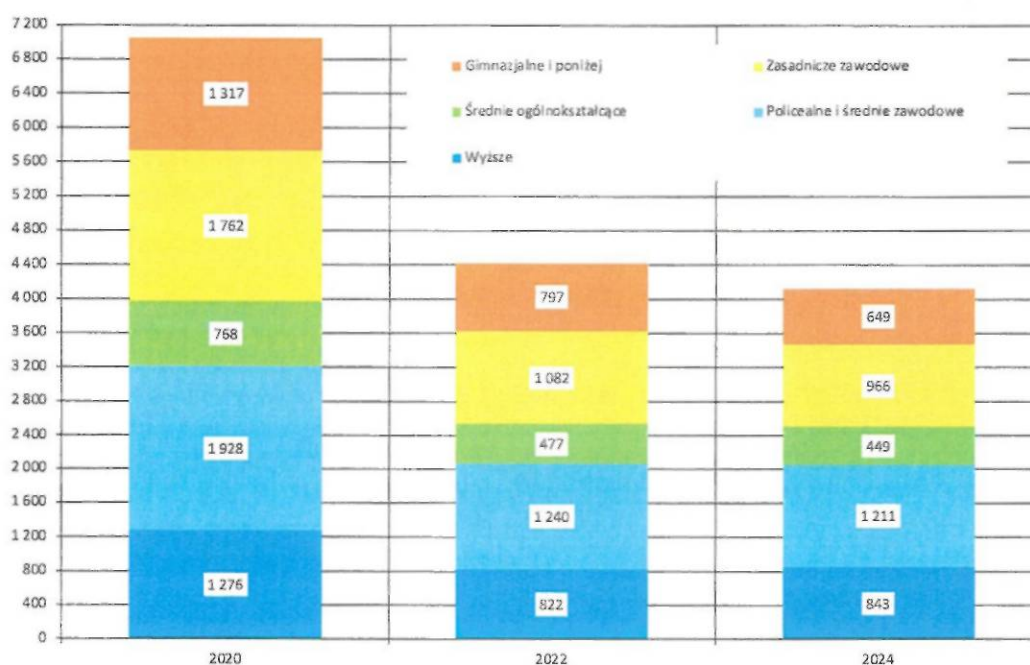
Tabela 1.12

**Dynamika struktury zjawiska bezrobocia na rynku pracy Powiatu Kieleckiego
pod względem wykształcenia osoby zarejestrowanej w latach 2020-2024**

Wyszczególnienie	2020	2022	2024
Wyższe	1 276	822	843
Policealne i średnie zawodowe	1 928	1 240	1 211
Średnie ogólnokształcące	768	477	449
Zasadnicze zawodowe	1 762	1 082	966
Gimnazjalne i poniżej	1 317	797	649
Powiat Kielecki	7 051	4 418	4 118

Źródło: Opracowanie na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Kielcach

Wykres 1.10 Dynamika struktury zjawiska bezrobocia na rynku pracy Powiatu Kieleckiego, pod względem wykształcenia w latach 2020-2024

Źródło: Opracowanie na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Kielcach

Dynamikę struktury zjawiska bezrobocia na rynku pracy Powiatu Kieleckiego, pod względem stażu pracy bezrobotnego, prezentują tabela 1.13 i wykres 1.11.

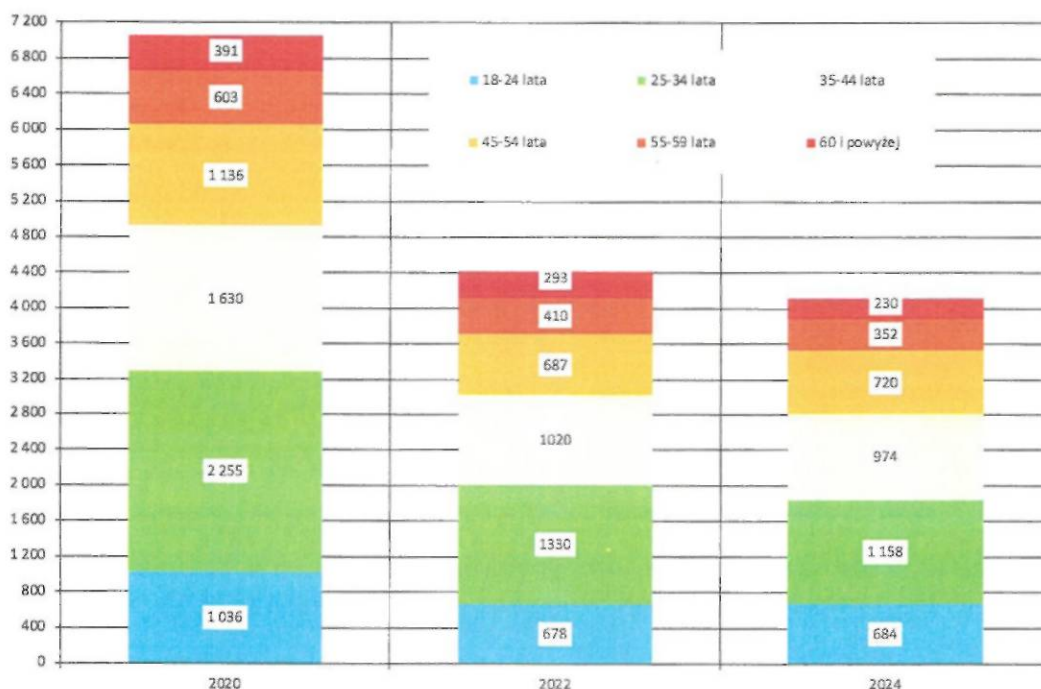
Tabela 1.11

Dynamika struktury zjawiska bezrobocia na rynku pracy Powiatu Kieleckiego
pod względem wieku osoby zarejestrowanej w latach 2020-2024

Wyszczególnienie	2020	2022	2024
18-24 lat	1 036	678	684
25-34 lat	2 255	1 330	1 158
35-44 lat	1 630	1 020	974
45-54 lat	1 136	687	720
55-59 lat	603	410	352
60 i powyżej	391	293	230
Powiat Kielecki	7 051	4 418	4 118

Źródło: Opracowanie na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Kielcach

Wykres 1.9 Dynamika struktury zjawiska bezrobocia na rynku pracy Powiatu Kieleckiego, pod względem wieku osoby zarejestrowanej w latach 2020-2024

Źródło: Opracowanie na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Kielcach

egzamin potwierdzający kwalifikacje zawodowe absolwenta. Uczeń, który ukończy branżową szkołę II stopnia, po zmianie organizacji systemu kształcenia w 2017 roku, będzie mógł podjąć dalszą edukację na wybranym kierunku studiów wyższych.

Szkoły średnie – licea ogólnokształcące, technika, szkoły branżowe I i II stopnia oraz szkoły przysposabiające – wchodzi w zakres kompetencji i odpowiedzialności Starostwa Powiatowego. Na terenie Powiatu Kieleckiego funkcjonowało w badanym okresie 4 licea ogólnokształcące, 3 branżowe szkoły I stopnia, 3 branżowe szkoły II stopnia oraz 4 technika. Dane dotyczące organizacji szkół ponadpodstawowych w Powiecie Kieleckim w roku szkolnym 2023/2024 oraz kierunki kształcenia prezentuje tabela 1.6.

Tabela 1.6

**Organizacja szkół ponadpodstawowych w Powiecie Kieleckim
w roku szkolnym 2023/2024 [w osobach]**

Wyszczególnienie	Typ szkoły	Oddziały	Uczniowie	Absolwenci
Powiatowy Zespół Szkół w Bodzentynie	LO	6	169	24
	Technikum nr 6 w Nowej Słupi	5	68	15
Powiatowy Zespół Szkół w Chęcinach	LO	6	132	24
	Technikum	14	287	45
	SzB I stopnia	-	-	-
	SzB II stopnia	-	-	-
Powiatowy Zespół Szkół w Chmielniku	LO	3	70	25
	Technikum	11	263	60
	SzB I stopnia	3	44	13
	SzB II stopnia	-	-	-
Powiatowy Zespół Szkół w Łopusznie	LO	6	165	50
	Technikum	20	542	99
	SzB I stopnia	3	72	14
	SzB II stopnia	-	-	-

Źródło: Opracowanie na podstawie *Raport o Stanie Powiatu Kieleckiego za rok 2024*, Kielce maj 2025

Poradnie Psychologiczno-Pedagogiczne

Poradnie Psychologiczno-Pedagogiczne w Bodzentynie, Chmielniku i Piekoszowie są publicznymi placówkami oświatowymi Powiatu Kieleckiego zorganizowanymi i działającymi na zasadach określonych w:

- ✓ Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz.U. 2025 r. poz. 1043, z późn.zm.),

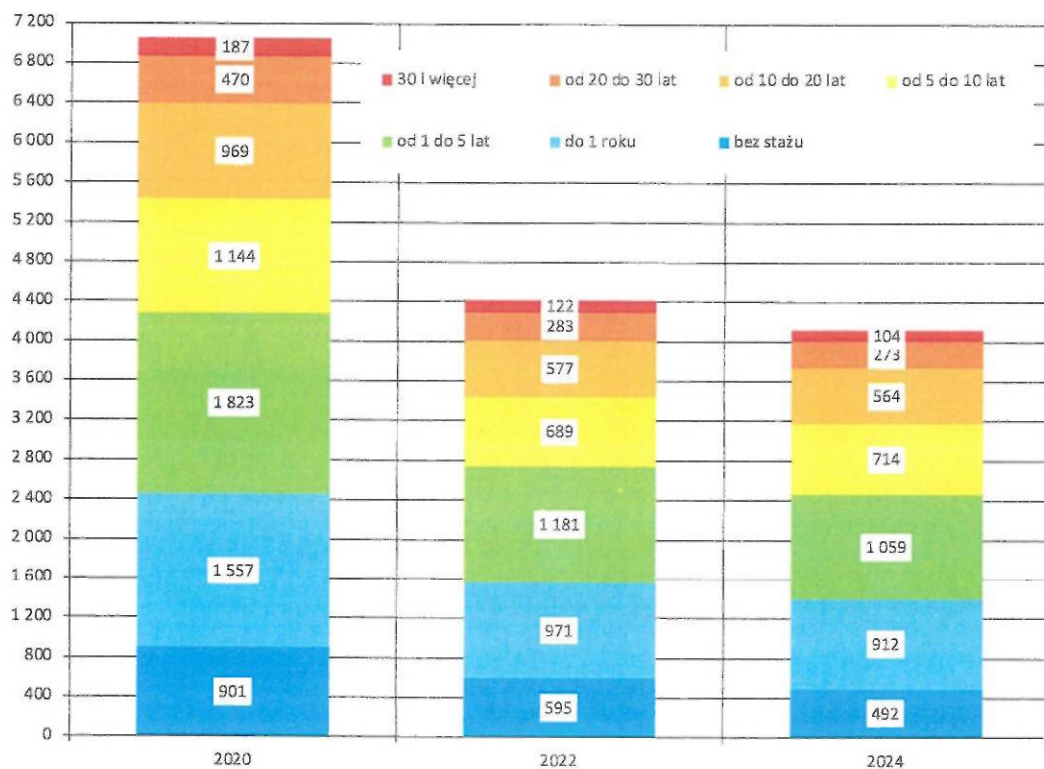
Tabela 1.13

**Dynamika struktury zjawiska bezrobocia na rynku pracy Powiatu Kieleckiego
pod względem stażu pracy osoby zarejestrowanej w latach 2020-2024**

Wyszczególnienie	2020	2022	2024
bez stażu	901	595	492
do 1 roku	1 557	971	912
od 1 do 5 lat	1 823	1 181	1 059
od 5 do 10 lat	1 144	689	714
od 10 do 20 lat	969	577	564
od 20 do 30 lat	470	283	273
30 i więcej	187	122	104
Powiat Kielecki	7 051	4 418	4 118

Źródło: Opracowanie na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Kielcach

**Wykres 1.11 Dynamika struktury zjawiska bezrobocia na rynku pracy Powiatu
Kieleckiego pod względem stażu pracy zarejestrowanego w latach 2020-2024**

Źródło: Opracowanie na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Kielcach

Dynamikę struktury zjawiska bezrobocia na rynku pracy Powiatu Kieleckiego, pod względem czasu pozostawania bez pracy, prezentują tabela 1.14 i wykres 1.12.

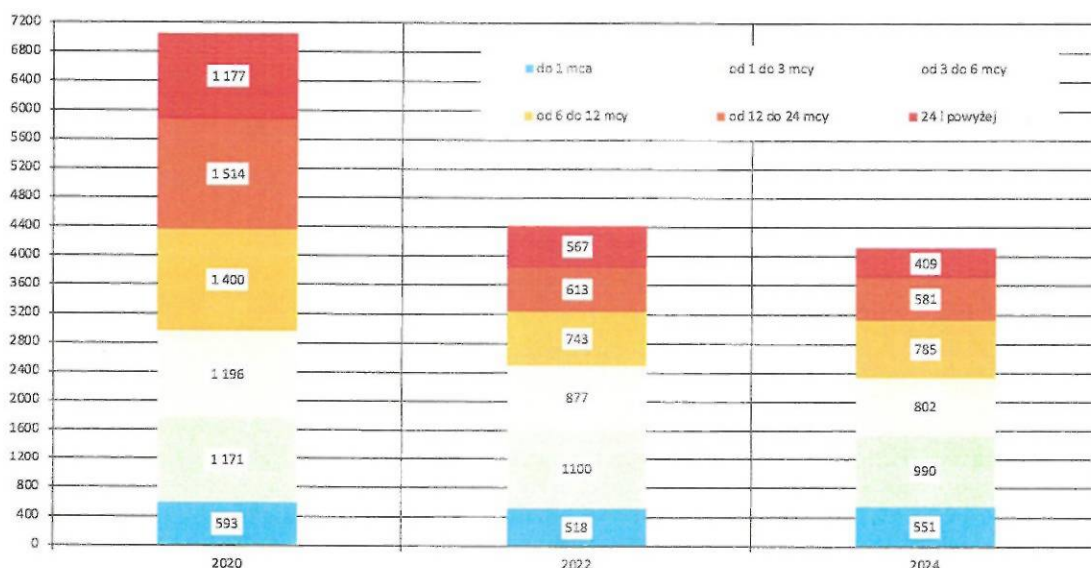
Tabela 1.14

Dynamika struktury zjawiska bezrobocia na rynku pracy Powiatu Kieleckiego pod względem czasu pozostawania bez pracy osoby zarejestrowanej w latach 2020-2024

Wyszczególnienie	2020	2022	2024
do 1 mca	593	518	551
od 1 do 3 mcy	1 171	1 100	990
od 3 do 6 mcy	1 196	877	802
od 6 do 12 mcy	1 400	743	785
od 12 do 24 mcy	1 514	613	581
24 i powyżej	1 177	567	409
Powiat Kielecki	7 051	4 418	4 118

Źródło: Opracowanie na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Kielcach

Wykres 1.12 Dynamika struktury zjawiska bezrobocia na rynku pracy Powiatu Kieleckiego, pod względem czasu pozostawania bez pracy osoby zarejestrowanej w latach 2020-2024

Źródło: Opracowanie na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Kielcach

Struktura bezrobocia w kontekście **wieku osoby bezrobotnej** nie ulega istotnym zmianom. Średni ważony wiek przeciętnego bezrobotnego zarejestrowanego w Powiecie Kieleckim oscylował wokół wieku 38 lat i wyniósł 38,14 w 2024 roku. W strukturze wiekowej wśród bezrobotnych dominują osoby pomiędzy 25 a 34 rokiem życia, które

stanowią 28,12% wszystkich bezrobotnych. Warto zwrócić uwagę, iż w wyniku zmian demograficznych i starzeniu się populacji Powiatu Kieleckiego łącznie wszystkie osoby zarejestrowane starsze niż 45 lat stanowią już ponad 1/3 populacji bezrobotnych. To bardzo poważny problem, ponieważ w zdecydowanej większości są to osoby, które stosunkowo trudno zaktywizować, są niechętne uaktualnianiu swoich kwalifikacji zawodowych, a także z trudnością akceptują elastyczne formy zatrudnienia. Z drugiej strony patrząc na grupę osób w pierwszych fazach rozwoju rodziny to prawie połowa wszystkich bezrobotnych – trudno oczekiwać, iż ktoś nieposiadający pracy będzie podejmował decyzję o posiadaniu większej liczby dzieci, czy w ogóle o ich posiadaniu.

To wskazuje na konieczność dalszego koncentrowania działań polityki społecznej Powiatu na tej grupie. Ma to również znaczenie w kontekście niepokojących trendów demograficznych, które bez wsparcia na rzecz zatrudniania osób młodych będą się umacniały. Trudno bowiem sobie wyobrazić, iż osoba młoda nie mogąca znaleźć zatrudnienia będzie wchodziła w kolejne fazy rozwoju rodziny, a co za tym idzie kreowała przyrost naturalny w Powiecie Kieleckim.

W strukturze bezrobocia ze względu na **poziom wykształcenia osoby bezrobotnej** nie zaszły w analizowanym okresie istotne zmiany. Przede wszystkim nastąpił nieznaczny przyrost odsetka osób bezrobotnych lepiej wykształconych – z wykształceniem wyższym, policealnym i średnim zawodowym oraz średnim ogólnokształcącym przeciętnie o około 7-13%, Udział pozostałych grup o niższych poziomach wykształcenia – zasadniczym zawodowym gimnazjalnym i poniżej – adekwatnie spadał. W strukturze bezrobocia dominowały grupy osób z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym które stanowiły niespełna 30 procent populacji. Zmiany w strukturze były częściowo skorelowane z wpływem pandemii COVID-19, inflacji i wojny w Ukrainie i następowały w połowie analizowanego okresu. Wskazuje to na istotne zmiany na rynku pracy: dyplom magistra, inżyniera czy licencjata nie stanowi już gwarancji zatrudnienia. Rynek docenia obecnie bardziej specjalistów z wybranych dziedzin profesjonalnych niż posiadających wyższe wykształcenie humanistyczne, czy absolwentów zbyt licznie reprezentowanych kierunków ekonomicznych. Wykształcenie średnie nie stanowi żadnej gwarancji uzyskania zatrudnienia a program nauczania w szkołach średnich ogólnokształcących nie daje kwalifikacji – nawet uniwersalnych – poszukiwanych przez rynek pracy.

W analizowanym okresie, w strukturze bezrobocia pod względem **stażu pracy bezrobotnych** nie nastąpiły istotne zmiany. Skutkowało stabilizacją średniej ważonej długości stażu pracy osoby zarejestrowanej w Powiatowym Urzędzie Pracy w Kielcach, który pozostawał na praktycznie tym samym poziomie i wahał się od 6,63 do 6,65 lat stażu.

Bez zmian pozostaje udział w strukturze poszczególnych grup. Osoby ze stażem od 1 roku do 10 lat stanowią razem ponad połowę ogółu bezrobotnych. Ta sytuacja wiąże się z dwiema konstatacjami – ponownie pojawiają się w grupie dominującej osoby młodsze. Niski i zerowy staż pracy charakteryzuje bowiem w dominującym stopniu osoby kończące naukę w szkole i wchodzące na rynek pracy. Po drugie – znów wybija się potrzeba wprowadzenia do celów realizacyjnych strategii zadań związanych z aktywizacją zawodową osób młodych oraz dostosowania ich kwalifikacji do rynku pracy – gdyż sytuacja na tym rynku odzwierciedla odwieczny dylemat rozwojowy *nie zdobędziesz pracy bez doświadczenia, ale nie zdobędziesz doświadczenia bez pracy.*

W analizowanym okresie, w strukturze bezrobocia pod względem **dlugości czasu pozostawania bez pracy** nastąpiły dwie istotne zmiany – znaczne zmniejszenie w strukturze odsetka grup bezrobotnych z najdłuższym stażem (powyżej 12 miesięcy oraz 24 miesiące i dłużej) – odpowiednio o około 1/3. Przy jednoczesnym istotnym wzroście odsetka osób w grupach o najkrótszym stażu jako bezrobotne – do 1 miesiąca o ponad 2/3 i od 1 do 3 miesięcy o blisko połowę. Co zapewne jest efektem wzrostu bezrobocia na skutek pandemii COVID-19, inflacji i wojny w Ukrainie.

W konsekwencji średni ważony czas pozostawania bez pracy w Powiecie Kieleckim skrócił się o blisko trzy miesiące w analizowanym okresie – na dzień 31 grudnia 2020 wyniósł 8,36 miesiąca (8 miesięcy i 11 dni). Wydaje się, iż wysoki odsetek osób długotrwale pozostających bez pracy – powyżej 12 miesięcy i powyżej 24 miesięcy – który wynosił w analizowanym okresie 1/4 populacji bezrobotnych stanowi pozytywny sygnał i świadczy o prawidłowo prowadzonych działaniach Powiatu Kieleckiego w zakresie aktywizacji zawodowej.

1.5. Bezpieczeństwo publiczne

W badanym okresie stwierdzono na terenie Powiatu Kieleckiego 1 105 popełnionych przestępstw, co oznacza spadek o ponad 8% w porównaniu do roku 2017. Warto jednocześnie zauważyć bardzo istotny spadek przestępstw przeciwko życiu i zdrowiu, których odnotowano mniej o 1/3. Szczegółowe informacje na temat charakteru przestępstw popełnionych w Powiecie Kieleckim w latach 2020-2024 przedstawia tabela 1.15 oraz wykres 1.13.

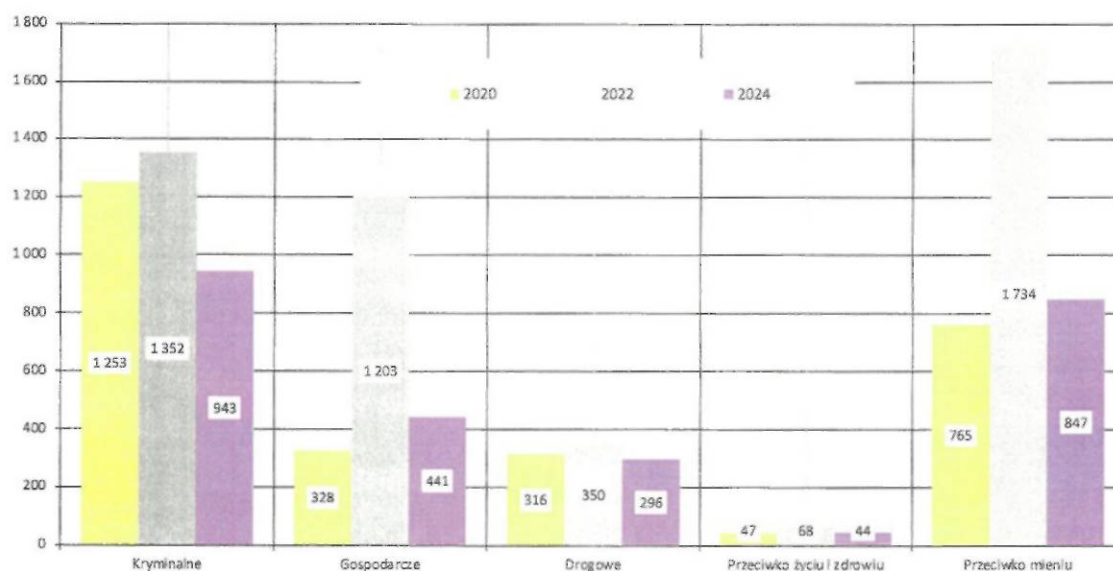
Tabela 1.15

**Przestępstwa stwierdzone w Powiecie Kieleckim
według typów w latach 2020-2024 [w sztukach]**

Wyszczególnienie	Lata		
	2020	2022	2024
Kryminalne	1 253	1 352	943
Gospodarcze	328	1 203	441
Drogowe	316	350	296
Przeciwko życiu i zdrowiu	47	68	44
Przeciwko mieniu	765	1 734	847
Ogółem Powiat Kielecki	1 989	3 027	1 799

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Baza Danych Lokalnych*, Portal Statystyczny Głównego Urzędu Statystycznego, Warszawa 2025

Wykres 1.13 Przestępstwa stwierdzone w Powiecie Kieleckim
według typów w latach 2020-2024

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Baza Danych Lokalnych*, Portal Statystyczny Głównego Urzędu Statystycznego, Warszawa 2025

Typem przestępstwa, który najczęściej występował na terenie Powiatu Kieleckiego były przestępstwa kryminalne, które w ujęciu statystycznym były popełniane przeciętnie co każde 9 godzin 17 minut. Ten typ czynu zabronionego był popełniany najczęściej, ale jednocześnie jego występowanie w analizowanym okresie spadało – liczba przestępstw kryminalnych zmniejszyła się o 1/4.

Drugim co do częstotliwości popełniania w Powiecie Kieleckim czynem zabronionym były przestępstwa przeciwko mieniu. Było ich niewiele mniej niż przestępstw kryminalnych – statystycznie popełniano je co każde 10 godzin i 21 minut – jednak wartym odnotowania jest przyrost ich występowania o ponad 10%. Poważnym problemem jest drastyczny przyrost liczby przestępstw przeciwko mieniu i przestępstw gospodarczych, których przybyło dwukrotnie w okresie pandemii COVID-19. Prawdopodobnie jest to efekt sytuacji pandemicznej – która tworzyła więcej okazji do tego typu przestępstw, ponieważ zdecydowanie więcej operacji gospodarczych było wykonywane zdalnie, a ponadto spowodowała kryzys gospodarczy który zawsze przyczynia się do zwiększenia przestępczości.

Cieszy spadająca liczba przestępstw drogowych, choć nadal w analizowanym roku 2024 było ich aż 296 – co statystycznie oznacza, iż czyjeś życie i zdrowie jest poważnie zagrożone na drodze Powiatu Kieleckiego każdego dnia. Przestępstwa przeciwko zdrowiu i życiu, które zostały ograniczone o blisko 6% w analizowanym okresie – występowały w Powiecie Kieleckim najrzadziej (statystycznie raz na 8 dni).

W kontekście bezpieczeństwa publicznego dla opinii społecznej najbardziej istotną kwestią jest wskaźnik poziomu wykrywalności przestępstw. W Powiecie Kieleckim wyniósł on w roku 2024 63,2%. Oznacza to spadek skuteczności pracy służb w analizowanym okresie – jednak nadal jedno na trzy przestępstwa popełnione w Powiecie Kieleckim pozostaje niewykryte. Informacje o poziomie wykrywalności przestępstw w Powiecie Kieleckim według poszczególnych typów w latach 2020-2024 przedstawiają tabela 1.16 i wykres 1.14.

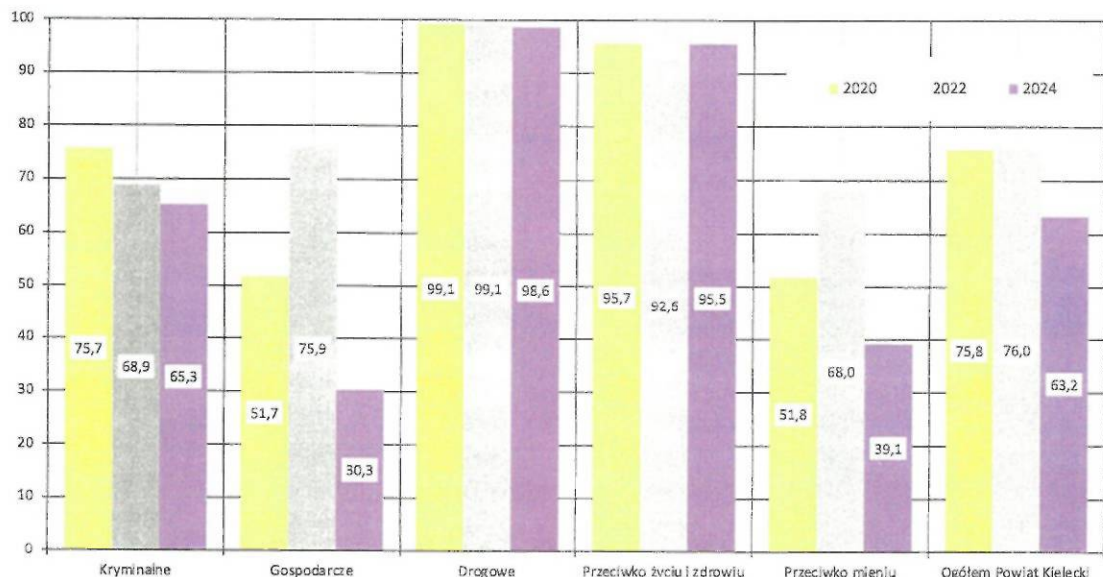
Tabela 1.16

**Wykrywalność przestępstw w Powiecie Kieleckim
według typów w latach 2020-2024 [w %]**

Wyszczególnienie	Lata		
	2020	2022	2024
Kryminalne	75,7	68,9	65,3
Gospodarcze	51,7	75,9	30,3
Drogowe	99,1	99,1	98,6
Przeciwko życiu i zdrowiu	95,7	92,6	95,5
Przeciwko mieniu	51,8	68,0	39,1
Ogółem Powiat Kielecki	75,8	76,0	63,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Baza Danych Lokalnych*, Portal Statystyczny Głównego Urzędu Statystycznego, Warszawa 2025

**Wykres 1.14 Wykrywalność przestępstw w Powiecie Kieleckim
według typów w latach 2020-2024 [w %]**

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Baza Danych Lokalnych*, Portal Statystyczny Głównego Urzędu Statystycznego, Warszawa 2025

Najwyższą wykrywalność odnotowano w roku 2024 w przypadku przestępstw drogowych – wykryto blisko 100% tego rodzaju przestępstwa, które miały miejsce na terenie Powiatu Kieleckiego. Wskaźniki wykrywalności poszczególnych typów przestępstw oscylowały wokół zbliżonego poziomu a w liczone ogółem dla Powiatu spadł się o 16%. Najniższą wykrywalność odnotowano w odniesieniu do przestępstw przeciwko mieniu i przestępstw gospodarczych – wykrywano niewiele ponad 1/3 sprawców przestępstw o tym charakterze stwierdzonych przez policję i prokuraturę. Wszystkie te zmiany przełożyły się na spadek ogólnej wykrywalności przestępstw w Powiecie Kieleckim – w analizowanym roku 2024 wykrywane było niespełna 2 na 3 czyny zabronionych.

1.6. Problemy społeczne związane z uchodźstwem i migracjami ludności

Pośród kwestii związanych z migracjami ludności, uwaga opinii publicznej koncentruje się na problemach związanych ze zjawiskiem uchodźstwa. Członkostwo w Unii Europejskiej postawiło państwo polskie przed koniecznością zmierzenia się ze zjawiskiem imigracji, które choć nie występuje w Polsce na masową skalę, stanowi jednak kwestię, której nie powinno się ignorować.

Uchodźstwo stanowi zjawisko niezwykle złożone, przejawiające się na bardzo wielu różnych płaszczyznach: społecznej, ekonomicznej, politycznej, międzynarodowej i innych. Dlatego też problematykę uchodźczą można rozpatrywać z bardzo wielu punktów widzenia. Niemniej Polska to kraj, w którym zjawisko uchodźstwa jest doskonale znane. Z jednej strony ostatnie ponad 200 lat historii to czas, kiedy różne wydarzenia historyczne zmuszały tysiące Polaków do opuszczenia kraju. Wielką falę uchodźców przyniosły rozbiory, przegrane powstania, II wojna światowa, a także cały 45-letni okres po jej zakończeniu, kiedy wielu Polaków znalazło schronienie w różnych lokalizacjach – zarówno na Zachodzie Europy, w Stanach Zjednoczonych i Kanadzie, Ameryce Południowej, Australii.

Z drugiej strony Polska jest krajem od średniowiecza słynącym w Europie z tolerancji wobec prześladowanych za religię czy poglądy i otwartości wobec uchodźców. Znajdowali w niej schronienie Żydzi w okresie największych prześladowań, innowiercy w latach największych konfliktów religijnych, a na początku poprzedniego wieku uciekinierzy z Rosji ogarniętej rewolucją. Po II wojnie światowej zjawisko uchodźców w Polsce nie było praktycznie znane, gdyż do Polski uchodźcy praktycznie wcale nie przybywali. Po drugie - nie mówiło się w tamtych czasach o tym problemie, jako że uchodźcami byli głównie uciekinierzy z bloku socjalistycznego w tym z Polski.

Uchodźca to człowiek, który z obawy przed prześladowaniami z powodu swojej rasy, religii, narodowości, przynależności do grupy etnicznej, przekonań politycznych przebywa poza granicami państwa, którego jest obywatelem i nie może lub nie chce

korzystać z ochrony tego państwa. Uchodźcy towarzyszą ludzkości od zarania dziejów, są to ludzie, którzy znaleźli się w sytuacji bez wyjścia i w obawie przed prześladowaniem, by ratować swe życie lub wolność, zmuszeni są porzucić swój dom, majątek, przyjaciół i uciekać ze swego ojczystego kraju. Uchodźca nie może powrócić do swojego domu lub takiego powrotu się obawia. Obecnie nowym powodem do uchodźstwa są negatywne zmiany klimatyczne – ocenia się, że w najbliższych 50 latach spowodują one ruchy migracyjne milionów ludzi, którzy w ich efekcie stracą miejsca do życia, warunki do gospodarowania w rolnictwie czy choćby dostęp do wody.

Od dnia 24 lutego 2022 tj. od dnia rozpoczęcia agresji Federacji Rosyjskiej na Ukrainę, pojawił się z dużą intensywnością problem uchodźców wojennych z Ukrainy. Od początku rosyjskiej agresji na Ukrainę, kraj opuściły miliony uchodźców i uchodźczyń. Większość z nich dotarła do Polski, która wykazała się godną pochwałą solidarnością. Jednak pod wieloma względami pomoc Ukraińcom i Ukrainkom spadła na barki zwykłych ludzi, jak choćby w kwestii zakwaterowania czy pomocy bezpośredniej. I chociaż uchodźców i uchodźczyń w Polsce jest coraz mniej – część wyjeżdża na Zachód lub wraca do Ukrainy – to polskie władze nadal stoją przed koniecznością zapewnienia dostępu do edukacji, rynku pracy, służby zdrowia czy mieszkalnictwa setkom tysięcy, a nawet milionom uchodźców i uchodźczyń z Ukrainy. Konieczne jest również zapewnienie im bezpieczeństwa i równego traktowania w Polsce. Sytuacja, w jakiej znalazły się osoby uciekające z Ukrainy do Polski, jest niezwykle trudna zarówno dla nich samych, jak i dla społeczeństwa przyjmującego. W tym kryzysowym czasie, fundamentalne jest zadbanie, by każdy i każda cieszyła się poszanowaniem swoich praw i wolności.

Dane statystyczne na temat uchodźców przebywających na terenie Powiatu Kieleckiego są rozproszone w różnych instytucjach. Wg danych Powiatowego Urzędu Pracy w latach 2017-2021 w ewidencji nie znajdowały się osoby kwalifikujące się do tej grupy. Rok 2022 wprowadził szereg zmian w zasadach dot. zatrudniania cudzoziemców. Najważniejszą zmianą zarówno dla cudzoziemców jak i pracodawców było wydłużenie z 6 aż do 24 miesięcy czasu pracy na podstawie oświadczenia. Wybuch wojny w Ukrainie i przepisy wprowadzone ustawą z dnia 22 marca 2022 roku o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym, miały wpływ na zwiększenie udziału pracy obco-krajowców na rynku pracy województwa świętokrzyskiego w tym Powiatu Kieleckiego. Największy wpływ na spadek miała ustawa o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym, która pozwoliła obywatelom Ukrainy legalnie pracować bez oświadczeń i zezwoleń na pracę.

W kontekście pogarszającej się sytuacji demograficznej w Polsce, która w będzie ulegała dalszym zmianom również w Powiecie Kieleckim, można prognozować jej negatywny wpływ w szczególności na rynek pracy oraz obciążenie wynikające z pogarszającego się wskaźnika obciążenia demograficznego. To będzie determinować konieczność podejmowania odważnych decyzji w polityce centralnej w zakresie stymulowania procesów migracyjnych oraz pozyskiwania wykwalifikowanych pracowników. Strategiczny horyzont czasowy decyzji i konstrukcja celów strategicznych powinny tworzyć płaszczyznę zmierzenia się ze zjawiskiem imigracji, która może stanowić jedno z potencjalnych rozwiązań pozwalających na przeciwdziałaniu negatywnych zjawisk demograficznych.

1.7. Kadry i zasoby instytucji pomocy społecznej

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kielcach zostało powołane uchwałą Rady Powiatu Kieleckiego w sprawie utworzenia Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie. PCPR Kielce działa na podstawie:

- ✓ Statutu Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Kielcach (Uchwała nr LXIII/68/2023 Rady Powiatu Kieleckiego z dnia 27 września 2023 r. w sprawie przyjęcia Statutu dla jednostki budżetowej: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kielcach)
- ✓ Regulaminu Organizacyjnego Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie (Uchwała nr 205/399/2017 Zarządu Powiatu w Kielcach z dnia 27 grudnia 2017 r. w sprawie wprowadzenia Regulaminu Organizacyjnym Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Kielcach zmieniona Uchwałą nr 306/347/2022 Zarządu Powiatu w Kielcach z dnia 12 października 2022 r. w sprawie wprowadzenia zmian w Regulaminie Organizacyjnym Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Kielcach)

Centrum realizuje zadania własne Powiatu Kieleckiego oraz zadania zlecone z administracji rządowej w zakresie:

- ✓ **pomocy społecznej** na podstawie ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2025 r. poz. 1214, z późn.zm.)
- ✓ **działań na rzecz osób niepełnosprawnych** na podstawie ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2025 r. poz. 913, z późn.zm.)
- ✓ **wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej** na podstawie ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2025 r. poz. 49, z późn.zm.)
- ✓ **przeciwdziałania przemocy domowej** na podstawie ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz. U. z 2024 r. poz. 1673, z późn.zm.).

W roku 2024 r. w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie zatrudnione były 43 osoby (42 etaty) w ramach następujących stanowisk:

1. Stanowiska kierownicze:
 - a. dyrektor jednostki – 1 osoba (wykształcenie wyższe)
 - b. zastępca dyrektora – 1 osoba (wykształcenie wyższe)
 - c. kierownik działu, kierownik sekcji – 3 osoby (wykształcenie wyższe)

2. Stanowiska pracownicze:

- a. pracownik socjalny – 5 osób (wykształcenie wyższe)
- b. konsultant – 4 osoby
- c. radca prawny – 1 osoba (wykształcenie wyższe)
- d. pozostali pracownicy – 28 osób (wykształcenie wyższe lub wykształcenie średnie)

Szczegółowe informacje na temat kadr jednostki organizacyjnej pomocy społecznej w latach 2020-2024 w Powiecie Kieleckim prezentują tabela 1.17 oraz wykres 1.15.

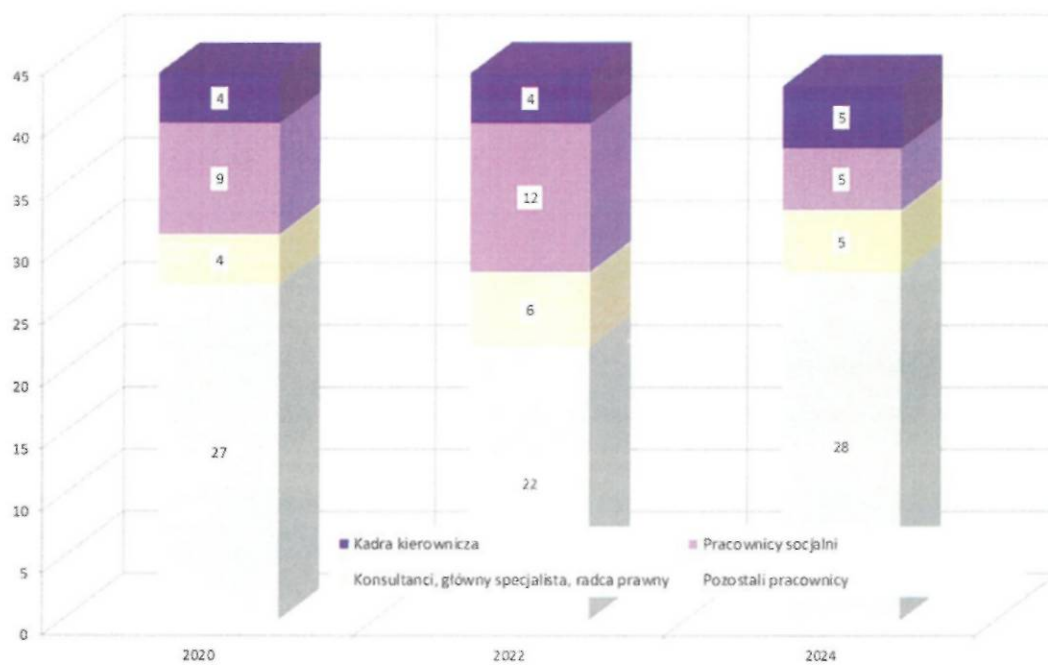
Tabela 1.17

**Kadry jednostki organizacyjnej pomocy społecznej
w Powiecie Kieleckim w latach 2020-2024**

Wyszczególnienie	2020	2022	2024
Liczba ogółem pracowników jednostki pomocy społecznej	44	44	43
Kadra kierownicza	4	4	5
Pracownicy socjalni	9	12	5
Pozostali pracownicy	27	22	28
Konsultanci	2	4	4
Główny specjalista	1	1	0
Radca prawny	1	1	1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie *Ocena Zasobów Pomocy Społecznej dla Powiatu Kieleckiego* Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Kielcach

Wykres 1.15 Kadry jednostki organizacyjnej pomocy społecznej
w Powiecie Kieleckim w latach 2020-2024

Źródło: Opracowanie własne na podstawie *Ocena Zasobów Pomocy Społecznej dla Powiatu Kieleckiego* Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Kielcach

2. DIAGNOZA OBSZARÓW INTERWENCJI

2.1. Rodzina, dzieci i młodzież przebywające w instytucjach, w tym dzieci z niepełnosprawnościami

2.1.1. Sytuacja i struktura rodzin w Powiecie Kieleckim

Rodzina to zbiór faktów różnej natury: biologicznych, psychologicznych, ekonomicznych, pedagogiczno-wychowawczych, aksjologicznych, socjalizacyjnych, kulturowych, itd. To zbiór swoistych wartości, norm, modeli, wzorów zachowań, które wyzwalają określone sposoby myślenia, reakcje uczuciowe, spostrzeganie siebie i świata, oceny przeszłości, teraźniejszości i przyszłości przekazywane w ramach między pokoleniowej transmisji. Rodzina to najbardziej naturalne środowisko wychowawcze.

Rodziny można podzielić na:

- ✓ małe, tzw. *rodziny nuklearne* – rodzice i dzieci zamieszkujące pod wspólnym dachem, prowadzące jedno gospodarstwo domowe,
- ✓ duże, tzw. *krąg rodzinny* – rodzice, dzieci, ciotki, wujowie, dziadkowie, kuzyni zamieszkujący wspólnie wraz z głową rodziny, prowadzący wspólne gospodarstwo domowe,
- ✓ rody, tzw. *klany rodzinne* – krewni w linii prostej i w liniach bocznych, nie koniecznie razem mieszkający, ale posiadający wspólny etos, wartości, którymi żyją,
- ✓ rozproszone duże rodziny – rodzina mała oraz członkowie rodziny dużej, mieszkający oddzielnie,
- ✓ zredukowane duże rodziny – rodzina mała i dziadkowie.

Strukturę rodziny, można definiować m.in. ze względu na liczbę pokoleń:

- ✓ Jedn pokoleniowa (sami rodzice)
- ✓ Dwupokoleniowa (rodzice z dziećmi)
- ✓ Trzypokoleniowa (rodzice, dzieci, dziadkowie)

Ze względu na kompletność członków rodziny:

Pełna:

- ✓ naturalna,

- ✓ zrekonstruowana (jeden nowy rodzic, np. po rozwodzie lub śmierci),
- ✓ przysposobiona (adopcyjna),
- ✓ zastępcza (sprawuje prawną opiekę nad dzieckiem, przyznawaną przez sąd),
- ✓ kontraktowa (zawsze gotowa przyjąć dzieci na jakiś czas).

Niepełna:

- ✓ sieroca (brak rodziców na skutek śmierci, opiekę nad dziećmi przejmują krewni),
- ✓ półsieroca (śmierć jednego rodzica),
- ✓ rozbita (rozwód, separacja, porzucenie, wyjazd jednego rodzica za granicę),
- ✓ samotna matka niezamężna.

Ze względu na liczbę dzieci:

Wielodzietna – często autokratyczny styl wychowania, dzieci od początku uczą się współdziałania i współpracy z innymi, następuje szybsza ich socjalizacja, starsze przejmują opiekę nad młodszymi, dzielą się obowiązkami, ale i zabawkami, są lepiej przystosowane do zmian, do trudnych sytuacji życiowych, mają większą wytrzymałość emocjonalną, są bardzo samodzielne i odważne, otwarte, tolerancyjne, nie mają problemów w kontaktach z rówieśnikami,

Małodzietna – dzieci lub jedno dziecko czują się samotne, brakuje im towarzyszy do zabawy, rodzice często nie mają dla nich czasu, przyjmują styl liberalny w wychowaniu, matki czasem są nadopiekuńcze, co utrudnia dzieciom wejście w świat i socjalizację, jest przyczyną zaburzeń emocjonalnych,

Bezdzietna.

Ze względu na układ ról spełnianych w rodzinach, dzielimy je na:

- ✓ **rodziny typu pozyjconalnego** - są to rodziny konserwatywne, zamknięte, skoncentrowane na ścisłym przestrzeganiu zasad, praw i norm związanych z zajmowaniem konkretnej pozycji danego członka w rodzinie. Pozycje te są związane z wiekiem i płcią i ważnością danej osoby w rodzinie. Relacje w rodzinie są bardzo formalne, sztywne, role wyraźnie rozdzielone, hierarchia wartości narzucona. Komunikacja między członkami również formalna. Dziecko w takiej rodzinie nie rozwija się prawidłowo, nie ma w nim spontaniczności ani kreatywności, wszystko to zostaje stłumione przez posłuszeństwo i nadmierną odpowiedzialność. Dzieci często doświadczają tu chłodu emocjonalnego ze strony rodziców, gdyż oni nie pozwalają sobie na spontaniczne okazywanie uczuć,
- ✓ **rodziny uwzględniające osobowość** - więcej spontaniczności niż formalności. Role nie są tak ściśle i rygorystycznie przypisane do konkretnych osób. Najważniejsza jest indywidualność i osobowość każdego członka rodziny, jego wolność

i możliwość samostanowienia. Szanuje się potrzeby każdej osoby, związane z wszystkimi jej sferami.

Informacje na temat rodzin według liczby dzieci oraz gospodarstw domowych według składu rodzinnego i liczby osób w gospodarstwie prezentują tabele 2.1 – 2.3 oraz wykresy 2.1 – 2.3.

Tabela 2.1

Rodziny według liczby dzieci w Powiecie Kieleckim w roku 2021 (liczba w sztukach)

Wyszczególnienie	Liczba gospodarstw
Ogółem	59 475
Rodziny bez dzieci	13 017
Rodziny z dziećmi łącznie	46 458
- rodziny z 1 dzieckiem	21 952
- rodziny z 2 dzieci	18 608
- rodziny z 3 dzieci	4 637
- rodziny z 4 i więcej dzieci	1 261
Przeciętna liczba dzieci w rodzinie	1,69 (liczba dzieci w rodzinie)

Źródło: dane Narodowego Spisu Powszechnego 2021, *Baza Danych Lokalnych*,
Portal Statystyczny Głównego Urzędu Statystycznego, Warszawa 2025

Tabela 2.2

Gospodarstwa domowe według liczby osób w roku 2021 (liczba w sztukach)

Wyszczególnienie	Liczba gospodarstw
Ogółem	52 979
- gospodarstwa domowe 1-osobowe	6 278
- gospodarstwa domowe 2-osobowe	9 049
- gospodarstwa domowe 3-osobowe	9 195
- gospodarstwa domowe 4-osobowe	11 386
- gospodarstwa domowe 5-osobowe i większe	17 071
Przeciętna liczba osób w gospodarstwie domowym	3,89 (liczba osób w gospodarstwie)

Źródło: dane Narodowego Spisu Powszechnego 2021, *Baza Danych Lokalnych*,
Portal Statystyczny Głównego Urzędu Statystycznego, Warszawa 2025

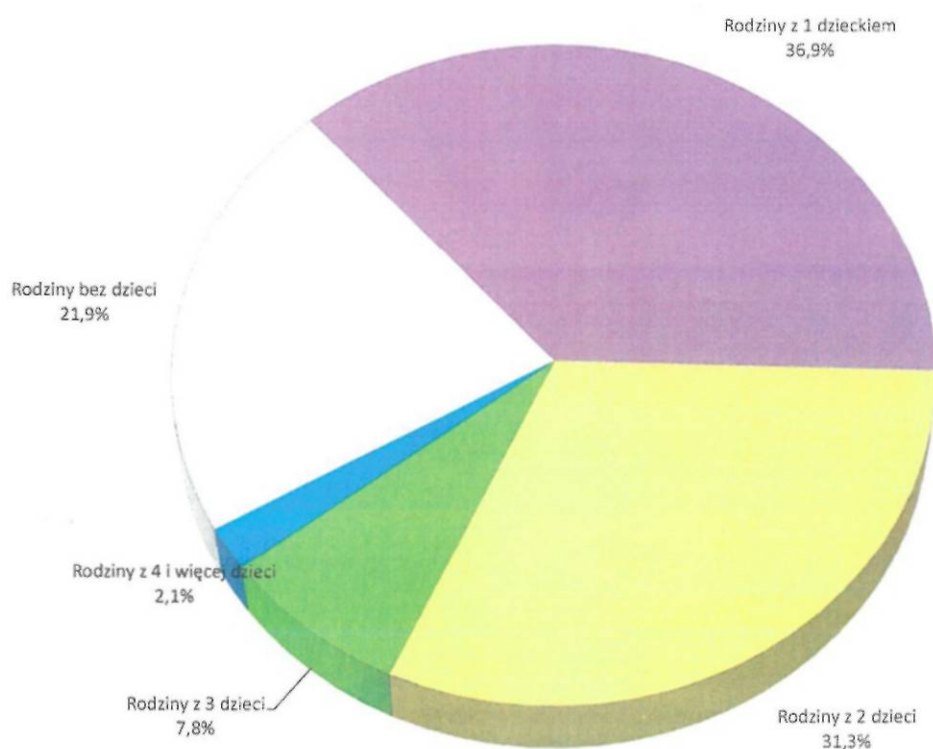
Tabela 2.3

Gospodarstwa domowe według składu rodzinnego
w Powiecie Kieleckim w roku 2021 (liczba w sztukach)

Wyszczególnienie	Liczba gospodarstw
Ogółem	52 979
Jednorodzinne	33 311
Dwurodzinne	10 055
Trzy i więcej rodzinne	1 908
Nierodzinne	7 705
- nierodzinne 1-osobowe	6 278
- nierodzinne wieloosobowe	1 427

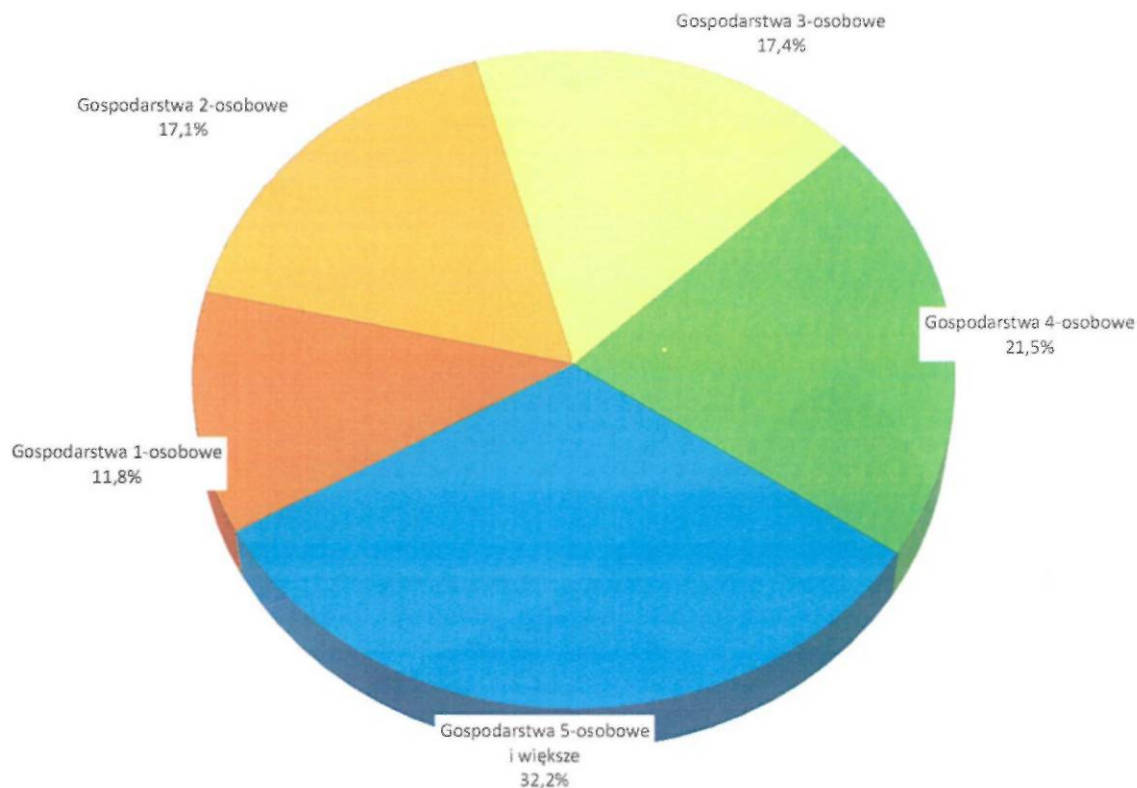
Źródło: dane Narodowego Spisu Powszechnego 2021, Baza Danych Lokalnych,
Portal Statystyczny Głównego Urzędu Statystycznego, Warszawa 2025

Wykres 2.1 Rodziny według liczby dzieci w Powiecie Kieleckim w roku 2021

Źródło: dane Narodowego Spisu Powszechnego 2021, Baza Danych Lokalnych,
Portal Statystyczny Głównego Urzędu Statystycznego, Warszawa 2025

Wykres 2.2 Gospodarstwa domowe według liczby osób w roku 2021

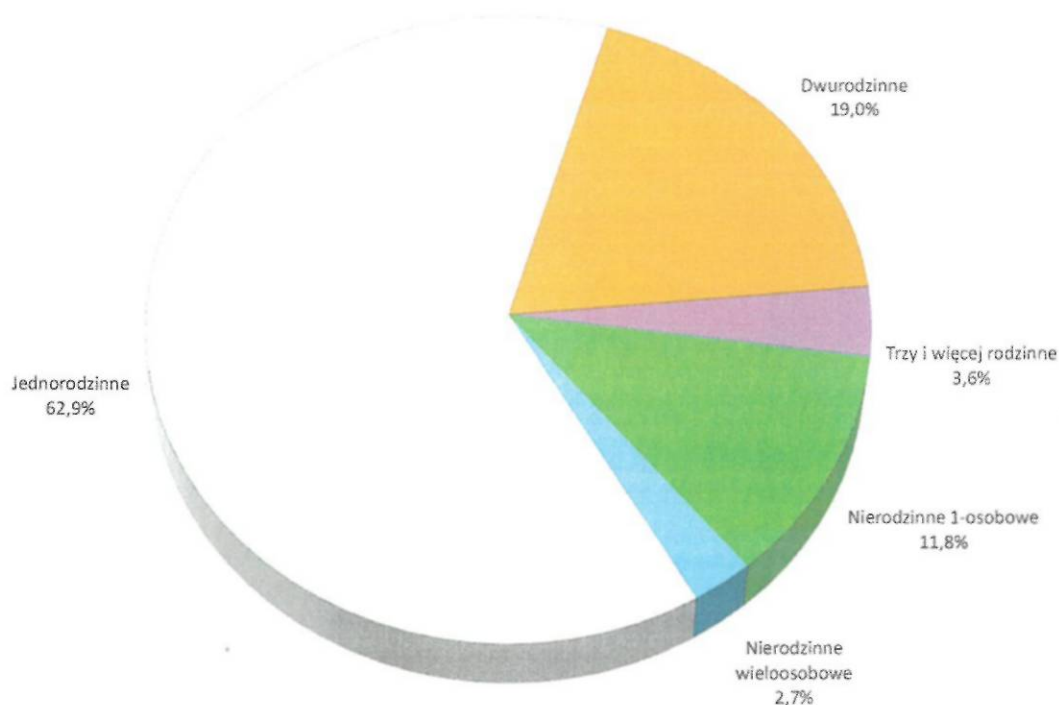

Źródło: dane Narodowego Spisu Powszechnego 2021, Baza Danych Lokalnych, Portal Statystyczny Głównego Urzędu Statystycznego, Warszawa 2025

Struktura rodziny wyznacza funkcje w rodzinie, role społeczne: rola ojca, matki, dziecka najstarszego, średniego, najmłodszego. Role i pozycje dzieci w rodzinie:

- ✓ **Dziecko najstarsze** – początkowo najbardziej kochane (często nadopiekuńczość), później odsunięte, gdy pojawi się młodsze rodzeństwo, co wywołuje u niego frustrację, różne zaburzenia emocjonalne, lęki, *syndrom starszego dziecka*, jeśli nie zostanie ono odpowiednio przygotowane na przyjście na świat młodszego dziecka. Rodzice pokładają w nim duże nadzieje, wiążą z nim wielkie ambicje (często niespełnione własne). Dużo się od niego wymaga, musi się opiekować młodszym rodzeństwem, co wywołuje u niego nadmierne poczucie odpowiedzialności, staje się *małym dorosłym*, ma skłonność do dominowania, kierowania. Często jest niepewny siebie, ma niskie poczucie własnej wartości, lęki i niepokoje, myślenie pesymistyczne.
- ✓ **Dziecko średnie** – z jednej strony mają bardziej korzystne warunki wychowawcze, gdyż rodzice pozwalają mu na więcej samodzielności, nie rozpieszczając go zbyt i nie martwiąc się nadmiernie o jego zdrowie i rozwój, ponieważ są już bardziej doświadczeni. Ale z drugiej strony jest to dziecko o trudnej pozycji w rodzinie - wobec starszego dziecka nieustannie przeżywa podziw, i chciałoby być jak ono, a wobec młodszego zazdrość o uczucia rodziców. Dzieci średnie często czują się zaniedbane, mniej kochane, mniej doceniane. Stają się dziećmi konfliktowymi o niskim poczuciu własnej wartości.

Wykres 2.3 Gospodarstwa domowe według liczby osób w roku 2021

Źródło: dane Narodowego Spisu Powszechnego 2021, *Baza Danych Lokalnych*, Portal Statystyczny Głównego Urzędu Statystycznego, Warszawa 2025

- ✓ **Dziecko najmłodsze** – najbardziej rozpieszczone, najbardziej kapryśne, najmniej samodzielne. Korzysta z wielu przywilejów, ale stają się one często hamulcami dla jego rozwoju. Znajduje się pod kloszem rodziców, ale od starszego rodzeństwa często doświadcza dominacji i nawet agresji. Ciężko wejść mu w życie dorosłe ze względu na nieumiejętność podejmowania decyzji, brak samostanowienia. Nieustannie liczy na pomoc innych.
- ✓ **Jedynak** - ma największą szansę na rozwój intelektualny. Posiada większy komfort materialny. Więcej chce od życia. Posiada dużą siłę przebicia, ma określony cel i chce go osiągnąć. Rodzice często chcą z góry zaplanować jego życie, są zbyt skoncentrowani na nim. Dużo od niego wymagają, ale też nadmiernie go ochraniają. Mają dla niego dużo czasu. Nie musi walczyć o uczucia rodziców. Jest samotny, ma trudności w nawiązaniu kontaktów z rówieśnikami, gdyż często przebywa z samymi dorosłymi. Umie wyrażać swoje uczucia.

Informacje na temat rodzin według ich typów w Powiecie Kieleckim prezentują tabela 2.4 oraz wykres 2.4.

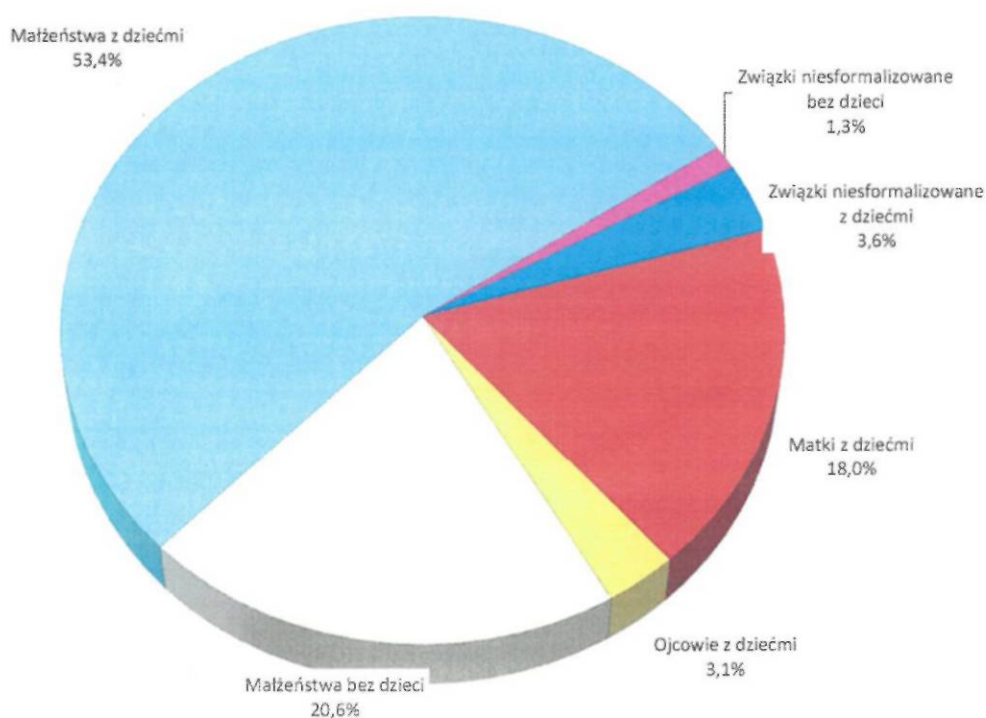
Tabela 2.4

Rodziny według typów w Powiecie Kieleckim w roku 2021 (liczba w sztukach)

Wyszczególnienie	Liczba gospodarstw / Liczba dzieci w rodzinie
Ogółem	59 475
Małżeństwa razem	44 036
- małżeństwa bez dzieci	12 272
- małżeństwa z dziećmi	31 764
Związki niesformalizowane razem	2 860
- związki niesformalizowane bez dzieci	745
- związki niesformalizowane z dziećmi	2 115
Matki z dziećmi	10 711
Ojcowie z dziećmi	1 868

Źródło: dane Narodowego Spisu Powszechnego 2021, Baza Danych Lokalnych, Portal Statystyczny Głównego Urzędu Statystycznego, Warszawa 2025

Wykres 2.4 Rodziny według typów w Powiecie Kieleckim w roku 2021

Źródło: dane Narodowego Spisu Powszechnego 2021, Baza Danych Lokalnych, Portal Statystyczny Głównego Urzędu Statystycznego, Warszawa 2025

W Powiecie Kieleckim dominują rodziny posiadające jedno dziecko, które stanowią ponad 1/3 populacji. Drugą co do wielkości grupę – ponad 30% - stanowią rodziny posiadające dwoje dzieci, zaś trzecią rodziny bezdzietne stanowiące ponad 1/5 populacji. Taki stan rzeczy powoduje, że przeciętna liczba dzieci w rodzinie wynosi 1,69 dziecka/rodzinę, co stanowi ryzyko dla procesu zastępowalności pokoleń. Przyjmuje się, iż współczynnik dzietności między 2,10 a 2,15 jest wartością zapewniającą prostą zastępowalność pokoleń

2.1.2. Problemy społeczne rodzin

Tabele 2.5 i 2.6 przedstawiają sytuację rodzin z problemami społecznymi w obszarze bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w Powiecie Kieleckim z uwzględnieniem podziału na gminy.

Tabela 2.5

Liczba rodzin objętych wsparciem ośrodków pomocy społecznej ze względu na konieczność ochrony macierzyństwa w Powiecie Kieleckim w latach 2020-2024

Wyszczególnienie	Lata		
	2020	2022	2024
Bieliny	52	33	35
Bodzentyn	8	6	10
Chęciny	18	13	28
Chmielnik	22	13	10
Daleszyce	28	39	29
Górno	42	24	18
Łagów	17	11	9
Łopuszno	46	60	49
Masłów	29	27	22
Miedziana Góra	9	8	8
Mniów	43	46	36
Morawica	9	2	4
Nowa Słupia	14	17	20
Nowiny	13	9	10
Piekoszów	46	29	24
Pierzchnia	14	7	12
Raków	9	13	16
Strawczyn	20	12	12
Zagnańsk	5	9	10
Powiat Kielecki	444	378	362

Źródło: dane Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Kielcach, Kielce 2025

Członkowie rodziny tworzą układ, na który można spojrzeć jak na system. Wzajemne oddziaływanie na siebie poszczególnych elementów, czyli członków rodziny powoduje funkcjonowanie systemu. W poprawnie funkcjonującej rodzinie relacje pomiędzy małżonkami są równoległe oraz dwukierunkowe, oparte na wspólnych ustaleniach dotyczących podziału obowiązków i sposobu wychowywania dzieci. Zaburzone funkcjonowanie jednego z jej członków uderza w cały jej system rodzinny, wtedy można mówić o dysfunkcjonalności takiej rodziny. Sama dysfunkcja oznacza zaburzenie komunikacyjne bądź strukturalne rodziny, np. centralną postacią jest rodzic będący sprawcą przemocy itd. Może to też być zaburzenie własnych granic, granic pomiędzy poszczególnymi osobami w rodzinie, np. nieuszanowanie czyjejś intymności, uczuć i poglądów. Z zaprezentowanych danych wynika, iż problem dysfunkcji rodzin w Powiecie Kieleckim w analizowanym okresie systematycznie tracił na sile w obserwowanych obszarach. Spadek o blisko 50% odnotowano zarówno w odniesieniu do osób z bezradnością w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, a blisko 1/5 w odniesieniu do osób wymagających wsparcia ze względu na konieczność ochrony macierzyństwa.

Tabela 2.6

Liczba rodzin objętych wsparciem ośrodków pomocy społecznej ze względu na bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych w gminach Powiatu Kieleckiego w latach 2020-2024

Wyszczególnienie	Lata		
	2020	2022	2024
Bieliny	257	159	131
Bodzentyn	44	23	24
Chęciny	8	11	13
Chmielnik	32	22	12
Daleszyce	49	41	36
Górno	46	25	22
Łagów	4	8	5
Łopuszno	105	64	82
Masłów	58	52	51
Miedziana Góra	37	45	39
Mniów	10	9	22
Morawica	15	9	3
Nowa Słupia	31	28	36
Nowiny	14	8	11
Piekoszów	70	46	47
Pierzchnia	20	16	14
Raków	6	5	5
Strawczyn	26	11	8
Zagnańsk	176	182	141
Powiat Kielecki	1 008	764	702

Źródło: dane Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Kielcach, Kielce 2025

Co się tyczy wsparcia związanego z koniecznością ochrony macierzyństwa największy spadek liczby osób korzystających ze wsparcia ośrodków pomocy społecznej odnotowano w gminach Górnó, Morawica i Chmielnik. W tych gminach liczba udzielanych świadczeń spadła o ponad połowę. Gminą, w której odnotowano największy wzrost realizowanego wsparcia była gmina Zagnańsk – gdzie liczba udzielanych świadczeń się podwoiła. W gminach Daleszyce i Łopuszno liczba świadczeń nie uległa zmianie. W Powiecie Kieleckim w 2024 roku z pomocy związanej z koniecznością ochrony macierzyństwa korzystało przeciętnie 1,7 osoby na 1 000 mieszkańców. Najmniej świadczeń *per capita* zrealizowano w gminach Bodzentyn, Chmielnik i Zagnańsk – odpowiednio 0,8 i 0,9 osoby na 1 000 mieszkańców. W gminie Mniów – gdzie intensywność pomocy była najwyższa – ze wsparcia korzystało średnio 4 osoby na 1 000 mieszkańców.

W odniesieniu do zjawiska bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego największy spadek liczby osób korzystających ze wsparcia ośrodków pomocy społecznej odnotowano w gminach Morawica, Strawczyn i Chmielnik. W tych gminach liczba udzielanych świadczeń spadła o ponad 1/3. Gminą, w której odnotowano największy wzrost realizowanego wsparcia była gmina Mniów – gdzie liczba udzielanych świadczeń się podwoiła. W gminie Miedziana Góra liczba świadczeń nie uległa zmianie. W Powiecie Kieleckim w 2024 roku z pomocy związanej z bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego korzystało przeciętnie 3,3 osoby na 1 000 mieszkańców. Najmniej świadczeń *per capita* zrealizowano w gminie Morawica – gdzie z pomocy skorzystało 0,2 osoby na 1 000 mieszkańców. W gminach Bieliny i Zagnańsk – gdzie intensywność pomocy była najwyższa – ze wsparcia korzystało odpowiednio 13 i 11 osób na 1 000 mieszkańców.

Drugie dziesięciolecie XXI wieku wraz z rozwojem cywilizacji przyniosło nowe oraz pogłębienie dotychczasowych problemów społecznych rodzin żyjących w Powiecie Kieleckim. Pierwszym jest trudna sytuacja materialna, której pogorszenie przyniosła także pandemia i jej skutki, brak funduszy do życia, a co za tym idzie niemożność utrzymania rodziny, zapewnienia jej podstawowych dóbr. Spowodowane jest to niskimi płacami, bezrobociem. Brak dóbr materialnych powoduje niespełnienie podstawowych funkcji ekonomicznych rodziny. Ludziom biednym ciężko jest wyjść z trudnej sytuacji finansowej. Pograżają się oni w ubóstwie. Negatywnie wpływa na nich również wzrost kosztów utrzymania.

Pograżenie w ubóstwie i przy braku perspektyw zaczynają korzystać z używek, by dzięki chwilowemu oderwaniu od przytłaczającej rzeczywistości poprawić swój nastrój i poradzić sobie z chronicznym stresem. Popadają w alkoholizm, narkomanię, uzależnienie od dopalaczy, co stanowi kolejny problemem współczesnej rodziny. Prowadzi on do kłótni, sporów oraz pogarsza rodzinną atmosferę. Uzależniony szkodzi przede wszystkim swoim najbliższym zarówno poprzez przemoc, zaniedbywanie obowiązków, jak też poprzez współuzależnienie. Niejednokrotnie uzależnienie to przyczynia się do rozpadu rodziny.

Agresja w rodzinie niewątpliwie pojawia się bardzo często, w niektórych rodzinach występuje na porządku dziennym. Przemoc domowa może mieć różne formy – począwszy od najczęściej występujących wyśmiewania, ignorowania, poniżania czy szarpania i popychania, poprzez wyzywanie i krzyczenie, szantażowanie emocjonalne, przemoc

materialną, zakazywanie kontaktów z rodziną, aż po bicie czy wyrzucanie z domu. Poniżany człowiek traci chęć i ochotę do życia, spada jego samoocena. Wpływa to negatywnie na funkcję rodziny jaką jest funkcja socjalizacyjna.

Współcześnie dochodzi do wielu rozwodów – już blisko połowa małżeństw jest nimi zagrożona. Jest to bardzo poważnym problemem w funkcjonowaniu rodziny. Dzieje się tak z wielu przyczyn, które prowadzą do rozwodu między innymi są nimi zdrada, rozpad więzi rodzinnych czy częste kłótnie i spory. W konsekwencji wymienionych zjawisk, ale także wielu ich hybryd i innych indywidualnych przyczyn, dochodzi do konieczności pozbawiania obojga rodziców lub osoby samotnie wychowującej dziecko opieki nad nim i przekazania go do pieczy zastępczej.

W dniu 1 stycznia 2012 r. weszła w życie ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. System pieczy zastępczej to zespół osób, instytucji i działań mających na celu zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom w przypadkach niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców. Piecza zastępcza zapewnia:

1. Realizację planu pracy z rodziną lub gdy jest to niemożliwe – dążenie do przysposobienia dziecka;
2. Przygotowanie dziecka do godnego, samodzielnego i odpowiedzialnego życia, pokonywania trudności życiowych zgodnie z zasadami etyki, nawiązywania i podtrzymywania bliskich, osobistych i społecznie akceptowanych kontaktów z rodziną i rówieśnikami, w celu łagodzenia skutków doświadczania straty i separacji oraz zdobywania umiejętności społecznych,
3. Zaspokojenie potrzeb emocjonalnych dzieci, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb bytowych, zdrowotnych, edukacyjnych i kulturalnorekreacyjnych.

Pieczą zastępczą sprawowaną jest w formie rodzinnej i instytucjonalnej. Formami rodzinnej pieczy zastępczej są:

- a) rodzina zastępcza (spokrewniona, niezawodowa, zawodowa, w tym zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego i zawodowa specjalistyczna),
- b) rodzinny dom dziecka.

Natomiast piecza zastępcza w formie instytucjonalnej sprawowana jest w następujących formach:

- a) placówki opiekuńczo-wychowawczej,
- b) regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej,
- c) interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego.

Zarówno jedną, jak i drugą formę rodzinnej pieczy zastępczej mogą sprawować małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim. Rodzinę zastępczą spokrewnioną tworzą małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim,

będący wstępnymi (dziadkowie) lub rodzeństwem dziecka. Rodzina zastępcza oraz prowadzący rodzinny dom dziecka zapewniają dziecku całodobową opiekę i wychowanie. Kolejną formą rodziny zastępczej jest rodzina zastępcza niezawodowa. Rodziny te tworzą przeszkoleni kandydaci lub osoby będące rodziną dziecka z dalszego pokrewieństwa.

2.1.3. Zjawisko niepełnosprawności wśród dzieci

Przyjście na świat dziecka jest dla rodziny momentem przełomowym, szczególnie w sytuacji, gdy okazuje się, że dziecko jest niepełnosprawne. Rodzina taka mierzy się z różnymi dodatkowymi trudnościami, ale jeśli są one postrzegane przez rodzinę w kategorii wyzwania, to nie przekreślają szans na szczęśliwe życie. Dziecko niepełnosprawne w rodzinie do stabilizacji emocjonalnej i poczucia bezpieczeństwa bezwzględnie potrzebuje bliskich relacji z rodzicami, a te są możliwe wówczas, gdy zaakceptują oni dysfunkcjonalność dziecka.

Tabela 2.7 oraz wykres 2.5 prezentują dane dotyczące liczby wydanych orzeczeń wg płci dzieci poniżej 16 roku życia wg przyczyny niepełnosprawności.

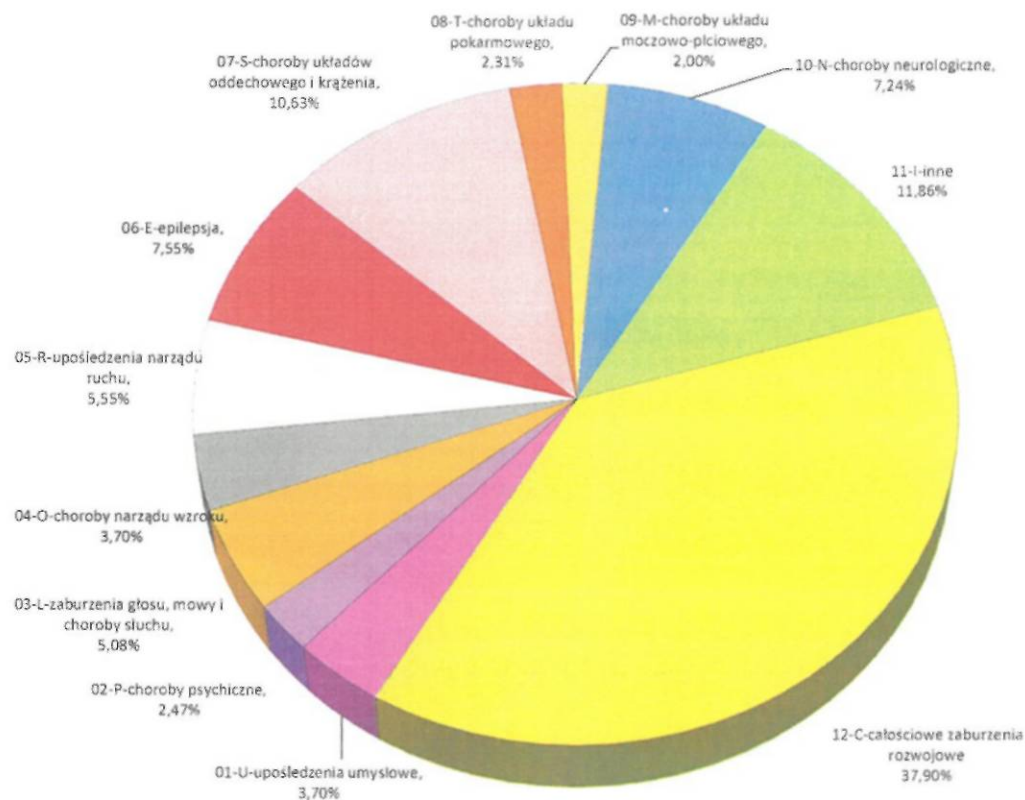
Tabela 2.7

**Liczba wydanych orzeczeń o niepełnosprawności w Powiecie Kieleckim
w roku 2024 wg przyczyny niepełnosprawności osób poniżej 16 roku**

Przyczyna niepełnosprawności	2024
01-U upośledzenia umysłowe	24
02-P choroby psychiczne	16
03-L zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu	33
04-O choroby narządu wzroku	24
05-R upośledzenia narządu ruchu	36
06-E epilepsja	49
07-S choroby układów oddechowego i krążenia	69
08-T choroby układu pokarmowego,	15
09-M choroby układu moczowo-płciowego,	13
10-N choroby neurologiczne,	47
11-I inne, w tym schorzenia endokrynologiczne, metaboliczne, enzymatyczne, zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwiotwórczego	77
12-C-całościowe zaburzenia rozwojowe	246
Razem	649

Źródło: dane Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Kielcach

Wykres 2.5 Liczba wydanych orzeczeń o niepełnosprawności w Powiecie Kieleckim w roku 2024 wg przyczyny niepełnosprawności osób poniżej 16 roku

Źródło: dane Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Kielcach

2.1.4. Przemoc domowa

Co się tyczy zjawiska przemocy domowej – zgodnie z badaniami diagnozy społecznej – blisko 20 procent mieszkańców Powiatu jest w mniej lub w bardziej poważnym stopniu nią zagrożona. Bardzo sporadycznie i w ograniczony sposób problem ten ujawnia się w statystykach pomocy społecznej, nieco częściej w związku z prowadzeniem procedury Niebieskiej Karty przez Policję, niemniej problem przemocy domowej bardzo często pozostaje w czterech ścianach.

Osoby dotknięte problemem przemocy domowej najczęściej doświadczają wyśmiewania, poniżania oraz szarpania i popychania. To formy przemocy werbalnej i lżejsze przypadki przemocy fizycznej. Nieco rzadziej osoby dotknięte problemem przemocy doświadczają bicia oraz ignorowania – co stanowi cięższą formę przemocy fizycznej oraz przemoc emocjonalną. Innymi formami przemocy domowej są – zakazywanie kontaktów z rodziną, szantażowanie oraz pozbawianie środków finansowych do życia – czyli forma ciężkiej przemocy emocjonalnej i ekonomicznej.

Tabela 2.8 przedstawia sytuację rodzin z problemami społecznymi związanymi z przemocą w rodzinie w Powiecie Kieleckim z uwzględnieniem podziału na gminy.

Tabela 2.8

Liczba rodzin objętych wsparciem ośrodków pomocy społecznej ze względu na przemoc domową w gminach Powiatu Kieleckiego w latach 2020-2024

Wyszczególnienie	Lata		
	2020	2022	2024
Bieliny	3	1	1
Bodzentyn	2	3	2
Chęciny	7	3	8
Chmielnik	2	2	1
Daleszyce	0	1	2
Górno	2	0	2
Łagów	0	3	2
Łopuszno	5	5	4
Masłów	6	6	7
Miedziana Góra	0	1	3
Mniów	1	1	4
Morawica	6	3	7
Nowa Słupia	17	16	3
Nowiny	2	0	2
Piekoszów	2	2	1
Pierzchnia	7	3	2
Raków	38	20	20
Strawczyn	0	0	0
Zagnańsk	2	0	0
Powiat Kielecki	102	70	71

Źródło: dane Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Kielcach, Kielce 2025

W analizowanym okresie liczba przypadków wsparcia świadczonego przez ośrodki pomocy społecznej ze względu na występowanie przemocy w rodzinie spadła o 1/3. Stało się tak głównie ze względu na spadek analizowanego zjawiska w gminach Raków i Nowa Słupia. W pozostałych jednostkach administracyjnych liczba osób korzystających ze wsparcia z powodu przemocy w rodzinie oscylowały wokół zbliżonych wartości w kolejnych okresach.

Można postawić hipotezę badawczą, iż za takim stanem rzeczy stoi sytuacja pandemii COVID-19, która wiązała się z zamknięciem wielu osób w domach, preferencji do pracy zdalnej oraz konieczności zajmowania się dziećmi w miejscu zamieszkania ze względu na naukę zdalną. Zamknięcie w czterech ścianach, obowiązek zachowania dystansu społecznego, brak dostępu pracowników socjalnych czy innych osób mogących zapobiec przemocy mógł spowodować wybuch zjawiska przemocy domowej na

niespotykaną dotąd skalę. Wszystkie wymienione czynniki z punktu widzenia psychologii społecznej stanowią idealną pożywkę do nieograniczonego wzrostu przemocy w rodzinie. Najbardziej oczywisty przykład takiego stanu rzeczy – praca zdalna, brak dostępu pracowników socjalnych, czy ograniczenia dostępu do placówek handlowych i użyteczności publicznej a co za tym idzie bardzo ograniczona liczba kontaktów społecznych pozwalała sprawcom przemocy na uniknięcie ujawnienia śladów maltretowania jak sińce czy podbiegnięcia krwawe, które w normalnych warunkach mogły być zauważone przez inne osoby spotykające się z ofiarą.

Gdy dochodzi do przemocy wprowadzana jest procedura *Niebieskiej Karty*, która przewiduje ścisłą współpracę przedstawicieli różnych instytucji tj. Policji, ośrodków pomocy społecznej, komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, oświaty, ochrony zdrowia i innych realizujących zadania do przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Procedura *Niebieskiej Karty* jest to ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez ww. instytucje w celu zapobiegania dalszemu stosowaniu przemocy. W ramach procedury odbywają się grupy robocze, realizuje się indywidualne plany pomocy. Założenie procedury *Niebieskiej Karty* nie wymaga zgody osoby. *Niebieska Karta* jest zamykana przez Zespół Interdyscyplinarny wraz z ustaniem przemocy w rodzinie na podstawie wniosku członków grupy roboczej.

W analizowanym okresie nastąpił przyrost liczby rodzin objętych procedurą *Niebieskiej karty* na terenie Powiatu Kieleckiego. Wiele wskazuje na to, iż dynamika wzrostu odzwierciedla – jak to już zostało powiedziane – wpływ pandemii COVID-19, a w szczególności lock-down, pracy zdalnej i dystansu społecznego. W konsekwencji poziom wszczętych procedur w roku 2024 – mimo że wpisuje się w trend wzrostowy – jest niższy od poziomu w roku 2019, czyli z okresu przed pandemią.

Informacja na temat instytucji samorządowych oraz podmiotów udzielających pomocy osobom doznającym lub zagrożonym przemocą domową:

1. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kielcach prowadzące poradnictwo psychologiczne, pedagogiczne i prawne dla mieszkańców Powiatu Kieleckiego,
2. Miejski Zespół Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych w Kielcach,
3. Komenda Miejska i Wojewódzka Policji w Kielcach,
4. Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie i Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Osób Doznających Przemocy w Rodzinie w Kielcach,
5. Prokuratura Rejonowa Kielce Zachód i inne prokuratury województwa świętokrzyskiego,
6. Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej Sądu Rejonowego w Kielcach, wykonujący orzeczenia w sprawach rodzinnych i nieletnich,
7. Centrum Interwencji Kryzysowej Caritas Diecezji Kieleckiej w Kielcach,
8. Ośrodek Pomocy dla Osób Pokrzywdzonych Prześstępstwem Caritas Diecezji Kieleckiej w Kielcach,
9. Fundacja im. Św. Brata Alberta w Kielcach prowadząca schroniska dla kobiet i mężczyzn,

10. Fundacja *PEStka* w Kielcach,
11. Świętokrzyskie Centrum Profilaktyki i Edukacji w Kielcach,
12. Centra usług społecznych, gminne i miejsko-gminne ośrodki pomocy społecznej w gminach Powiatu Kieleckiego,
13. Gminne Komisje Rozwiązywania problemów Alkoholowych w gminach Powiatu Kieleckiego,
14. Zespoły Interdyscyplinarne prowadzone przez gminy Powiatu Kieleckiego,
15. Punkty konsultacyjne ds. Uzależnień i Przemocy w gminach Powiatu Kieleckiego,
16. Ośrodki Zdrowia (m.in. Świętokrzyskie Centrum Psychiatrii).

Liczba wszczynanych procedur *Niebieskiej Karty* w Powiecie Kieleckim systematycznie wzrasta, jednak w ogólnej ocenie pracowników poszczególnych instytucji skuteczność uruchamiania procedury jest coraz wyższa, w szczególności dzięki interdyscyplinarnemu charakterowi działań służb. Powoduje to wyższy poziom motywacji osób zaangażowanych w przeciwdziałanie przemocy domowej. Zwiększa się także ogólna świadomość i wiedza społeczna odnośnie do przemocy w rodzinie, w szczególności po czym można ją rozpoznać. Liczne akcje społeczne w mediach uwrażliwiają na negatywne skutki akceptacji zachowań przemocowych i motywują do reagowania w sytuacji przemocy. Zmiany w świadomości społecznej dotyczące przemocy następują organicznie, jednak efekty tych zmian widać coraz wyraźniej.

2.2. Osoby z niepełnosprawnością

Definicja osób niepełnosprawnych zawarta w Karcie Praw Osób Niepełnosprawnych uchwalonej w 1997 roku przez Sejm RP mówi: „*Niepełnosprawnymi są osoby, których sprawność fizyczna, psychiczna lub umysłowa trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza lub uniemożliwia życie codzienne, naukę, pracę, oraz pełnienie ról społecznych, zgodnie z normami prawnymi i zwyczajowymi*”.

Natomiast ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2025 r. poz. 913, z późn.zm.) zawężyła powyższą definicję określając: „*Niepełnosprawnymi są osoby, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź uniemożliwia wypełnianie ról społecznych a w szczególności ogranicza zdolności do wykonywania pracy zawodowej, jeśli uzyskały orzeczenie*”

Biorąc pod uwagę powyżej przytoczone definicje niepełnosprawność przedstawia się jako zjawisko niejednorodne, które obejmuje wiele ograniczeń funkcjonalnych, może być fizyczna, intelektualna lub polegać na dysfunkcji zmysłów. Wynikać ona może z choroby somatycznej lub choroby umysłowej. Wymienione zaburzenia, sytuacje mogą mieć charakter stały lub przejściowy. Niepełnosprawność dotyczy osób w każdym wieku. Dla

lepszego określenia potrzeb osób niepełnosprawnych przyjmujemy podział na dwanaście głównych grup:

- ✓ upośledzenia umysłowe,
- ✓ choroby psychiczne,
- ✓ zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu,
- ✓ choroby narządu wzroku,
- ✓ upośledzenia narządu ruchu,
- ✓ epilepsja,
- ✓ choroby układu oddechowego i krążenia,
- ✓ choroby układu pokarmowego,
- ✓ choroby układu moczowo-płciowego,
- ✓ choroby neurologiczne,
- ✓ inne w tym schorzenia: endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwiotwórczego,
- ✓ całościowe zaburzenia rozwojowe.

Indywidualny model niepełnosprawności określa problemy jakie napotykają osoby niepełnosprawne jako konsekwencje swojej choroby. Praca socjalna z osobą niepełnosprawną ma na celu zmotywowanie tej osoby do podejmowania wysiłków w celu jej usprawnienia. Społeczny model niepełnosprawności – są to ograniczenia, które stwarza środowisko poprzez bariery w funkcjonowaniu rodziny z osobą niepełnosprawną. Istniejące bariery są podłożem marginalizacji – wykluczenia społecznego osób niepełnosprawnych.

Czynnikami warunkującymi niepełnosprawność na poziomie społecznym są: sytuacja rodzinna i relacje w rodzinie, materialne warunki życia rodziny, kontakty społeczne i udział w życiu społecznym członków rodziny, postawy społeczne wobec osób niepełnosprawnych, rola i dostępność instytucji i organizacji powołanych do wspomaganie osób niepełnosprawnych, sytuacja prawna i gwarancje prawne osób niepełnosprawnych, relacje osób niepełnosprawnych z instytucjami, makrospołeczne czynniki ekonomiczne odpowiedzialne za rozmiar pomocy społecznej na rzecz osób niepełnosprawnych.

Z dniem 1 września 1997 roku wprowadzona została reforma orzecznictwa w wyniku której powstały dwa systemy orzecznictwa ustalające:

- A. Niezdolność do pracy, która stanowi podstawę do wydania decyzji o przyznaniu świadczenia rentowego
- B. Stopień niepełnosprawności jako podstawę do korzystania z wielu form rehabilitacji zawodowej i społecznej, systemu pomocy społecznej oraz ulg i uprawnień zagwarantowanych osobom niepełnosprawnym w przepisach prawa.

Od 1 stycznia 2002 roku prawo do zasiłku pielęgnacyjnego, ulgi oraz inne uprawnienia zagwarantowane osobom niepełnosprawnym w przepisach prawa, dzieciom mogą być przyznane wyłącznie na podstawie orzeczenia o niepełnosprawności, wydanego według kryteriów stosowanych dla tych orzeczeń w ustawie o rehabilitacji

zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. Dziecko - osoba przed ukończeniem 16 roku życia jest niepełnosprawna, jeżeli posiada orzeczenie o zaliczeniu do osób niepełnosprawnych wydane przez Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności.

System określający orzekanie o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności do celów pozarentowych regulują następujące akty prawne:

- ✓ Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2025 r. poz. 913, z późn.zm.)
- ✓ Jednolity tekst Rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej w sprawie orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności z dnia 15 lipca 2003 (Dz.U. 2021 poz. 857, z późn.zm.)
- ✓ Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 1 lutego 2002 roku w sprawie kryteriów oceny niepełnosprawności u osób w wieku do 16 roku życia (Dz.U. nr 17 poz. 162, z późn.zm.)

Tabele 2.9 oraz wykres 2.6 prezentują dane dotyczące liczby wydanych orzeczeń wg przyczyny niepełnosprawności osób powyżej 16 roku życia.

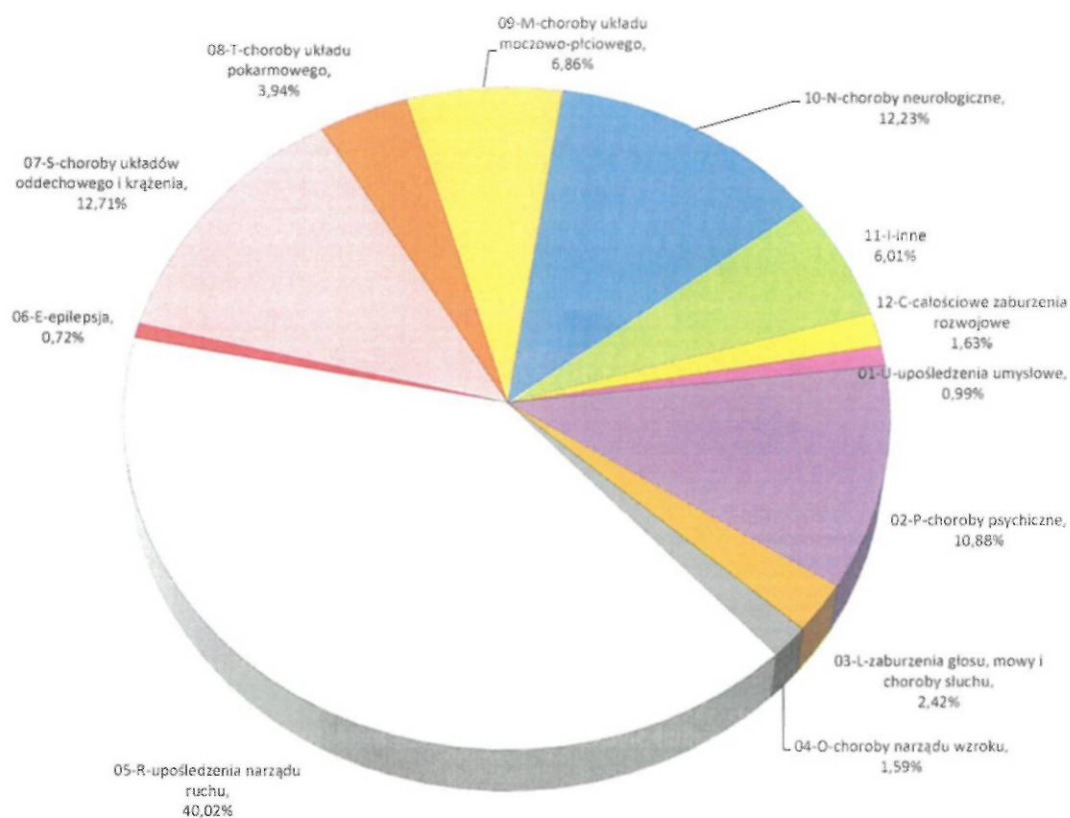
Tabela 2.9

**Liczba wydanych orzeczeń o stopniu niepełnosprawności w Powiecie Kieleckim
w roku 2024 wg przyczyny niepełnosprawności**

Przyczyna niepełnosprawności	2024
01-U upośledzenia umysłowe	62
02-P choroby psychiczne	682
03-L zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu	152
04-O choroby narządu wzroku	100
05-R upośledzenia narządu ruchu	2 509
06-E epilepsja	45
07-S choroby układów oddechowego i krążenia	797
08-T choroby układu pokarmowego,	247
09-M choroby układu moczowo-płciowego,	430
10-N choroby neurologiczne,	767
11-I inne, w tym schorzenia endokrynologiczne, metaboliczne, enzymatyczne, zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwiotwórczego	377
12-C-całościowe zaburzenia rozwojowe	102
Razem	6 270

Źródło: dane Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Kielcach

Wykres 2.6 Liczba wydanych orzeczeń o stopniu niepełnosprawności w Powiecie Kieleckim w roku 2024 wg przyczyny niepełnosprawności

Źródło: dane Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Kielcach

Istotną informacją opisującą problemy społeczne i zawodowe osób niepełnosprawnych są dane Głównego Urzędu Statystycznego. Tabela 2.10 oraz wykres 2.7 prezentują dane dotyczące ilości osób z niepełnosprawnościami na terenie Powiatu Kieleckiego w roku 2024.

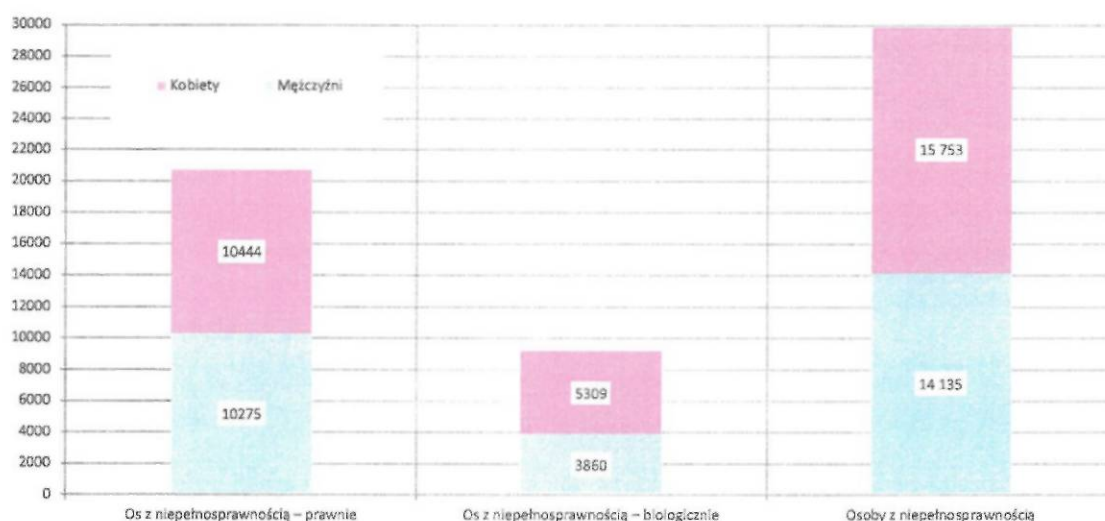
Tabela 2.10

Ilość osób z niepełnosprawnością w Powiecie Kieleckim w roku 2024

Wyszczególnienie	2024	
	Mężczyźni	Kobiety
Osoby z niepełnosprawnością – prawnie	10 275	10 444
Osoby z niepełnosprawnością – biologicznie	3 860	5 309
Osoby z niepełnosprawnością	14 135	15 753

Źródło: opracowanie własne na podstawie Baza Danych Lokalnych, Portal Statystyczny Głównego Urzędu Statystycznego, Warszawa 2025

Wykres 2.7 Ilość osób z niepełnosprawnością w Powiecie Kieleckim w 2024r

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Baza Danych Lokalnych*, Portal Statystyczny Głównego Urzędu Statystycznego, Warszawa 2025

W analizowanym okresie na terenie Powiatu Kieleckiego żyło 2 616 osób z niepełnosprawnością, w tym 15 753 kobiet (52,7%) i 14 135 mężczyzn (47,3%). Co oznacza, że odsetek kobiet wśród osób z niepełnosprawnością był wyższy niż udział kobiet w całej populacji Powiatu Kieleckiego. Wynika to z silnej korelacji pomiędzy wiekiem a niepełnosprawnością oraz z faktu, iż w starszych grupach wiekowych kobiet jest zdecydowanie więcej niż mężczyzn. W konsekwencji zdecydowanie wyższej średniej długości życia odsetek kobiet z niepełnosprawnością jest wyższy.

2.3. Osoby starsze

Demograficzne starzenie się ludności Europy i niektórych wysoko rozwiniętych krajów świata – w tym społeczeństwa polskiego – jest procesem o charakterze globalnym. Prognozuje się, iż w perspektywie najbliższych dziesięcioleci tendencja ta jeszcze się nasili, doprowadzając do istotnych przeobrażeń w proporcjach pomiędzy osobami starszymi i młodymi. Jak wynika z analizowanych danych wskaźnik obciążenia demograficznego (liczba osób w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym na każde 1000 osób w wieku produkcyjnym) w Powiecie Kieleckim w analizowanym okresie istotnie wzrósł, z 579 do 663 osób. Umowna granica określająca stopień starzenia się społeczeństwa to 15% osób powyżej 60 roku życia. W Powiecie Kieleckim na koniec roku 2021 wskaźnik ten wyniósł 19,3% i wzrósł drastycznie w stosunku do roku 2013 o 4,7 punktów procentowych. Ta sytuacja z pewnością niekorzystnie zaprocentuje trudnościami

zabezpieczenia emerytalnego i podstawowej opieki zdrowotnej, ponieważ w wiek emerytalny wkraczają roczniki powojennego wyżu demograficznego. Stabilizacja liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym i spadek liczby osób w wieku produkcyjnym spowoduje w najbliższej przyszłości również wiele problemów na rynku pracy.

Tabela 2.11 oraz wykres 2.8 przedstawiają dane dotyczące osób starszych w Powiecie Kieleckim w latach 2020-2024.

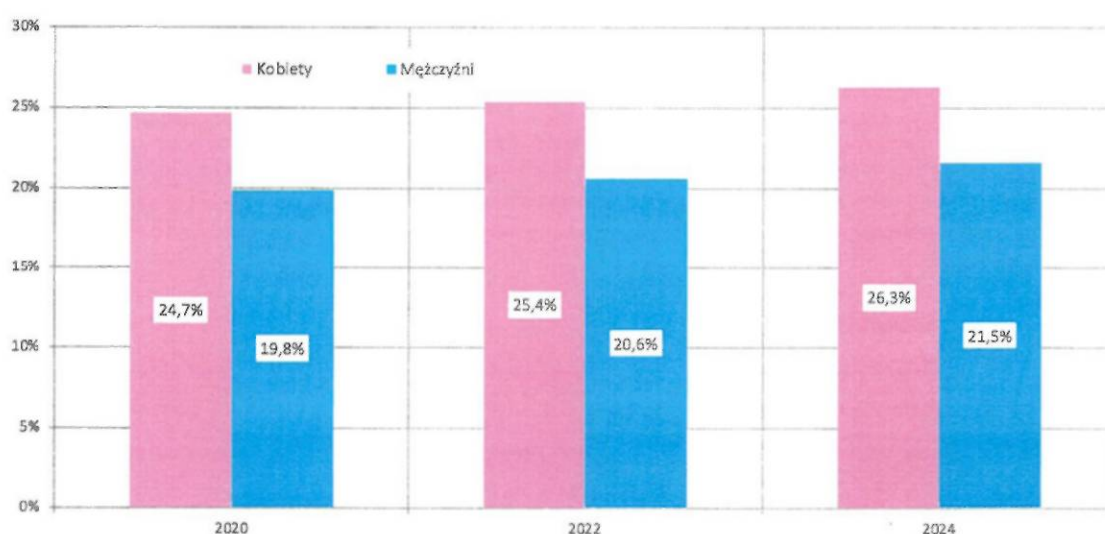
Tabela 2.11

Liczba i udział seniorów w populacji Powiatu Kieleckiego w latach 2020 i 2024

Wyszczególnienie	Lata		
	2020	2022	2024
Seniorzy razem	47 181 22,3%	48 693 23,0%	50 677 23,9%
– kobiety	26 220 24,7%	26 993 25,4%	27 982 26,3%
– mężczyźni	20 961 19,8%	21 700 20,6%	22 695 21,5%

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Baza Danych Lokalnych*, Portal Statystyczny Głównego Urzędu Statystycznego, Warszawa 2025

Wykres 2.8 Udział seniorów w populacji Powiatu Kieleckiego w latach 2020-2024

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Baza Danych Lokalnych*, Portal Statystyczny Głównego Urzędu Statystycznego, Warszawa 2025

Zmiany zachodzące w strukturze wieku oznaczają, że systematycznie będzie spadać liczba młodych osób w wieku reprodukcyjnym, wzrośnie natomiast liczba osób starszych wymagających wsparcia i opieki. Zwiększającym się w wyniku tych procesów potrzebom będą towarzyszyć coraz skromniejsze zasoby demograficzne służące do ich zaspokajania. Jak podkreślają demografowie, Polska należy do krajów, w których ta zmiana będzie szczególnie dotkliwa, gdyż zgodnie z prognozami w 2060 roku stanie się jednym z najstarszych społeczeństw w Unii Europejskiej.

W ostatnich latach obserwuje się wzrost zainteresowania problematyką starości i starzenia się, co niewątpliwie jest związane z szybko postępującymi zmianami demograficznymi. Starzenie się populacji Powiatu Kieleckiego jest zjawiskiem zachodzącym w bardzo szybkim tempie – przemiany demograficzne zaczęły wyprzedzać wzrost gospodarczy. Przemiany demograficzne w Polsce a także w populacji Powiatu następują tak szybko, że utrudniają reagowanie na pojawiające się wyzwania. W dyskursie publicznym coraz dobitniej wyrażane jest przekonanie, że starość stanowi równie istotny etap życia jednostki, jak każdy poprzedni, a poznanie i analiza procesów starzenia się na wszystkich płaszczyznach życia nie tylko przyczyni się do pogłębienia ogólnej wiedzy o człowieku, ale również pozwoli na przygotowanie różnych sfer życia społeczno-gospodarczego na przyjęcie stale rosnącej populacji osób starszych.

Niewątpliwie *Lokalny Plan Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji dla Powiatu Kieleckiego na lata 2026-2029* powinien zawierać szeroką ofertę usług opiekuńczych, specjalistycznych usług opiekuńczych i usług sąsiedzkich, pozwalających na podniesienie samodzielności seniorów w miejscu ich zamieszkania.

2.4. Osoby w kryzysie zdrowia psychicznego

Pojęcie kryzysu wywodzi się z greckiego słowa *crisis* odpowiadającego polskiemu przymiotnikowi krytyczny. O kryzysie psychicznym mówimy wtedy, gdy trudne wydarzenie lub wydarzenia życiowe powoduje przeciążenie zdolności osoby do skutecznego radzenia sobie, jako rodzaj reakcji osoby na wydarzenia krytyczne, w której można zaobserwować:

- ✓ zaburzenie homeostazy psychologicznej,
- ✓ niewydolność dotychczasowych mechanizmów radzenia sobie osoby w utrzymywaniu wewnętrznej równowagi emocjonalnej,
- ✓ poziom stresu związany z kryzysem skutkujący istotnym pogorszeniem codziennego funkcjonowania.

Wobec osób chorujących psychicznie konieczne jest przeciwdziałanie stygmatyzacji, które nadal silnie ugruntowanej w polskim społeczeństwie. Może to być realizowane

poprzez organizowanie kampanii społecznych na szczeblu regionalnym jak i lokalnym w Powiecie Kieleckim.

Konieczne jest również tworzenie warunków sprzyjających powstawaniu nowych oraz rozwojowi i wzmocnieniu istniejących w Powiecie Kieleckim podmiotów – także podmiotów trzeciego sektora – zapewniających udzielanie oparcia i pomocy dla osób chorujących psychicznie takich jak:

- ✓ środowiskowe domy samopomocy,
- ✓ warsztaty terapii zajęciowej,
- ✓ kluby,
- ✓ mieszkania treningowe i wspomagane,
- ✓ dzienne domy pomocy,
- ✓ ośrodki interwencji kryzysowej.

Ważnym elementem jest kierowanie wsparcia finansowego – także w ramach otwartych konkursów do organizacji pozarządowych działających na terenie Powiatu Kieleckiego – na rzecz osób chorujących psychicznie, a także kontynuowanie wprowadzania nowych dziennych form pomocy dla osób doświadczających chorób otępiennych, w szczególności choroby Alzheimera w pierwszym stadium jej rozwoju. Inną formą jest uruchomienie procesu wsparcia psychologicznego i wytchnieniowego dla osób z zaburzeniami psychicznymi i ich rodzin, które zminimalizują zjawiska izolacji i osamotnienia, wywołane długotrwałym przebywaniem w odosobnieniu w wyniku wystąpienia pandemii COVID-19, które umożliwią poprawę ich poczucia bezpieczeństwa i kondycji psychicznej.

Środowiskowe Domy Samopomocy

Środowiskowe Domy Samopomocy są ośrodkami wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi, które w wyniku upośledzenia niektórych funkcji organizmu lub zdolności adaptacyjnych wymagają pomocy do życia w środowisku rodzinnym i społecznym, w szczególności w celu zwiększenia zaradności i samodzielności życiowej, a także ich integracji społecznej. Środowiskowy Dom Samopomocy świadczy usługi w ramach indywidualnych lub zespołowych treningów samoobsługi lub treningów umiejętności społecznych polegających na nauce, rozwijaniu lub podtrzymywaniu umiejętności w zakresie czynności dnia codziennego i funkcjonowania w życiu społecznym.

Usługi, o których mowa w art.51a ust.2 ustawy o pomocy społecznej, świadczone przez Środowiskowe Domy Samopomocy, to:

- a) trening funkcjonowania w codziennym życiu, w tym: trening dbałości o wygląd zewnętrzny, trening nauki higieny, trening kulinarny – w tym spożywanie

- gorącego posiłku, trening umiejętności praktycznych, trening gospodarowania własnymi środkami finansowymi,
- b) trening umiejętności interpersonalnych i rozwiązywania problemów, w tym: kształtowanie pozytywnych relacji uczestnika z osobami bliskimi, sąsiadami, z innymi osobami w czasie zakupów, w środkach komunikacji publicznej, w urzędach, w instytucjach kultury,
 - c) trening umiejętności komunikacyjnych, w tym z wykorzystaniem alternatywnych i wspomagających sposobów porozumiewania się, w przypadku osób z problemami komunikacji werbalnej,
 - d) trening umiejętności spędzania czasu wolnego, w tym: rozwijanie zainteresowań literaturą, audycjami radiowymi, telewizyjnymi, Internetem, udział w spotkaniach towarzyskich i kulturalnych,
 - e) poradnictwo psychologiczne,
 - f) pomoc w załatwianiu spraw urzędowych,
 - g) pomoc w dostępie do niezbędnych świadczeń zdrowotnych, w tym uzgadnianie i pilnowanie terminów wizyt u lekarza, pomoc w zakupie leków, pomoc w dotarciu do jednostek ochrony zdrowia,
 - h) niezbędną opiekę, w szczególności dla uczestników, o których mowa w art. 51c ust.5 ustawy o pomocy społecznej,
 - i) terapię ruchową, w tym: zajęcia sportowe, turystykę i rekreację,
 - j) inne formy postępowania przygotowujące do uczestnictwa w warsztatach terapii zajęciowej lub podjęcia zatrudnienia, w tym w warunkach pracy chronionej na przystosowanym stanowisku pracy.

2.5. Osoby w kryzysie bezdomności i ubóstwa

2.5.1. Osoby w kryzysie bezdomności

Bezdomność, problem społeczny, charakteryzujący się brakiem miejsca stałego zamieszkania osoby nim dotkniętej. Wiąże się ona z uwarunkowanym psychologicznie kryzysowym stanem egzystencji osoby nieposiadającej faktycznego miejsca zamieszkania, pozbawionej środków niezbędnych do zaspokojenia elementarnych potrzeb, dotkniętej trwałym wykluczeniem społecznym i zawodowym. Jako stan ewidentnej i trwałej deprivacji potrzeb mieszkaniowych, w sytuacji, gdy dotknięta bezdomnością osoba nie jest w

stanie jej zapobiec, wiąże się z poważnym upośledzeniem psychicznego i społecznego funkcjonowania człowieka.

Natura bezdomności wyklucza zamkniętą i jednoznaczną klasyfikację jej przyczyn, ponieważ doprowadza do niej cały zespół nakładających się na siebie sił sprawczych, zespół postaw, zachowań determinowanych predyspozycjami osobowościowymi, którym sprzyjają sytuacje społeczne i sposób funkcjonowania służb socjalnych. Ustawa o pomocy społecznej jako osobę bezdomną definiuje osobę niezamieszkujejącą w lokalu mieszkalnym w rozumieniu przepisów o ochronie praw lokatorów i mieszkaniowym zasobie gminy i niezameldowaną na pobyt stały, w rozumieniu przepisów o ewidencji ludności i dowodach osobistych, a także osobę niezamieszkujejącą w lokalu mieszkalnym i zameldowaną na pobyt stały w lokalu, w którym nie ma możliwości zamieszkania.

Brak domu uniemożliwia normalny rozwój człowieka, wpływa negatywnie na stan zdrowia psychicznego i fizycznego, uniemożliwia rozwijanie aspiracji kulturowych, regenerację sił i wypoczynek. Deprywacji zatem podlegają nie tylko szeroko rozumiane potrzeby mieszkaniowe, ale właściwie wszystkie poziomy potrzeb, począwszy od najbardziej podstawowych potrzeb fizjologicznych, skończywszy zaś na potrzebie samorealizacji. Stan ten jest uwarunkowany wieloczynnikowo, między innymi poprzez zmniejszoną zdolność do samodzielnego życia i radzenia sobie, poddania się wymaganiom społeczeństwa, niewielką odpornością na sytuacje trudne, czy marginalizację społeczną. Najczęstsze przyczyny bezdomności wynikają przede wszystkim z:

- ✓ sytuacji społeczno-ekonomicznej, w tym wzroście liczby osób, które nie chcą podjąć pracy lub nie potrafią utrzymać zatrudnienia, albo są osobami bezdomnymi z wyboru,
- ✓ z sytuacji prawnej, polegającej na możliwości wyeksmitowania lokatora "donikąd" za zaległości w opłatach czynszowych,
- ✓ z przyczyn związanych z patologiami, w tym z powodu alkoholizmu, przestępczości, odrzucenia lub braku opieki ze strony najbliższych, rozwodu lub trwałego rozpadu więzi formalnych lub nieformalnych, prostytucji, przemocy w rodzinie,
- ✓ z przyczyn natury socjopsychologicznej, w tym świadomego wyboru innego sposobu życia, odrzucenia obowiązującego systemu wartości,
- ✓ przyczyn osobowościowych, w tym poczucia niższości, osamotnienia, wstydu, przekonania o złej naturze świata i ludzi, posiadania upośledzeń zdrowotnych.

Dynamikę zjawiska bezdomności w Powiecie Kieleckim według podziału na gminy przedstawia tabela 2.12.

Tabela 2.12

**Liczba osób objętych wsparciem ośrodków pomocy społecznej z tytułu
bezdomności w gminach Powiatu Kieleckiego w latach 2020-2024**

Wyszczególnienie	Lata		
	2020	2022	2024
Bieliny	1	1	2
Bodzentyn	6	3	6
Chęciny	11	16	17
Chmielnik	7	0	2
Daleszyce	17	9	5
Górno	3	3	6
Łągów	2	2	3
Łopuszno	3	4	4
Mastów	11	12	13
Miedziana Góra	3	3	4
Mniów	5	2	2
Morawica	7	5	5
Nowa Słupia	6	6	4
Nowiny	7	9	8
Piekoszów	4	5	6
Pierzchnia	2	0	3
Raków	2	4	8
Strawczyn	4	3	1
Zagnańsk	1	3	4
Powiat Kielecki	102	90	103

Źródło: dane Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Kielcach, Kielce 2025

Wsparciem instytucji pomocy społecznej z powodu dotknięcia problemem bezdomności było objętych przeciętnie 5 osób na 10 tys. mieszkańców Powiatu Kieleckiego. Najwyższy poziom objętych wsparcia *per capita* odnotowano w gminach Raków, Mastów i Nowiny – odpowiednio blisko 15, 11 i 10 osób na 10 tys. mieszkańców, najniższy w gminie Strawczyn – niespełna 1 osoba na 10 tys. mieszkańców gminy.

2.5.2. Osoby w kryzysie ubóstwa

Poprzez ubóstwo - określa się stan, w którym jednostce czy grupie społecznej brakuje środków na zaspokojenie podstawowych potrzeb uznawanych w danej społeczności za niezbędne. Pod pojęciem „podstawowe potrzeby” należy rozumieć takie potrzeby

**Lokalny Plan Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji
dla Powiatu Kieleckiego na lata 2026-2029**

jak: wyżywienie, ubranie, mieszkanie, zachowanie zdrowia, uzyskanie wykształcenia, zaspokojenie sfer intelektualnych. Pojęcie ubóstwa powstałego na drodze indywidualnej sytuacji życiowej obejmuje takie aspekty jak: wielodzietność, uzależnienia, niepełnosprawność, samotność, wychowywanie się w rodzinach niepełnych i rozbitych, niski status wykształcenia prowadzący do bezrobocia, przewlekłe choroby, inne przeżycia np. jak śmierć osoby najbliższej, utrudniająca aktywne i prawidłowe funkcjonowanie. Należy zaznaczyć, iż problemy te występują bardzo często zespołowo. Ubóstwo jest to stan, w którym rodzina lub jednostka żyje poniżej kryterium dochodowego ustalonego zgodnie z ustawą z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej. Ubóstwo w konsekwencji prowadzi do zjawiska wykluczenia społecznego.

Przedstawione przez Ośrodki Pomocy Społecznej dane, wskazują na występowanie w Powiecie Kieleckim problemu ubóstwa. Liczbę rodzin korzystających z pomocy Ośrodków Pomocy Społecznej w poszczególnych gminach przedstawia tabela 2.13.

Tabela 2.13

**Liczba osób objętych wsparciem ośrodków pomocy społecznej z tytułu ubóstwa
w Powiecie Kieleckim w latach 2020-2024**

Wyszczególnienie	Lata		
	2020	2022	2024
Bieliny	196	129	94
Bodzentyn	120	83	70
Chęciny	143	145	145
Chmielnik	67	61	48
Daleszyce	227	132	99
Górno	40	33	24
Łagów	52	48	63
Łopuszno	145	144	122
Masłów	153	141	128
Miedziana Góra	78	68	63
Mniów	86	62	81
Morawica	155	155	127
Nowa Słupia	179	189	162
Nowiny	127	108	87
Piekoszów	135	123	112
Pierzchnia	54	57	39
Raków	123	93	72
Strawczyn	84	64	70
Zagnańsk	132	82	88
Powiat Kielecki	2 296	1 917	1 694

Źródło: dane Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Kielcach, Kielce 2025

Warto zauważyć spadek liczby osób korzystających ze wsparcia pomocy społecznej ze względu na problem ubóstwa. Na przestrzeni analizowanego okresu liczba tych osób spadła o ponad 1/4. W porównaniu do roku 2020 najwięcej osób ubogich korzystających ze wsparcia ubyto w gminach Daleszyce i Bieliny (spadek o blisko połowę) oraz w gminie Bodzentyn (spadek o ponad 40%).

Zbliżony poziom korzystania ze wsparcia odnotowano w gminach Chęciny i Nowa Słupia. Wsparciem instytucji pomocy społecznej z powodu dotknięcia problemem ubóstwa było objętych przeciętnie 8 osób na tysiąc mieszkańców Powiatu Kieleckiego. Najwyższy poziom objętych wsparcia per capita odnotowano w gminach Nowa Słupia i Łopuszno – odpowiednio blisko 19 i 14 osób na tysiąc mieszkańców, najniższy w gminie Górno – niespełna 2 osoby na tysiąc mieszkańców gminy.

Wydaje się, iż najbardziej prawdopodobnymi przyczynami zmniejszania się liczby osób figurujących w statystykach pomocy społecznej ze względu na problem ubóstwa są zmiany ekonomiczne i społeczne zachodzące w społeczeństwie polskim, co przekłada się na sytuację w Powiecie Kieleckim. Wśród tych zmian zasadnicze znaczenie mogą mieć:

- ✓ rozwój gospodarczy, podnoszenie się zamożności społeczeństwa i zwiększanie liczby miejsc pracy w Powiecie,
- ✓ działania zmniejszające bezrobocie, pełna dostępność europejskiego rynku pracy oraz realizacja powszechnie dostępnych programów socjalnych i zatrudnienia socjalnego,
- ✓ realizacja projektów współfinansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego ukierunkowanych na aktywizację społeczną i zawodową przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie i Powiatowy Urząd Pracy oraz inne podmioty sektora społecznego.

Negatywne skutki ubóstwa dają się odczuć w większości rodzin niepełnych. Pomimo utrzymywania się w wielu przypadkach z dochodów z pracy, samotne matki lub samotni ojcowie nie są w stanie zapewnić dzieciom odpowiedniej sytuacji materialnej. Oprócz tego narastają w tych rodzinach problemy wychowawcze związane z brakiem czasu i odpowiednich wzorców do naśladowania.

Ubóstwo i życie na poziomie minimum egzystencji powoduje, że wydatki na żywność i opłaty mieszkaniowe pochłaniają cały budżet. Konsekwencją jest minimalizacja potrzeb żywieniowych oraz zakup produktów spożywczych bardzo niskiej jakości. Prowadzi to do rozwijania się różnego rodzaju schorzeń, a te w dalszym etapie powodują wzrost kosztów utrzymania, związanych z leczeniem bądź rehabilitacją. Mogą one również prowadzić do powstawania niepełnosprawności, która w znacznym stopniu ogranicza podejmowanie aktywności zawodowej, a może podwyższać poziom wydatków na leczenie.

Głównym sposobem ograniczenia ubóstwa jest: zmniejszenie bezrobocia przez tworzenie nowych miejsc pracy, aktywizacja zawodowa osób ubogich, zmiana postaw u osób ubogich korzystających z pomocy społecznej poprzez kształtowanie odpowiedzialności za swój los i umiejętności przystosowania się do istniejącej rzeczywistości.

2.6. Wyniki wywiadów pogłębianych

2.6.1 Przedstawiciele mieszkańców - seniorzy

W Grupowym Wywiadzie Pogłębianym (FGI) z przedstawicielami mieszkańców Powiatu Kieleckiego z grupy seniorów uczestniczyło 30 osób. Wywiad został przeprowadzony w dniu 20 lutego 2025 w Starostwie Powiatowym w Kielcach.

Analiza wniosków i rekomendacji na podstawie wywiadu pogłębianego z seniorami.

Główne obszary problemowe

- 1) Potrzeba realizacji usług rehabilitacji i fizjoterapii w miejscu zamieszkania, ale także poza miejscem zamieszkania, w tym rehabilitacji grupowej
- 2) Intensywna potrzeba spotkań integracyjnych w formie ognisk, kina plenerowego, zajęć poprawiających stan zdrowia np. *zdrowy kręgosłup*
- 3) Rozwój i zwiększenie dostępności uniwersytetu trzeciego wieku, warsztatów tematycznych (np. kulinarnych), pogadanek, prelekcji, zajęć sportowych i gimnastycznych, wyjść na basen
- 4) Polepszenie komunikacji na temat dostępnych usług i realizowanych działań – wykorzystanie mediów społecznościowych, tablic informacyjnych, tablic sołectkich, informacji w ogłoszeniach parafialnych
- 5) Rozwój usług w miejscu zamieszkania – *złotej rączki*, usług specjalistycznych (np. szewc), usług sprzątających, usług dla osób leżących, zakupów
- 6) Potrzeba organizacji wyjazdów aktywizacji społeczno-zdrowotnej
- 7) Podniesienie dostępności do usług aktywizacyjnych w tym organizację wyjść do teatru, kina, muzeów czy na wystawy artystyczne
- 8) Potrzeba organizacji zajęć z zakresu psychodietetyki

2.6.2 Przedstawiciele mieszkańców – opiekunowie osób z niepełnosprawnością

W Grupowym Wywiadzie Pogłębionym (FGI) z przedstawicielami mieszkańców Powiatu Kieleckiego z grupy opiekunów osób z niepełnosprawnością uczestniczyło 20 osób. Wywiad został przeprowadzony w dniu 10 lutego 2025 w Powiatowym Centrum Pomocy Rodziny w Kielcach.

Analiza wniosków i rekomendacji na podstawie wywiadu pogłębionego z opiekunami osób z niepełnosprawnością.

Główne obszary problemowe

- 1) Problem osamotnienia i deficytów wsparcia dla rodziców / opiekunów dzieci z niepełnosprawnością
- 2) Deficyty usług opieki wytchnieniowej – w formie pobytu dziennego i pobytu całodobowego – asystentury osobistej oraz usług aktywizacji społeczno-zdrowotnej dla osób z niepełnosprawnością oraz rodziców / opiekunów dzieci z niepełnosprawnością
- 3) Rozwój usług specjalistycznych – logopeda, neurologopeda, psycholog, audiolog, oprometrysta, analiza wad postawy i badania przesiewowe pod kątem autyzmu i Aspergera w wieku przedszkolnym
- 4) Rozwój i zwiększenie dostępności kręgów wsparcia (rodzina, sąsiedzi, specjaliści)
- 5) Potrzeba realizacji usług rehabilitacji i fizjoterapii w miejscu zamieszkania, a także stworzenie możliwości dowozu osób z niepełnosprawnością na rehabilitację
- 6) Potrzeba realizacji usług hipoterapii lub dogoterapii
- 7) Tworzenie pakietów usług dla osób z niepełnosprawnością oraz rodziców / opiekunów dzieci z niepełnosprawności – pakiety kosmetyczne / fryzjerskie dla rodziców / opiekunów, w tym czasie zajęcia animacyjne, terapeutyczne dla dzieci, hipoterapia, zajęcia taneczne
- 8) Potrzeba organizacji wyjazdów aktywizacji społeczno-zdrowotnej
- 9) Potrzeba stworzenia *Klubu Terapii Zajęciowej*
- 10) Prowadzenie zajęć grup wsparcia dla opiekunów faktycznych oraz porad praktycznych jak skorzystać z pomocy dla osoby z niepełnosprawnością

11) Zwiększenie dostępności do usług zdrowotnych

2.6.3 Przedstawiciele mieszkańców – osoby z niepełnosprawnością

W Grupowym Wywiadzie Pogłębionym (FGI) z przedstawicielami mieszkańców Powiatu Kieleckiego z grupy osób z niepełnosprawnością uczestniczyło 16 osób. Wywiad został przeprowadzony w dniu 20 lutego 2025 w Starostwie Powiatowym w Kielcach.

Analiza wniosków i rekomendacji na podstawie wywiadu pogłębionego z osobami z niepełnosprawnością.

Główne obszary problemowe

- 1) Zwiększenie możliwości podnoszenia kwalifikacji i umiejętności zawodowych
- 2) Zwiększenie możliwości dofinansowania dostosowania samochodu dla osoby z niepełnosprawnością
- 3) Uruchomienie REHABUSA – mobilnych usług rehabilitacyjnych
- 4) Zwiększenie ilości staży zawodowych oraz poziomu realizowanej aktywizacji zawodowej osób z niepełnosprawnością
- 5) Aktywizacja osób z niepełnosprawnością poprzez doradztwo w zakresie formalnym, zawodowym i personalnym
- 6) Potrzeba organizacji wyjazdów aktywizacji społeczno-zdrowotnej
- 7) Uruchomienie grupy wsparcia lub grupy samopomocy dla osób z niepełnosprawnością, w szczególności w zakresie aktywizacji społeczno-zawodowej
- 8) Uruchomienie instytucji brokera kontaktów towarzyskich dla osób z niepełnosprawnością

2.6.4 Przedstawiciele mieszkańców – rodziny zastępcze

W Grupowym Wywiadzie Pogłębionym (FGI) z przedstawicielami mieszkańców Powiatu Kieleckiego z grupy rodzin zastępczych uczestniczyło 25 osób. Wywiad został przeprowadzony w dniu 10 lutego 2025 w Powiatowym Centrum Pomocy Rodziny w Kielcach.

Analiza wniosków i rekomendacji na podstawie wywiadu pogłębionego z rodzinami zastępczymi.

Główne obszary problemowe

- 1) Rozwój usług specjalistycznych – psycholog, terapeuta uzależnień, rehabilitanci, fizjoterapeuci, a przede wszystkim **psychiatra dziecięcy**
- 2) Potrzeba realizacji usług rehabilitacji i fizjoterapii w miejscu zamieszkania
- 3) Potrzeba organizacji wyjazdów aktywizacji społeczno-zdrowotnej
- 4) Prowadzenie zajęć grup wsparcia i grup samopomocowych dla rodziców zastępczych
- 5) Ułatwienia w dostępie do przedszkola, żłobka, szkoły, szkoły specjalnej, dla dzieci znajdujących się w pieczy zastępczej
- 6) Zwiększenie dostępności do usług zdrowotnych, w tym zwiększenie skuteczności funkcjonowania *Świętokrzyskiej Karty Dużej Rodziny*, dostępności usług szpitalnych oraz kart parkingowych
- 7) Prowadzenie korepetycji i nauki indywidualnej w domu dla dzieci znajdujących się w pieczy zastępczej

2.6.5 Przedstawiciele instytucji powiatowych i z terenu Powiatu Kieleckiego – pracownicy sfery wsparcia społecznego

W Grupowym Wywiadzie Pogłębionym (FGI) z przedstawicielami instytucji powiatowych i z terenu Powiatu Kieleckiego z grupy pracowników sfery wsparcia społecznego uczestniczyło 30 osób – w tym pracownicy ROPS w Kielcach, PCPR w Kielcach, centrów usług społecznych i ośrodków pomocy społecznej Powiatu Kieleckiego, Wydział Zdrowia Starostwa Powiatowego, Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Kielcach. Wywiad został przeprowadzony w dniu 24 marca 2025 w Starostwie Powiatowym w Kielcach.

Analiza wniosków i rekomendacji na podstawie wywiadu pogłębionego z przedstawicielami instytucji powiatowych i z terenu Powiatu Kieleckiego – pracownicy sfery wsparcia społecznego.

Główne obszary problemowe

- 1) Stworzenie systemu konsultacji i spotkań on-line dla przedstawicieli Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Kielcach, centrów usług społecznych i ośrodków pomocy społecznej z terenu Powiatu Kieleckiego
- 2) Rozwój usług specjalistycznych – psycholog, terapeuta uzależnień, rehabilitanci, fizjoterapeuci, a przede wszystkim **psychiatra dziecięcy**
- 3) Zwiększenie dostępności *Treningów Umiejętności Osobistych i Kompetencji Społecznych* oraz *Treningów Umiejętności Społecznych*
- 4) Zwiększenie możliwości podnoszenia kwalifikacji i umiejętności zawodowych
- 5) Potrzeba organizacji seminariów zdrowia psychicznego dla młodzieży i seniorów
- 6) Potrzeba organizacji treningów integracji sensorycznej i gimnastyki korekcyjnej
- 7) Uruchomienie treningów komunikacji interpersonalnej rodzina – rodzice czy szkoła – rodzina oraz warsztatów samodzielności

2.6.6 Przedstawiciele instytucji powiatowych – pracownicy sfery społecznej

W Grupowym Wywiadzie Pogłębionym (FGI) z przedstawicielami instytucji powiatowych z grupy pracowników sfery społecznej uczestniczyło 25 osób. Wywiad został przeprowadzony w dniu 24 marca 2025 w Starostwie Powiatowym w Kielcach.

Analiza wniosków i rekomendacji na podstawie wywiadu pogłębionego z przedstawicielami instytucji powiatowych – pracownikami sfery społecznej.

Główne obszary problemowe

- 1) Zwiększenie efektywności pozyskiwania finansowania zewnętrznego na realizację projektów w sferze społecznej Powiatu Kieleckiego
- 2) Zwiększenie efektywności pozyskiwania kandydatów na rodziny zastępcze oraz rozwój instytucji rodziny wspierającej
- 3) Lepsza współpraca z gminami Powiatu Kieleckiego dla lepszego funkcjonowania Domów Pomocy Społecznej
- 4) Stworzenie placówki dla dzieci autystycznych
- 5) Pedagogizacja rodziców i współpraca rodzin ze szkołami
- 6) Potrzeba uruchomienia Zakładu Aktywizacji Zawodowej na terenie Powiatu Kieleckiego o profilu uwzględniającym m.in. archiwizację i brakowanie dokumentów oraz utrzymywanie terenów zielonych
- 7) Zwiększenie dostępności do usług zdrowotnych
- 8) Stworzenie programu ograniczania skutków niepełnosprawności dla mieszkańców Powiatu Kieleckiego

3. PRZEJŚCIE OD OPIEKI INSTYTUCJONALNEJ DO USŁUG ŚWIADCZONYCH NA POZIOMIE SPOŁECZNOŚCI LOKALNYCH

3.1. Wspieranie rozwiązań na poziomie lokalnych społeczności

Istotny odsetek osób z niepełnosprawnością w Powiecie Kieleckim jest objęty opieką instytucjonalną. Największą grupą pensjonariuszy są osoby niepełnosprawne intelektualnie, kolejną co do wielkości są osoby niepełnosprawne intelektualnie, a zarazem mające problemy ze zdrowiem psychicznym. Ponieważ bardzo trudno jest dotrzeć do szczegółowych danych – informacje odnośnie do niepełnosprawności nie mają pełnej, ujednoliconej statystyki – informacje te należy traktować jako oszacowanie liczby osób objętych opieką instytucjonalną.

Nie są dostępne całościowe dane na temat liczby osób starszych objętych opieką instytucjonalną w Powiecie Kieleckim. Niemniej należy przyjąć, iż odsetek beneficjentów stacjonarnej opieki długoterminowej jest znacznie niższy niż osób objętych opieką domową. Wiele osób starszych pozostaje bez dochodów i wsparcia co prowadziło do wzrostu liczby osób starszych umieszczanych w Domach Pomocy Społecznej.

Na szczeblu Unii Europejskiej, ogólnokrajowym a także na poziomie *Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+* i *Regionalny Plan Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji dla Województwa Świętokrzyskiego na lata 2026-2028* podjęto ogólne zobowiązanie polityczne dotyczące przejścia od instytucjonalnych do form opieki świadczonych na poziomie społeczności lokalnych w przypadku wszystkich grup tj.:

- ✓ rodzin i dzieci, w tym dzieci z niepełnosprawnościami
- ✓ osób z niepełnosprawnościami
- ✓ osób starszych
- ✓ osób w kryzysie zdrowia psychicznego
- ✓ oraz osób w kryzysie bezdomności

W odniesieniu do osób niepełnosprawnych prawdopodobieństwo objęcia opieką instytucjonalną wzrasta wraz z wiekiem. Wyjaśnia to, dlaczego liczba kobiet przewyższa liczbę mężczyzn, jako że kobiety żyją przeciętnie dłużej od mężczyzn. Ta statystyka wskazuje poważne wyzwanie związane z zapewnieniem wsparcia: w miarę jak coraz więcej osób ze złożonymi potrzebami dożywa podeszłego wieku, niezbędne są dodatkowe

usługi, aby zaspokoić ich potrzeby. W połączeniu ze wzrostem długowieczności społeczeństwa oraz występowaniem demencji i innych schorzeń upośledzających funkcjonowanie zwiększa to presję na władze krajowe, regionalne i lokalne oraz służby socjalne i opiekę zdrowotną.

Najważniejsze uzgodnione w tym zakresie standardy stawiają przed samorządem Powiatu Kieleckiego wymóg rozwijania usług świadczonych przez lokalne społeczności jako alternatywy dla opieki instytucjonalnej.

Zobowiązania polityczne na poziomie Unii Europejskiej:

- ✓ Prawo do niezależnego życia osobom niepełnosprawnym i w podeszłym wieku oraz wskazuje potrzebę podporządkowania wszelkich działań dotyczących dzieci najlepszym interesom dziecka.
- ✓ Prawo do uczestnictwa w życiu społeczności oraz integracji społecznej, kulturalnej i zawodowej ze względu na ich znaczenie dla godnego i niezależnego życia.
- ✓ Współpraca w zakresie walki z ubóstwem i wykluczeniem społecznym, jako że ubóstwo jest jednym z czynników warunkujących umieszczenie dzieci w opiece instytucjonalnej, procesowi rozwoju usług świadczonych przez lokalne społeczności muszą towarzyszyć inne działania w zakresie walki z ubóstwem i włączenia społecznego.
- ✓ Dostęp do mieszkań, co ma to szczególne znaczenie dla osób niepełnosprawnych, gdyż otwarty rynek mieszkaniowy nie zaspokaja ich potrzeb w zakresie przystosowania do niepełnosprawności. Wiele rodzin jest zmuszonych umieszczać osoby niepełnosprawne oraz starsze i przewlekle chore w opiece instytucjonalnej ze względu na brak odpowiedniego miejsca do zamieszkania.
- ✓ Osiągnięcie pełnego uczestnictwa osób niepełnosprawnych w życiu społecznym poprzez zapewnienie wysokiej jakości usług świadczonych na poziomie lokalnych społeczności, w tym także dostępu do pomocy osobistej.
- ✓ Wspieranie z Europejskiego Funduszu Społecznego działań w celu dokonania przejścia od opieki instytucjonalnej do opieki świadczonej na poziomie lokalnych społeczności m.in. poprzez szkolenia dla kadr świadczących usługi w środowisku, w szczególności usługi opiekuńcze, jest istotnym elementem procesu deinstytucjonalizacji, dostosowanie infrastruktury socjalnej, rozwijanie systemów finansowania pomocy osobistej, zapewnienie odpowiednich warunków pracy opiekunów zawodowych oraz wsparcie dla rodzin i opiekunów nieformalnych.
- ✓ Rozwój usług świadczonych w lokalnej społeczności i wykształcenie sprzyjającego włączeniu społecznemu podejścia do zdrowia psychicznego.

- ✓ Promowania dobrostanu i godności niesamodzielnych osób starszych.
- ✓ Wprowadzenie niezbędnych środków mających na celu umożliwienie osobom starszym, niepełnosprawnym i przewlekle chorym swobodnego wyboru sposobu życia oraz niezależnej egzystencji w znanym im środowisku dopóty, dopóki będą sobie tego życzyły i będą do tego zdolne, poprzez: zapewnianie mieszkań dostosowanych do ich potrzeb oraz stanu zdrowia lub zapewnianie stosownej pomocy przy adaptacji ich mieszkań oraz opiekę medyczną i usługi, których wymaga ich stan.
- ✓ Zapewnienie skoordynowanego podejścia do świadczonych w ramach wspólnoty lokalnej wysokiej jakości usług dla osób niepełnosprawnych, umożliwiających im życie w swojej społeczności i poprawiających jakość ich życia.
- ✓ W zakresie działań przekrojowych na rzecz niepełnosprawnych dzieci i młodzieży wymaga się, aby potrzeby niepełnosprawnych dzieci i ich rodzin były starannie oceniane przez właściwe władze pod kątem zapewnienia środków wsparcia, umożliwiających tym dzieciom dorastanie we własnej rodzinie, włączenie się w nurt życia lokalnego oraz życia i działalności lokalnej społeczności dziecięcej.
- ✓ Skoordynowane działania, które mają pozwolić osobom z grup docelowych na możliwie szerokie dalsze uczestnictwo w życiu społecznym.

3.2. Zagrożenia opieki instytucjonalnej

W licznych raportach wskazuje się na poważne problemy z przestrzeganiem praw człowieka w opiece instytucjonalnej oraz odbiegający od standardów sposób traktowania i warunki życia dzieci oraz dorosłych w niektórych placówkach. Wspólnymi cechami opieki instytucjonalnej są sztywne procedury bez uwzględnienia osobistych preferencji lub potrzeb pensjonariuszy oraz ograniczony kontakt bądź całkowity brak kontaktu z ludźmi spoza instytucji opieki. Dzieci są często przenoszone z jednego zakładu do drugiego, przez co ustają wszelkie więzy z rodzicami i rodzeństwem.

W niektórych raportach ujawniano przypadki przemocy fizycznej i seksualnej, wykorzystania łóżek-klatek oraz innych urządzeń służących do ograniczenia swobody ruchów, brak rehabilitacji lub innych zajęć terapeutycznych, nadużywanie leków oraz naruszenia prawa do prywatności i życia rodzinnego, nieludzkie warunki życia, w tym brak ogrzewania, niedożywienie, niewłaściwe warunki sanitarne i ogólnie zły stan techniczny budynków. Złym warunkom w zakładach często towarzyszą drastyczne formy ograniczania swobody ruchów i odosobnienia.

Standardy dotyczące osób otoczonych opieką psychiatryczną dopuszczają w pewnych okolicznościach ograniczenie swobody ruchów i odosobnienie. Trzeba je wszakże stosować tylko w sytuacjach nagłych i jako ostateczność, a nawet wówczas jedynie pod pewnymi warunkami. Negatywne i nieodwracalne czasem skutki pobytu w zakładzie dla właściwego rozwoju dzieci gruntownie prezentuje tabela 3.1.

Tabela 3.1

Skutki pobytu w zakładach dzieci objęte opieką instytucjonalną

Obszary rozwoju dziecka, na które wpływ ma opieka instytucjonalna	Skutki pobytu w zakładzie dla zdrowia dziecka	Cechy opieki instytucjonalnej
Rozwój fizyczny i zdolności motoryczne	<p>Niedorozwój fizyczny – masa ciała, wzrost i obwód głowy poniżej normy.</p> <p>Zaburzenia słuchu i wzroku, które mogą być spowodowane niewłaściwą dietą lub niedostateczną stymulacją.</p> <p>Opóźnienia w rozwoju umiejętności motorycznych i pominięte etapy rozwoju, w ciężkich przypadkach stereotypowe zachowania, takie jak kiwanie się i kiwanie głową.</p> <p>Zły stan zdrowia i choroby.</p> <p>Niepełnosprawność fizyczna i intelektualna wskutek opieki instytucjonalnej.</p>	<p>Zakłady cechują się zazwyczaj klinicznym środowiskiem z bardzo sztywnymi procedurami, niekorzystnym stosunkiem liczby opiekunów do dzieci oraz obojętnym personelem, który za swoją rolę uważa przede wszystkim zapewnienie opieki pielęgniarzkiej i fizycznej, w mniejszym zaś stopniu psychologicznej.</p> <p>Dzieci spędzają zazwyczaj znaczną część dnia w łóżeczku.</p> <p>Nacisk kładzie się na zapobieganie infekcjom, w rezultacie czego dzieci mają kontakt ze światem zewnętrznym rzadko i pod ścisłym nadzorem, a zabawy się ogranicza.</p>
Konsekwencje psychologiczne	<p>Negatywne konsekwencje społeczne i behawioralne, takie jak problemy z zachowaniami społecznymi, kompetencjami społecznymi, zabawami oraz interakcjami z rówieśnikami/rodzeństwem.</p> <p>Zachowania „quasi-autystyczne”, takie jak zaskanianie twarzy lub stereotypowe zachowania autostymulujące bądź przynoszące ulgę, takie jak kiwanie się lub kiwanie głową.</p>	<p>Brak w zakładzie podstawowego opiekuna (zastępującego matkę), co jest ważne dla normalnego rozwoju dziecka.</p> <p>Złe warunki, pozbawienie możliwości interakcji z innymi ludźmi.</p> <p>Obojętni opiekunowie.</p> <p>Niekorzystny stosunek liczby opiekunów do liczby dzieci.</p>

**Lokalny Plan Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji
dla Powiatu Kieleckiego na lata 2026-2029**

	Zachowania mające na celu zwrócenie na siebie uwagi, np. agresja lub samookaleczanie się (co może prowadzić do izolacji społecznej dzieci bądź fizycznego ograniczenia swobody ruchów).	
Powstawanie więzi emocjonalnych	<p>Niezogniskowane przywiązanie, nadmierne przywiązanie lub brak zahamowań, zwłaszcza u dzieci przyjętych do zakładów przed ukończeniem dwóch lat.</p> <p>Niekorzystny wpływ na zdolność dzieci do budowania relacji w późniejszym życiu.</p> <p>Dzieci desperacko poszukujące uwagi i uczucia u dorosłych.</p>	<p>Brak nacechowanej ciepłem, nieprzerwanej relacji z wrażliwym opiekunem, nawet w dobrej jakości zakładach.</p> <p>Ograniczone możliwości nawiązywania selektywnych więzi, zwłaszcza przy dużej liczbie dzieci, niewielkiej liczbie pracowników oraz braku stałej opieki wskutek pracy zmianowej i rotacji personelu.</p>
Rozwój intelektualny i językowy	<p>Słabe zdolności poznawcze i niższy iloraz inteligencji.</p> <p>Opóźnienia w nabywaniu zdolności językowych.</p> <p>Deficyt zdolności językowych – limitowane słownictwo, mniej spontaniczny sposób wyrażania się, problemy z nauką czytania.</p>	Niedostateczna stymulacja.
Rozwój mózgu	Zahamowanie rozwoju mózgu u małych dzieci, którego skutkiem są deficyt neurologiczny i behawioralny, zwłaszcza w odniesieniu do interakcji społecznych oraz emocji, a także języka.	<p>Brak interakcji z opiekunem, który zajmowałby się małym dzieckiem, mówił do niego oraz reagował na jego zachowania w łagodny i konsekwentny sposób, regularnie wprowadzając nowe bodźce właściwe dla etapu jego rozwoju.</p> <p>Brak sposobności nawiązania więzi z osobą rodzica.</p> <p>Nacisk na fizyczną opiekę nad dziećmi i ustanowienie procedur, przy mniejszym nacisku na zabawę, interakcje społeczne oraz opiekę indywidualną.</p>

Źródło *Ogólnoeuropejskie wytyczne dotyczące przejścia od opieki instytucjonalnej do opieki świadczonej na poziomie lokalnych społeczności*, Bruksela 2012

Prawdziwe jest także stwierdzenie odwrotne. Badania wskazują, że życie w społeczności może sprzyjać większej niezależności i rozwojowi osobistemu. W wielu badaniach analizowano zmiany w zachowaniach adaptacyjnych lub trudnych, które były związane z przejściem od opieki instytucjonalnej do opieki świadczonej na poziomie lokalnych społeczności. Ogólnie stwierdzono, że skutkiem życia w społeczności jest niemal zawsze poprawa w zakresie zachowań adaptacyjnych oraz zmniejszenie występowania zachowań trudnych. Przejściu do opieki świadczonej na poziomie lokalnych społeczności towarzyszy znaczna poprawa umiejętności dbania o siebie oraz nieco mniejsza poprawa umiejętności komunikacyjnych, uczenia się, społecznych i związanych z życiem w społeczności, jak też rozwoju fizycznego.

3.3. Lepsze wykorzystanie zasobów poprzez realizację usług na poziomie lokalnych społeczności

Panuje zgoda, że inwestowanie w opiekę instytucjonalną nie jest właściwym kierunkiem polityki publicznej. Jest tak, gdyż ze źródeł publicznych finansowane są usługi, które – jak wykazano – przynoszą niezadowolające rezultaty dla odbiorców. Należycie skonstruowane i zarządzane systemy środowiskowe, umożliwiające niezależne oraz wspierane życie, przynoszą lepsze rezultaty dla użytkowników – poprawę jakości życia oraz stanu zdrowia i możliwość wnoszenia wkładu w życie społeczne. W związku z tym inwestycja w takie usługi jest lepszym sposobem wykorzystania pieniędzy podatników.

W przypadku dzieci inwestycje w usługi, takie jak wczesne interwencje, wsparcie dla rodzin, reintegracja i wysokiej jakości opieka zastępcza, mogą zapobiec niekorzystnym zjawiskom, takim jak przedwczesne kończenie nauki, bezrobocie, bezdomność, uzależnienia, zachowania aspołeczne oraz przestępczość. Oprócz pozytywnego wieloletniego wpływu na dzieci, co powinno być najważniejszym czynnikiem brany pod uwagę, usługi takie pozwolą w perspektywie długoterminowej zaoszczędzić środki publiczne.

Badania dotyczące kosztów opieki świadczonej na poziomie lokalnych społeczności w zakresie zdrowia psychicznego w porównaniu z opieką instytucjonalną wykazały, że koszty pozostają w przybliżeniu na tym samym poziomie, natomiast jakość życia odbiorców oraz ich zadowolenie z usług wzrastają. Tam, gdzie opieka instytucjonalna okazywała się tańsza, wynikało to z przeznaczenia na nią niewystarczających zasobów, co miało znaczący wpływ na niski poziom osiągniętych wyników.

4. CELE I ZAŁOŻENIA PROCESU DEINSTYTUCJONALIZACJI USŁUG SPOŁECZNYCH W POWIECIE KIELECKIM

4.1. Cele i założenia w obszarze

Rodzina i dzieci, w tym dzieci z niepełnosprawnościami

Cel strategiczny

Funkcjonujący system wsparcia dla rodziców i dzieci, w tym z niepełnosprawnością oraz otoczenia rodzin, wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, implementujący rozwój usług środowiskowych

Podstawowymi założeniami procesu deinstytucjonalizacji w Powiecie Kieleckim w obszarze dotyczącym rodziny i dzieci, w tym dzieci z niepełnosprawnościami są:

1. Zapobieganie występowaniu problemów społecznych, która pozwoli dzieciom pozostać w prawidłowo funkcjonujących rodzinach.
2. Rozwój różnych form wsparcia rodzin i dzieci, w tym dzieci z niepełnosprawnościami w środowisku lokalnym.
3. Ograniczanie opieki instytucjonalnej.
4. Rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej i promocja rodzicielstwa zastępczego.

4.2. Cele i założenia w obszarze

Osoby z niepełnosprawnościami

Cel strategiczny

Osoby z niepełnosprawnością włączone w życie społeczne i zawodowe dzięki usługom świadczonym w środowisku lokalnym

Podstawowymi założeniami procesu deinstytucjonalizacji w Powiecie Kieleckim w obszarze dotyczącym osób z niepełnosprawnościami są:

1. Uwzględnianie perspektywy osób z niepełnosprawnościami – *projektowanie uniwersalne* – w każdej sferze życia, tak aby zagwarantować im równy udział we wszystkich obszarach funkcjonowania zawodowego i społecznego.
2. Niepełnosprawność jest zjawiskiem powszechnym – nie zaś formą *inności* – wśród mieszkańców Powiatu co oznacza, że dotyczy osób bez względu na płeć, wiek, miejsce zamieszkania i status społeczno-ekonomiczny.
3. Zwiększenie partycypacji i profesjonalizacja organizacji pozarządowych w działaniach w zakresie aktywizacji społecznej i zawodowej osób z niepełnosprawnościami – m.in. pozyskiwania większej liczby satysfakcjonujących ofert pracy, organizowania treningów umiejętności społecznych i innych form reintegracji, poprzez implementację projektów współfinansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego w trybie otwartych konkursów i partnerstw publiczno-społecznych, regulowanych ustawą o pożytku publicznym i wolontariacie.
4. Uwzględnienie w procesie deinstytucjonalizacji w Powiecie potrzeb osób z niepełnosprawnościami jako grupy społecznej wymagającej szczególnego wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, ze względu na ich specyficzne potrzeby.
5. Dążenie do wprowadzenia systemowych rozwiązań gwarantujących osobom z niepełnosprawnościami niezależne życie m.in. poprzez: usługi asystencji osobistej czy opieki wytchnieniowej.

4.3. Cele i założenia w obszarze *Osoby starsze*

Cel strategiczny

Zwiększona dostępność i podniesiona jakość
usług środowiskowych realizowanych na rzecz
seniorów i ich opiekunów faktycznych

Podstawowymi założeniami procesu deinstytucjonalizacji w Powiecie Kieleckim w obszarze dotyczącym osób starszych i ich opiekunów są:

1. Zwiększenie dostępności i poprawa jakości usług społecznych świadczonych w środowisku lokalnym na rzecz osób starszych potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu.
2. Zwiększenie dostępu do usług opieki całodobowej oraz placówek półstacjonarnych i dziennych.
3. Upowszechnienie stosowania nowych technologii w opiece nad osobami starszymi m.in. usługi teleopieki.
4. Wspieranie opiekunów nieformalnych osób starszych.
5. Wsparcie procesu deinstytucjonalizacji usług zorientowanych na pomoc seniorom, m.in. poprzez rozwój wolontariatu opiekuńczego, opieki wytchnieniowej czy pomocy sąsiedzkiej.

4.4. Cele i założenia w obszarze

Osoby w kryzysie zdrowia psychicznego

Cel strategiczny

Satysfakcjonujący dostęp do zróżnicowanych form wsparcia, w tym usług środowiskowych oraz zapobieganie stygmatyzacji i wykluczenia osób z zaburzeniami psychicznymi

Podstawowymi założeniami procesu deinstytucjonalizacji w Powiecie Kieleckim w obszarze dotyczącym osób w kryzysie zdrowia psychicznego są:

1. Stworzenie zróżnicowanych form wspierających funkcjonowanie osób z zaburzeniami psychicznymi w społeczności lokalnej.
2. Zapewnienie form wsparcia umożliwiających jak najdłuższe samodzielne funkcjonowanie osób z zaburzeniami psychicznymi w środowisku lokalnym.
3. Promocja zdrowia psychicznego poprzez upowszechnianie wiedzy na ten temat, kształtowanie postaw, zachowań i stylu życia korzystnego dla zdrowia psychicznego oraz rozwijanie umiejętności radzenia sobie w sytuacjach zagrażających zdrowiu psychicznemu.
4. Wspieranie budowy i wzmocnienia sieci społecznej u osób znajdujących się w kryzysie psychicznym poprzez poprawę życia, poziomu funkcjonowania społecznego oraz integrację ze społecznością lokalną osób z zaburzeniami psychicznymi.
5. Przeciwdziałanie stygmatyzacji wobec osób z zaburzeniami psychicznymi poprzez działania w środowisku lokalnym, m.in. prowadzenie kampanii społecznych prewencji stygmatyzacji osób z zaburzeniami psychicznymi i inspirowanie zmiany niechętnych wobec nich postaw.

6. Współpraca z organizacjami pozarządowymi w obszarze działalności na rzecz integracji i reintegracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i zawodowym poprzez implementację projektów współfinansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego w trybie otwartych konkursów i partnerstw publiczno-społecznych, regulowanych ustawą o pożytku publicznym i wolontariacie.

4.5. Cele i założenia w obszarze

Osoby w kryzysie bezdomności

Cel strategiczny

**Rozszerzona oferta pomocowa
oraz wsparcie aktywizacji osób pozostających
w kryzysie bezdomności poprzez działania
w społeczności lokalnej, w tym zapobieganie
stygmatyzacji i wykluczeniu tych osób**

Podstawowymi założeniami procesu deinstytucjonalizacji w Powiecie Kieleckim w obszarze dotyczącym osób w kryzysie bezdomności są:

1. Stworzenie zróżnicowanych form wspierających funkcjonowanie osób znajdujących się w kryzysie bezdomności w społeczności lokalnej.
2. Upowszechnianie informacji i dobrych praktyk o działaniach w zakresie wsparcia osób w kryzysie bezdomności w ramach szkoleń i spotkań dla przedstawicieli samorządów gminnych, organizacji pozarządowych i innych osób zaangażowanych w pomoc dla osób w kryzysie bezdomności.

3. Współpraca z organizacjami z sektora pozarządowego w obszarze działalność na rzecz integracji i reintegracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym poprzez implementację projektów współfinansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego w trybie otwartych konkursów i partnerstw publiczno-społecznych, regulowanych ustawą o pożytku publicznym i wolontariacie.
4. Zapewnienie form wsparcia umożliwiających samodzielne funkcjonowanie osób pozostających w kryzysie bezdomności w środowisku lokalnym.
5. Przeciwdziałanie stygmatyzacji wobec osób pozostających w kryzysie bezdomności poprzez działania w środowisku lokalnym, m.in. prowadzenie kampanii społecznych, które zapobiegają stygmatyzacji osób pozostających w kryzysie bezdomności i zmiany niechętnych wobec nich postaw.

5. ZIDENTYFIKOWANE DZIAŁANIA I PROJEKTY PLANU ROZWOJU USŁUG SPOŁECZNYCH I DEINSTYTUCJONALIZACJI DLA POWIATU KIELECKIEGO

Wskazany w niniejszym dokumencie plan rozwoju usług ma charakter postulatowy i stanowi zestawienie możliwych działań, które zostaną zrealizowane po uzyskaniu środków finansowych i zaplecza organizacyjnego, lokalowego i kadrowego na ich realizację. Przewidziane działania obejmują w pierwszej kolejności te które należą do zadań powiatu, jednostek organizacyjnych Powiatu Kieleckiego. Natomiast, jak wskazuje przeprowadzona diagnoza dla pełnego dostępu do odpowiednich usług społecznych konieczne jest wzajemne uzupełnianie z działaniami podejmowanymi przez poszczególne gminy w zakresie przynależnych im zadań. Dopełnienie wszystkich działań jednostek samorządu terytorialnego stanowią działania podejmowane lub też realizowane przez organizacje pozarządowe i inne podmioty zewnętrzne.

Cele i działania przewidziane do realizacji w okresie 2026-2029 na terenie Powiatu Kieleckiego mają za zadanie w szczególności powiązanie dostępnych źródeł finansowania w szczególności funduszy europejskich a także innych źródeł finansowych z lokalnymi działaniami w obszarze usług społecznych i deinstytucjonalizacji. Dodatkowo mogą przyczynić się do skoordynowania działań podejmowanych przez różne podmioty na terenie powiatu przy uwzględnieniu potencjału i zasobów partnerów społecznych.

Zidentyfikowane w procesie społeczno-eksperckim działania i projekty, które będą realizowane w okresie implementacji *Lokalnego Planu Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji dla Powiatu Kieleckiego na lata 2026-2029*, dla poszczególnych obszarów interwencji zostały zaprezentowane w tabelach 5.1, 5.2, 5.3 oraz 5.4.

5.1. Zidentyfikowane działania i projekty w obszarze *Rodzina, dzieci i młodzież, w tym z niepełnosprawnością*

Tabela 5.1

Zidentyfikowane działania i projekty w obszarze
Rodzina, dzieci i młodzież, w tym z niepełnosprawnością

Nazwa działania / projektu	Nazwa i wartość wskaźnika	Źródło danych	Realizator
Projekt partnerski <i>Nadzieja dla rodziny</i>	215 - liczba uczestników	Wniosek o dofinansowanie projektu, Sprawozdanie	Stowarzyszenie <i>Nadzieja rodzinie</i> Powiat Kielecki / PCPR
Promowanie idei rodzicielstwa zastępczego poprzez prowadzenie kampanii społecznych i medialnych, dystrybucję materiałów promocyjnych	12 - liczba wydarzeń lokalnych 12 – liczba spotów/artykułów prasowych 8 000 - liczba materiałów promocyjnych	Sprawozdanie z realizacji LPDI	Powiat Kielecki / Starostwo Powiatowe / jednostki organizacyjne Powiatu / NGO
Utworzenie placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego	1 - liczba placówek	Sprawozdanie z realizacji LPDI	Powiat Kielecki
Rozwój partnerskiej sieci współpracy lokalnej (m.in. Caritas, CIK, OPS, CUS, zespoły interdyscyplinarne i.in.) na rzecz wspierania dziecka i rodziny	20 - liczba współpracujących podmiotów	Sprawozdanie z realizacji LPDI	Powiat Kielecki PCPR / NGO
Utworzenie partnerskiego mobilnego zespołu interwencyjnego / kryzysowego oraz w zakresie wsparcia rodzin	1 zespół / 2 specjalistów	Sprawozdanie z realizacji LPDI	Powiat Kielecki PCPR / NGO Zespół partnerski / OPS / CUS / Szkoły / Poradnie

**Lokalny Plan Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji
dla Powiatu Kieleckiego na lata 2026-2029**

Profesjonalizacja kadr	<p>10 - liczba szkoleń zorganizowanych dla pracowników pomocowych</p> <p>15 - liczba pracowników którzy podnieśli kwalifikacje</p>	Sprawozdanie z realizacji LPDI	<p>Powiat Kielecki / PCPR / NGO</p> <p>ROPS</p>
Poradnictwo specjalistyczne i wsparcie dla rodzin wieloproblemowych, rodziców biologicznych dzieci umieszczonych bądź zagrożonych umieszczeniem w pieczy zastępczej	<p>100 - liczba godzin udzielonych porad interwencyjno - specjalistycznych (m.in. terapeuta uzależnień)</p> <p>32 - liczba spotkań w ramach grup wsparcia</p>	Sprawozdanie z realizacji LPDI	<p>Powiat Kielecki</p> <p>PCPR / NGO</p>
Poradnictwo specjalistyczne dla rodzin z pieczy zastępczej	<p>2 400 – liczba godzin poradnictwa specjalistycznego</p>	Sprawozdanie z realizacji LPDI	<p>Powiat Kielecki</p> <p>PCPR / NGO</p>
Wsparcie rodzin zastępczych poprzez utrzymanie i rozwój kompetencji opiekuńczych	<p>32 - liczba przeprowadzonych grup wsparcia, superwizji, usług zapobiegających wypaleniu zawodowemu</p>	Sprawozdanie z realizacji LPDI	<p>Powiat Kielecki</p> <p>PCPR / NGO</p>
Ułatwienie dostępu do kompleksowego wsparcia na rzecz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej z możliwością świadczenia w środowisku domowym	<p>3 600 - liczba zajęć wyrównawczych i edukacyjnych</p> <p>1 400 - liczba godzin warsztatów rozwijających umiejętności i wzmacniających kompetencje</p> <p>1 000- liczba godzin zajęć rehabilitacyjnych</p>	Sprawozdanie z realizacji LPDI	<p>Powiat Kielecki</p> <p>PCPR / NGO</p>

**Lokalny Plan Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji
dla Powiatu Kieleckiego na lata 2026-2029**

Organizacja imprez integracyjnych, wydarzeń społecznych i kampanii promujących równość dzieci w pieczy zastępczej i dzieci z rodzin biologicznych	4 - liczba zorganizowanych wydarzeń integracyjnych	Sprawozdanie z realizacji LPDI	Powiat Kielecki PCPR / NGO
Rozwój usług i wsparcia w ramach mieszkań treningowych dla usamodzielniających wychowanków pieczy zastępczej	3 - liczba osób objętych wsparciem	Sprawozdanie z realizacji LPDI	Powiat Kielecki PCPR / NGO

Opracowanie na podstawie procesu konsultacji społeczno-ekspertkich

5.2. Zidentyfikowane działania i projekty w obszarze Osoby starsze i osoby z niepełnosprawnością oraz ich opiekunowie faktyczni

Tabela 5.2

**Zidentyfikowane działania i projekty w obszarze
Osoby starsze i osoby z niepełnosprawnością oraz ich opiekunowie faktyczni**

Nazwa działania / projektu	Nazwa i wartość wskaźnika	Źródło danych	Realizator
Organizacja usług asystencji osobistej osób z niepełnosprawnością (AON)	60 - liczba uczestników	Sprawozdanie w Generatorze Funduszu Solidarnościowego	Powiat Kielecki / jednostki organizacyjne Powiatu / NGO
Opieka wytchnieniowa (dzienna, całodobowa)	20 - liczba opiekunów objętych wsparciem	Sprawozdanie w Generatorze Funduszu Solidarnościowego	Powiat Kielecki / jednostki organizacyjne Powiatu / NGO
Uruchomienie mobilnego zespołu usług społecznych i zdrowotnych dla seniorów i osób niepełnosprawnych	1 - liczba zespołów	Sprawozdanie z realizacji LPDI	Powiat Kielecki / jednostki organizacyjne Powiatu / NGO
Grupa samopomocowa dla opiekunów dzieci i osób z niepełnosprawnością	12 - liczba opiekunów objętych wsparciem	Sprawozdanie z realizacji LPDI	Powiat Kielecki / jednostki organizacyjne Powiatu / NGO
Organizacja transportu dla osób niepełnosprawnych	20 - liczba osób	Sprawozdanie z realizacji LPDI	Powiat Kielecki / jednostki organizacyjne Powiatu / NGO
Zapewnienie dodatkowych usług opiekuńczych, m.in.: teleopieka, wypożyczalnia sprzętu rehabilitacyjnego, dowożenie posiłków, drobne usługi remontowe i naprawcze, porządkowe, higieniczne) świadczone w miejscu zamieszkania seniorów i osób z niepełnosprawnością,	3 - liczba dodatkowych usług	Sprawozdanie z realizacji LPDI	Powiat Kielecki / jednostki organizacyjne Powiatu / NGO / OPS/CUS

**Lokalny Plan Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji
dla Powiatu Kieleckiego na lata 2026-2029**

zapobiegające umieszczeniu osób w placówkach całodobowych			
Powstanie centrum usług – organizacja / koordynacja	1 - liczba ponadgminnych centrów usług społecznych	Sprawozdanie z realizacji LPDI	PCPR
Pilotaż deinstytucjonalizacji DPS przy współpracy PCPR/OPS/CUS	3 - liczba współpracujących jednostek	Sprawozdanie z realizacji LPDI	Powiat Kielecki / jednostki organizacyjne Powiatu / NGO / JST
Pilotaż hospicjów domowych	1 - liczba hospicjów	Sprawozdanie z realizacji LPDI	Powiat Kielecki / jednostki organizacyjne Powiatu / NGO / JST

Opracowanie na podstawie procesu konsultacji społeczno-ekspertkich

5.3. Zidentyfikowane działania i projekty w obszarze *Osoby w kryzysie zdrowia psychicznego*

Tabela 5.3

Zidentyfikowane działania i projekty w obszarze
Osoby w kryzysie zdrowia psychicznego

Nazwa działania / projektu	Nazwa i wartość wskaźnika	Źródło danych	Realizator
Organizacja usług asystencji osobistej osób z niepełnosprawnością (AON)	32 - liczba uczestników	Sprawozdanie w Generatorze Funduszu Solidarnościowego	Powiat Kielecki / jednostki organizacyjne Powiatu / NGO
Opieka wychowawcza (dzienna, całodobowa)	5 - liczba uczestników	Sprawozdanie w Generatorze Funduszu Solidarnościowego	Powiat Kielecki / jednostki organizacyjne Powiatu / NGO
Wsparcie psychologiczne / grupy samopomocowe dla opiekunów faktycznych	20 - liczba uczestników	Sprawozdanie z realizacji LPDI	Powiat Kielecki / jednostki organizacyjne Powiatu / NGO
Szkolenia dla opiekunów faktycznych	1 - liczba szkoleń	Sprawozdanie z realizacji LPDI	Powiat Kielecki / jednostki organizacyjne Powiatu / NGO
Konferencje/seminaria z zakresu zdrowia psychicznego	2 - liczba spotkań	Sprawozdanie z realizacji LPDI	Powiat Kielecki / jednostki organizacyjne Powiatu
Pilotażu mieszkań wspomaganych / treningowych	1 - liczba mieszkań	Sprawozdanie z realizacji LPDI	Powiat Kielecki / jednostki organizacyjne Powiatu / NGO
Rozwijanie usług dziennych w ramach Środowiskowego Domu Samopomocy	10 - liczba nowych miejsc	Sprawozdanie z realizacji LPDI	Powiat Kielecki / jednostki organizacyjne Powiatu / NGO

Opracowanie na podstawie procesu konsultacji społeczno-ekspertkich

5.4. Zidentyfikowane działania i projekty w obszarze *Wdrożenie realizacji usług w społeczności lokalnej*

Tabela 5.4

**Zidentyfikowane działania i projekty w obszarze
*Wdrożenie realizacji usług w społeczności lokalnej***

Nazwa działania / projektu	Nazwa i wartość wskaźnika	Źródło danych	Realizator
Koordinacja usług społecznych i tworzenie lokalnych planów deinstytucjonalizacji usług społecznych dla Powiatu Kieleckiego i poszczególnych Gmin	1 – projekt powiatowy LPDI 19 – projektów gminnych LPDI	Sprawozdanie z realizacji projektów w ramach FERS	ROPS
Program wsparcia w zakresie przygotowania i wdrażania procesu deinstytucjonalizacji usług dla pracowników i kadry podmiotów działających na rzecz włączenia społecznego	1 - liczba osób objętych wsparciem	Sprawozdanie z realizacji projektów w ramach FERS	ROPS
Program podnoszenia kompetencji w zakresie deinstytucjonalizacji i rozwoju usług społecznych w obszarze pieczy zastępczej dla pracowników i kadry podmiotów działających na rzecz włączenia społecznego	3 - liczba osób objętych wsparciem	Sprawozdanie z realizacji projektów w ramach FERS	ROPS
Projekt koordynacji polityki społecznej w województwie świętokrzyskim na rzecz pracowników sfery społecznej w Powiecie Kieleckim w tym: wyjazdy studyjne, pomoc doradcza	6 - liczba osób objętych wsparciem	Sprawozdanie z realizacji projektów w ramach FERS	ROPS

Opracowanie na podstawie procesu konsultacji społeczno-eksperckich

6. ZASADY WDRAŻANIA, MONITOROWANIA I AKTUALIZACJI PLANU ROZWOJU USŁUG SPOŁECZNYCH I DEINSTYTUCJONALIZACJI DLA POWIATU KIELECKIEGO

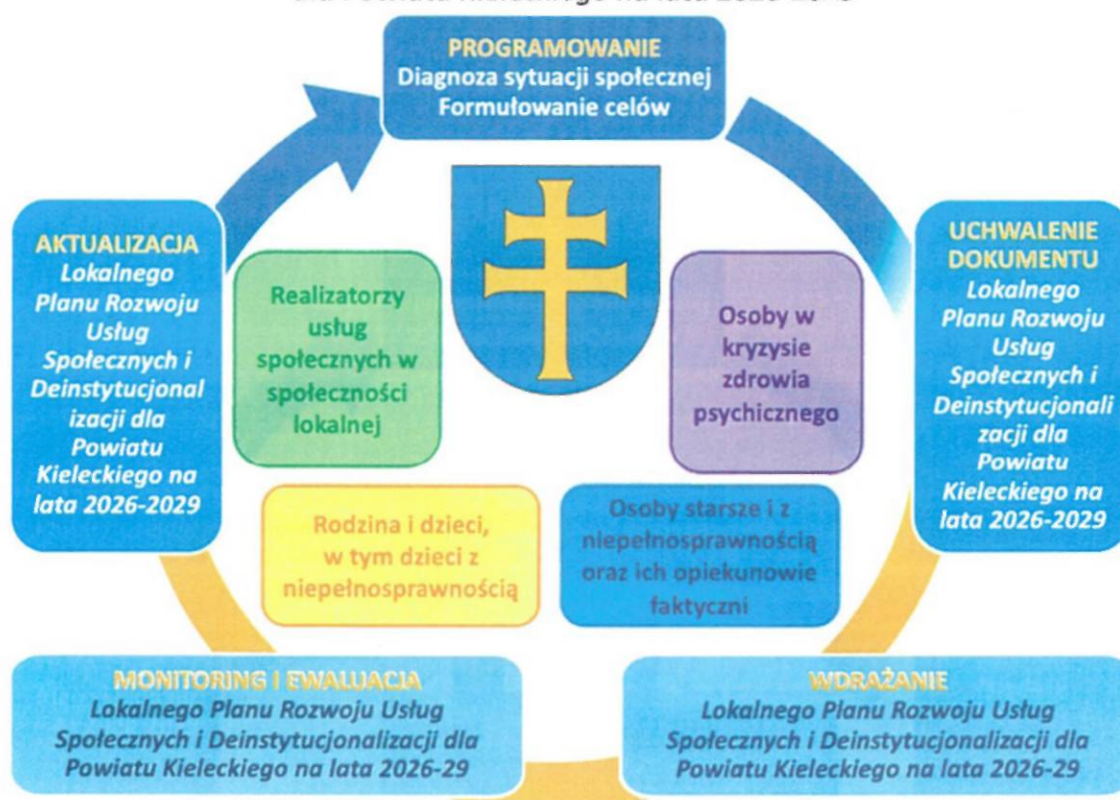
Proces programowania *Lokalnego Planu Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji dla Powiatu Kieleckiego na lata 2026-2029* obejmował cztery kluczowe etapy:

- opracowanie i uchwalenie,
- wdrażanie,
- monitorowanie i ewaluację,
- ocenę i aktualizację.

Schemat procesu wdrażania LPDI prezentuje rysunek 6.1

Rysunek 6.1

Proces wdrażania *Lokalnego Planu Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji dla Powiatu Kieleckiego na lata 2026-2029*

Źródło: Opracowanie własne

6.1. Dokumentacja procesu wdrażania

Proces wdrażania *Lokalnego Planu Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji dla Powiatu Kieleckiego na lata 2026-2029* będzie oparty na zasadach: jawności życia publicznego, personalnej odpowiedzialności za wykonywanie zadań oraz wieloletniego planowania. *LPDI* będzie wdrażany przez wyznaczone do tego podmioty przy wykorzystywaniu różnych narzędzi.

Projekty i zadania realizacyjne

Projekty i zadania realizacyjne są narzędziem służącym do osiągnięcia celów dla poszczególnych obszarów interwencji *LPDI*. Projekty i zadania są opracowywane na podstawie przeprowadzonego procesu opracowania *Planu*, w szczególności przeprowadzonej diagnozy i mają się przyczyniać do rozwoju usług społecznych świadczonych na poziomie rodziny i lokalnej społeczności.

Projekty i zadania realizuje Powiat Kielecki poprzez jednostki organizacyjne przy współpracy z innymi jednostkami samorządu terytorialnego oraz podmioty prywatne i podmioty trzeciego sektora. Skuteczne osiągnięcie celów *LPDI* będzie opierało się na dobrowolnej, partnerskiej współpracy z jednostkami samorządu gminnego z terenu Powiatu Kieleckiego.

Projekty i zadania mogą być realizowane zarówno w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego i publiczno-społecznego, jak i w ramach zadań zleconych przez samorząd powiatowy w trybie ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Ponadto podmioty administracji publicznej, zarówno jednostki podległe Staroście Kieleckiemu, jak i podmioty administracji wojewódzkiej czy centralnej, mogą realizować projekty w ramach partnerstwa publiczno-publicznego.

Sprawozdanie z realizacji *LPDI*

Sprawozdanie z realizacji Lokalnego Planu Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji dla Powiatu Kieleckiego na lata 2026-2029 przygotowuje Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, przy współpracy z wydziałami merytorycznymi Starostwa i innymi jednostkami organizacyjnymi Powiatu w zakresie realizowanych celów operacyjnych i wdrażanych przez te podmioty projektów i zadań.

Sprawozdanie z realizacji LPDI Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie przedkłada Zarządowi Powiatu w terminie do 30 maja 2030 roku. Sprawozdanie opisuje przebieg realizacji LPDI wraz ze wskazaniem zadań zrealizowanych, zrealizowanych częściowo i nie rozpoczętych oraz identyfikacją przyczyn problemów i prezentacją propozycji ich przezwyciężenia. Istotnym elementem *Sprawozdania* jest ocena osiągnięcia poszczególnych celów – w kontekście zrealizowanych i zaplanowanych do realizacji zadań i projektów.

6.2. Podmioty zarządzające realizacją LPDI

W zarządzaniu realizacją *Lokalnego Planu Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji dla Powiatu Kieleckiego na lata 2026-2029* uczestniczą głównie niżej wymienione podmioty.

Rada Powiatu

Rada Powiatu podejmuje uchwały w sprawach przyjęcia, aktualizacji i zmian *Lokalnego Planu Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji dla Powiatu Kieleckiego na lata 2026-2029*.

Zarząd Powiatu

Zarząd Powiatu jest odpowiedzialny za wykonywanie uchwał Rady Powiatu w sprawie przyjęcia, aktualizacji i zmian *Lokalnego Planu Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji dla Powiatu Kieleckiego na lata 2026-2029* oraz nadzór nad jej wdrażaniem. W tym celu Zarząd Powiatu wskazuje podmioty realizujące poszczególne projekty i działania przyczyniające się do osiągnięcia celów LPDI, do których poza Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, należeć będą wyznaczone przez Starostę Kieleckiego stosowne wydziały merytoryczne Starostwa Powiatowego, jednostki organizacyjne Powiatu, które będą bezpośrednio nadzorować wdrażanie *projektów i zadań* realizacyjnych.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie

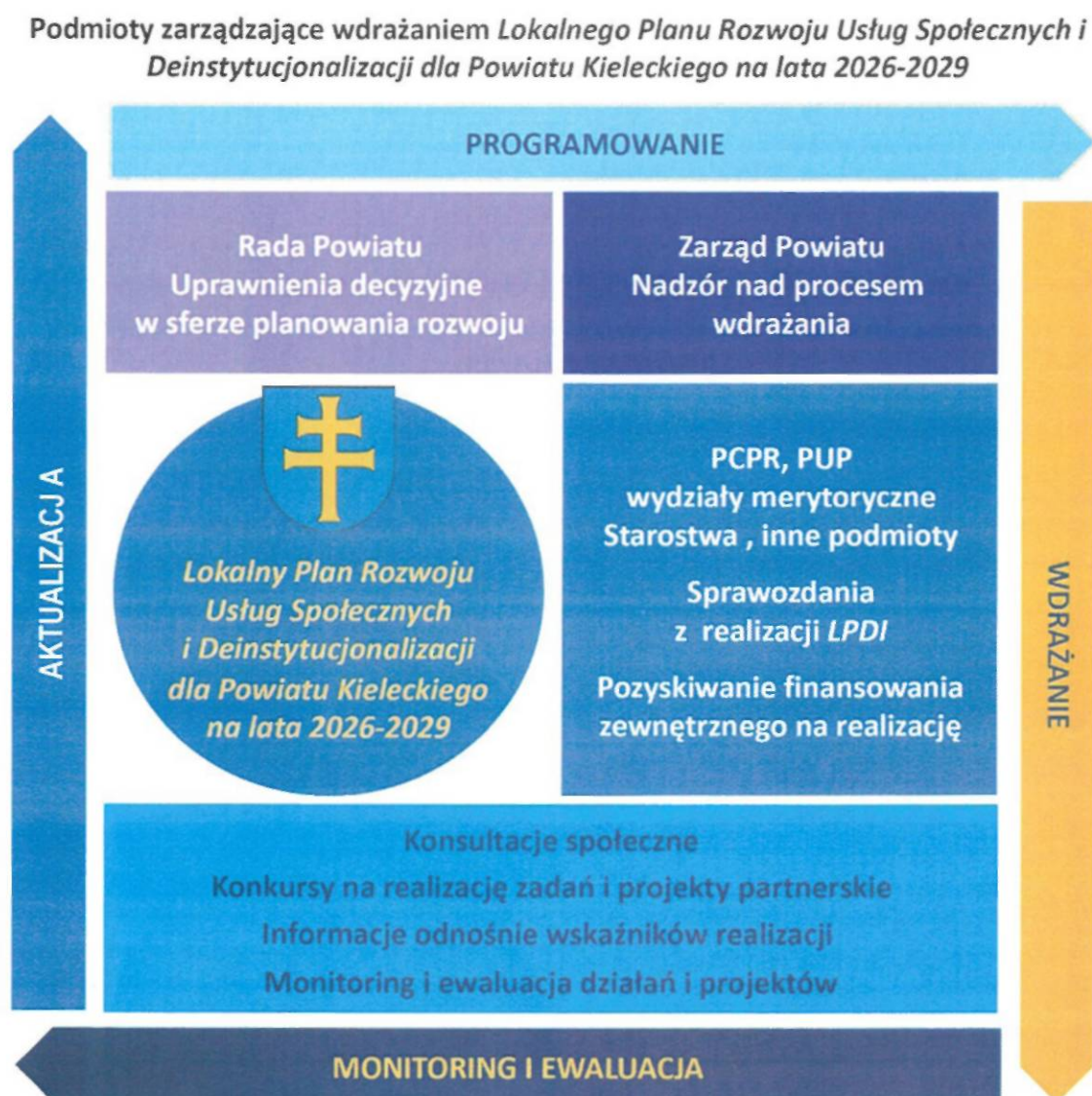
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie jest podmiotem kluczowym w procesie programowania i opracowywania LPDI, zbiera informacje i dane statystyczne oraz nadzoruje i przeprowadza konsultacje, umożliwia koordynację realizacji działań w zakresie deinstytucjonalizacji pomiędzy samorządem powiatowym a samorządami gminnymi z terenu Powiatu Kieleckiego.

**Lokalny Plan Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji
dla Powiatu Kieleckiego na lata 2026-2029**

W obszarze polityki społecznej Powiat Kielecki realizuje przy pomocy Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie oraz wydziałów Starostwa Powiatowego w Kielcach zarówno zadania własne, jak i zadania zlecone z zakresu administracji rządowej należące do kompetencji Powiatu Kieleckiego i Starosty Kieleckiego z zakresu: pomocy społecznej, działań na rzecz osób z niepełnosprawnościami, wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Centrum prowadzi swoją działalność instytucjonalną obejmującą gros celów LPDI w płaszczyznach wytyczonych przez ustawodawcę, zasadniczo ukierunkowanych na promowanie i ochronę rodziny, udzielanie wszechstronnej pomocy rodzinom zastępczym i usamodzielniającym się wychowankom, pomoc społeczną oraz rehabilitację społeczną osób niepełnosprawnych.

Rysunek nr 6.2 prezentuje schemat procesu wdrażania *Lokalnego Planu Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji dla Powiatu Kieleckiego na lata 2026-2029*.

Rysunek 6.2

Źródło: Opracowanie własne

Konsultacje społeczne

Dla opiniowania *Lokalnego Planu Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji dla Powiatu Kieleckiego na lata 2026-2029* mogą być prowadzone otwarte konsultacje społeczne, ogłaszane przez Zarząd Powiatu Kieleckiego, a przeprowadzane i monitorowane przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kielcach. Konsultacje mają stwarzać możliwość współpracy z samorządem gminnym z terenu Powiatu, partycypację mieszkańców, ekspertów oraz różnych organizacji i podmiotów działających w sferze włączenia społecznego w sprawach związanych z realizacją *LPDI*.

Materiały uzyskane w ramach procesu uspołeczniania wdrażania *LPDI* są na bieżąco analizowane przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie. Centrum wykorzysta najważniejsze zagadnienia i wnioski zgłaszane w ramach konsultacji społecznych związane z przygotowaniem, wdrażaniem i aktualizacją *LPDI* oraz jego edycji na kolejne lata.

6.3. System monitorowania

Prowadzony będzie monitoring wskaźnikowy i społeczny. Monitoring wskaźnikowy będzie prowadzony w oparciu o oczekiwane wskaźniki osiągnięć przez poszczególne podmioty wdrażające projekty i zadania realizacyjne, zaś monitoring społeczny będzie na podstawie wyników badania opinii, w szczególności poprzez konsultacje społeczne. Poziom osiągnięcia każdego z celów w zakresie deinstytucjonalizacji usług będzie zmierzony w ostatnim roku realizacji *LPDI* tj. 2029 roku, a poszczególnych projektów i zadań realizacyjnych – na dzień 31 grudnia 2027 oraz 31 grudnia 2029.

Istotny element systemu monitorowania stanowi sporządzanie sprawozdań z realizacji *LPDI* wraz ze wskazaniem zadań zrealizowanych, zrealizowanych częściowo i nie rozpoczętych oraz identyfikacją przyczyn problemów i prezentacją propozycji ich przezwyciężenia. Istotnym elementem będzie ocena osiągnięcia poszczególnych celów w zakresie deinstytucjonalizacji usług – w kontekście zrealizowanych i zaplanowanych do realizacji *zadań*, w szczególności czy w każdy z celów wpisują się przygotowane *zadania*.

6.4. Sposoby ewaluacji i aktualizacji

Ewaluacja

Ewaluacją objęte będą postępy w realizacji *LPDI* na poziomie celów w zakresie świadczenia usług w rodzinie i środowisku lokalnym.

Ewaluacja działań i projektów – w terminie do 31 grudnia 2027 Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie zbiera i zestawia materiał sprawozdawczy na podstawie pomiarów wskaźników osiągniętych, korzystając przy tym z informacji przy pomocy m.in. wydziałów merytorycznych Starostwa Powiatowego w Kielcach i innych jednostek organizacyjnych Powiatu w zakresie realizowanych celów i wdrażanych przez te podmioty działań i projektów. Ponadto wykorzystane mogą być informacje z powszechnie dostępnych źródeł, ocen eksperckich, wyników monitoringu społecznego i konsultacji społecznych. Wyniki ewaluacji działań i projektów zawierane są w *Sprawozdaniu z realizacji LPDI* i przekazywane Zarządowi Powiatu do akceptacji.

Ewaluacja celów – w terminie do 31 maja 2030 Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie zbiera i zestawia materiał sprawozdawczy na podstawie pomiarów wskaźników osiągniętych, korzystając przy tym z informacji przy pomocy m.in. wydziałów merytorycznych Starostwa i innych jednostek organizacyjnych Powiatu, w zakresie realizowanych celów w zakresie deinstytucjonalizacji usług. Ponadto wykorzystane mogą być informacje z powszechnie dostępnych źródeł, ocen eksperckich, wyników monitoringu społecznego i konsultacji społecznych. Wyniki zawierane są w *Sprawozdaniu z realizacji LPDI* i przekazywane Zarządowi Powiatu i Radzie Powiatu w Kielcach do akceptacji.

Aktualizacja

Wynikające z monitorowania i oceny wdrażania *Lokalnego Planu Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji dla Powiatu Kieleckiego na lata 2026-2029*, zmiany w zapisach dokumentu mogą być dokonywane na bieżąco przez Zarząd Powiatu w działaniach i projektach realizacyjnych. Ewentualne zmiany dotyczące celów w zakresie deinstytucjonalizacji usług mogą być wprowadzone przez Radę Powiatu po każdorazowej ich okresowej ocenie. Systematyczna aktualizacja *LPDI*, jest ukierunkowana na uwzględnienie w niej pojawiających się nowych zadań i wykorzystanie nowych możliwości.

7. FINANSOWANIE WDROŻENIA PLANU ROZWOJU USŁUG SPOŁECZNYCH I DEINSTYTUCJONALIZACJI DLA POWIATU KIELECKIEGO

7.1 Finansowanie realizacji LPDI

Samorząd Powiatu dysponuje w różnym stopniu środkami do bezpośredniego finansowania realizacji projektów i zadań niezbędnych do osiągnięcia celów. Jednak poprzez kształtowanie przestrzeni, stymulowanie rozwoju zasobów ludzkich i zapewnienie bezpieczeństwa w sferze społecznej tworzy warunki do rozwoju gospodarczego, przyciągania inwestorów i pobudzania przedsiębiorczości mieszkańców. Utrzymanie wysokiego tempa rozwoju przy ograniczonych wolnych środkach budżetowych wymaga stosowania montażu finansowego opartego na partnerstwie publiczno-społecznym i publiczno-publicznym, wspieranego pozyskaniem środków bezzwrotnych z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej. Było to jedną z podstawowych przyczyn zharmonizowania *Lokalnego Planu Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji dla Powiatu Kieleckiego na lata 2026-2029* z dokumentem *Regionalnego Planu Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji dla Województwa Świętokrzyskiego na lata 2026-2028*.

Finansowanie realizacji *Lokalnego Planu Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji dla Powiatu Kieleckiego na lata 2026-2029* tylko w części zależy od budżetu Powiatu. Schemat realizacji i finansowania zadań przedstawiono na rysunku 7.1.

Partnerstwo publiczno-prywatne jest formą finansowania realizacji projektów w sferze społecznej przez długoterminowe zaangażowanie organizacji trzeciego sektora – stowarzyszeń, fundacji, a także spółdzielni socjalnych. Wobec ustawowego ograniczenia zadłużenia jednostki samorządowej do poziomu 15 i 60% jej dochodów budżetowych oraz obecnego poziomu zobowiązań montaż finansowy z wykorzystaniem organizacji trzeciego sektora w połączeniu ze środkami bezzwrotnymi pozyskanymi z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej stanie się ważnym narzędziem rozwiązywania problemów społecznych.

Schemat finansowania realizacji *Lokalnego Planu Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji dla Powiatu Kieleckiego na lata 2026-2029*

Źródło: Opracowanie własne

Partnerstwo publiczno-publiczne jest formą finansowania *zadań* przez koncentrację środków publicznych – powiatowych, gminnych, województwa samorządowego i administracji centralnej. W latach 2026-2029 oraz w kolejnych okresach programowania może stać się jednym z istotnych źródeł środków na finansowanie *zadań* służących rozwiązywaniu problemów społecznych w Powiecie Kieleckim.

7.2. Plan finansowania usług w ramach LPDI dla Powiatu Kieleckiego

Wskazany w niniejszym dokumencie plan rozwoju usług ma charakter postulatowy i stanowi zestawienie możliwych działań, które zostaną zrealizowane po uzyskaniu środków finansowych i zaplecza organizacyjnego, lokalowego i kadrowego na ich realizację. Przewidziane działania obejmują w pierwszej kolejności te które należą do zadań powiatu, w szczególności do PCPR w Kielcach jako jednostki samorządu terytorialnego. Natomiast, jak wskazuje przeprowadzona diagnoza dla pełnego dostępu do odpowiednich usług społecznych konieczne jest wzajemne uzupełnianie z działaniami podejmowanymi przez poszczególne gminy w zakresie przynależnych im zadań. Dopełnieniem wszystkich działań jednostek samorządu terytorialnego stanowią działania podejmowane lub też realizowane przez organizacje pozarządowe i inne podmioty zewnętrzne.

Cele i działania przewidziane do realizacji w okresie 2026-2029 na terenie Powiatu Kieleckiego mają za zadanie w szczególności powiązanie dostępnych źródeł finansowania w szczególności funduszy europejskich a także innych źródeł finansowych z lokalnymi działaniami w obszarze usług społecznych i deinstytucjonalizacji. Dodatkowo mogą przyczynić się do skoordynowania działań podejmowanych przez różne podmioty na terenie powiatu przy uwzględnieniu potencjału i zasobów partnerów społecznych.

Zidentyfikowane w procesie społeczno-eksperckim źródła finansowania usług, które będą realizowane po pilotażowym wdrożeniu *Lokalnego Planu Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji dla Powiatu Kieleckiego na lata 2026-2029*, dla poszczególnych obszarów interwencji zostały zaprezentowane w tabelach 7.1, 7.2, 7.3 i 7.4.

7.2.1. Plan finansowania usług w obszarze Rodzina, dzieci i młodzież, w tym z niepełnosprawnością

Tabela 7.1

Plan finansowania usług w obszarze
Rodzina, dzieci i młodzież, w tym z niepełnosprawnością

Rodzaj kosztu	Planowana wartość finansowania	Źródło finansowania	Realizator
Projekt partnerski <i>Nadzieja dla rodziny</i>	139 809	Zatwierdzony budżet projektu na 2026 rok	Stowarzyszenie <i>Nadzieja rodzinie</i> Powiat Kielecki / PCPR

**Lokalny Plan Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji
dla Powiatu Kieleckiego na lata 2026-2029**

Promowanie idei rodzicielstwa zastępczego poprzez prowadzenie kampanii społecznych i medialnych, dystrybucję materiałów promocyjnych	120 000	Dotacje w ramach Działania FESW 09.05 <i>Wsparcie rodzin oraz pieczy zastępczej</i> w naborach ogłaszanych przez UMWS Projekt planu finansowego na 2026 rok	Powiat Kielecki / Starostwo Powiatowe / jednostki organizacyjne Powiatu / NGO
Utworzenie placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego	340 000	Budżet powiatu	Powiat Kielecki
Rozwój partnerskiej sieci współpracy lokalnej (m.in. Caritas, CIK, OPS, CUS, zespoły interdyscyplinarne i.in.) na rzecz wspierania dziecka i rodziny	ND	ND	Powiat Kielecki PCPR / NGO
Utworzenie partnerskiego mobilnego zespołu interwencyjnego / kryzysowego oraz w zakresie wsparcia rodzin	250 000	Dotacje w ramach Działania FESW 09.05 <i>Wsparcie rodzin oraz pieczy zastępczej</i> w naborach ogłaszanych przez UMWS	Powiat Kielecki PCPR / NGO Zespół partnerski / OPS / CUS / Szkoły / Poradnie
Profesjonalizacja kadr	ND	Wsparcie w ramach projektów FERS realizowanych przez ROPS w Kielcach	Powiat Kielecki / PCPR / NGO ROPS
Poradnictwo specjalistyczne i wsparcie dla rodzin wieloprotblemowych, rodziców biologicznych dzieci umieszczonych bądź zagrożonych umieszczeniem w pieczy zastępczej	43 000	Dotacje w ramach Działania FESW 09.05 <i>Wsparcie rodzin oraz pieczy zastępczej</i> w naborach ogłaszanych przez UMWS	Powiat Kielecki PCPR / NGO
Poradnictwo specjalistyczne dla rodzin z pieczy zastępczej	500 000	Dotacje w ramach Działania FESW 09.05 <i>Wsparcie rodzin oraz pieczy zastępczej</i> w naborach ogłaszanych przez UMWS	Powiat Kielecki PCPR / NGO

**Lokalny Plan Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji
dla Powiatu Kieleckiego na lata 2026-2029**

Wsparcie rodzin zastępczych poprzez utrzymanie i rozwój kompetencji opiekuńczych	32 000	Dotacje w ramach Działania FESW 09.05 <i>Wsparcie rodzin oraz pieczy zastępczej</i> w naborach ogłaszanych przez UMWS	Powiat Kielecki PCPR / NGO
Ułatwienie dostępu do kompleksowego wsparcia na rzecz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej z możliwością świadczenia w środowisku domowym	1 360 000	Dotacje w ramach Działania FESW 09.05 <i>Wsparcie rodzin oraz pieczy zastępczej</i> w naborach ogłaszanych przez UMWS	Powiat Kielecki PCPR / NGO
Organizacja imprez integracyjnych, wydarzeń społecznych i kampanii promujących równość dzieci w pieczy zastępczej i dzieci z rodzin biologicznych	360 000	Dotacje w ramach Działania FESW 09.05 <i>Wsparcie rodzin oraz pieczy zastępczej</i> w naborach ogłaszanych przez UMWS	Powiat Kielecki PCPR / NGO
Rozwój usług i wsparcia w ramach mieszkań treningowych dla usamodzielniających wychowanków pieczy zastępczej	130 000	Dotacje w ramach Działania FESW 09.05 <i>Wsparcie rodzin oraz pieczy zastępczej</i> w naborach ogłaszanych przez UMWS	Powiat Kielecki PCPR / NGO

Opracowanie na podstawie procesu konsultacji społeczno-ekspertkich

7.2.2. Plan finansowania usług w obszarze Osoby starsze i osoby z niepełnosprawnością oraz ich opiekunowie faktyczni

Tabela 7.2

Plan finansowania usług w obszarze
Osoby starsze i osoby z niepełnosprawnością oraz ich opiekunowie faktyczni

Rodzaj kosztu	Planowana wartość finansowania	Źródło finansowania	Realizator
Organizacja usług asystencji osobistej osób z niepełnosprawnością (AOON)	5 280 000	Program MRPIPS Asystent Osobisty Osoby z Niepełnosprawnością – dla Jednostek Samorządu Terytorialnego – Fundusz Solidarnościowy FESW 2021–2027, 09.04 Zwiększenie dostępności usług społecznych i zdrowotnych - w naborach ogłaszanych przez UMWS	Powiat Kielecki / jednostki organizacyjne Powiatu / NGO
Opieka wytchnieniowa (dzienna, całodobowa)	660 000	Program MRPIPS Opieka Wytchnieniowa – dla Jednostek Samorządu Terytorialnego – Fundusz Solidarnościowy FESW 2021–2027 09.04 Zwiększenie dostępności usług społecznych i zdrowotnych - w naborach ogłaszanych przez UMWS	Powiat Kielecki / jednostki organizacyjne Powiatu / NGO
Uruchomienie mobilnego zespołu usług społecznych i zdrowotnych dla seniorów i osób niepełnosprawnych	400 000	FESW 2021–2027 09.04 Zwiększenie dostępności usług społecznych i zdrowotnych” - w naborach ogłaszanych przez UMWS	Powiat Kielecki / jednostki organizacyjne Powiatu / NGO

**Lokalny Plan Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji
dla Powiatu Kieleckiego na lata 2026-2029**

Grupa samopomocowa dla opiekunów dzieci i osób z niepełnosprawnością	18 000	FESW 2021–2027 09.04 Zwiększenie dostępności usług społecznych i zdrowotnych w naborach ogłaszanych przez UMWŚ	Powiat Kielecki / jednostki organizacyjne Powiatu / NGO
Organizacja transportu dla osób niepełnosprawnych	70 000	FESW 2021–2027 09.04 <i>Zwiększenie dostępności usług społecznych i zdrowotnych - w naborach ogłaszanych przez UMWŚ</i>	Powiat Kielecki / jednostki organizacyjne Powiatu / NGO
Zapewnienie dodatkowych usług opiekuńczych, m.in.: teleopieka, wypożyczalnia sprzętu rehabilitacyjnego, dowożenie posiłków, drobne usługi remontowe i naprawcze, porządkowe, higieniczne) świadczone w miejscu zamieszkania seniorów i osób z niepełnosprawnością, zapobiegające umieszczeniu osób w placówkach całodobowych	500 000	FESW 2021–2027 09.04 <i>Zwiększenie dostępności usług społecznych i zdrowotnych - w naborach ogłaszanych przez UMWŚ</i>	Powiat Kielecki / jednostki organizacyjne Powiatu / NGO / OPS/CUS
Powstanie centrum usług – organizacja / koordynacja	1 000 000	FESW 2021–2027 09.04 <i>Zwiększenie dostępności usług społecznych i zdrowotnych - w naborach ogłaszanych przez UMWŚ</i>	PCPR
Pilotaż deinstytucjonalizacji DPS przy współpracy PCPR/OPS/CUS	ND	FESW 2021–2027 09.04 <i>Zwiększenie dostępności usług społecznych i zdrowotnych - w naborach ogłaszanych przez UMWŚ</i>	Powiat Kielecki / jednostki organizacyjne Powiatu / NGO / JST

**Lokalny Plan Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji
dla Powiatu Kieleckiego na lata 2026-2029**

Pilotaż hospicjów domowych	3 000 000	FESW 2021–2027 09.04 <i>Zwiększenie dostępności usług społecznych i zdrowotnych - w naborach ogłaszanych przez UMWŚ/NFZ</i>	Powiat Kielecki / jednostki organizacyjne Powiatu / NGO / JST
----------------------------	-----------	--	---

Opracowanie na podstawie procesu konsultacji społeczno-ekspertkich

7.2.3. Plan finansowania usług w obszarze *Osoby w kryzysie zdrowia psychicznego*

Tabela 7.3

**Plan finansowania usług w obszarze
*Osoby w kryzysie zdrowia psychicznego***

Rodzaj kosztu	Planowana wartość finansowania	Źródło finansowania	Realizator
Organizacja usług asystencji osobistej osób z niepełnosprawnością (AOON)	2 816 000	Program MRPIPS Asystent Osobisty Osoby z Niepełnosprawnością – dla Jednostek Samorządu Terytorialnego – Fundusz Solidarnościowy FESW 2021–2027, 09.04 <i>Zwiększenie dostępności usług społecznych i zdrowotnych - w naborach ogłaszanych przez UMWŚ</i>	Powiat Kielecki / jednostki organizacyjne Powiatu / NGO
Opieka wytchnieniowa (dzienna, całodobowa)	165 000	Program MRPIPS Opieka Wytchnieniowa – dla Jednostek Samorządu Terytorialnego – Fundusz Solidarnościowy FESW 2021–2027 09.04 <i>Zwiększenie dostępności usług społecznych i zdrowotnych - w naborach ogłaszanych przez UMWŚ</i>	Powiat Kielecki / jednostki organizacyjne Powiatu / NGO

**Lokalny Plan Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji
dla Powiatu Kieleckiego na lata 2026-2029**

Wsparcie psychologiczne / grupy samopomocowe dla opiekunów faktycznych	43 000	FESW 2021–2027 09.04 <i>Zwiększenie dostępności usług społecznych i zdrowotnych w naborach ogłaszanych przez UMWŚ</i>	Powiat Kielecki / jednostki organizacyjne Powiatu / NGO
Szkolenia dla opiekunów faktycznych	20 000	FESW 2021–2027 09.04 <i>Zwiększenie dostępności usług społecznych i zdrowotnych w naborach ogłaszanych przez UMWŚ</i>	Powiat Kielecki / jednostki organizacyjne Powiatu / NGO
Konferencje/seminaria z zakresu zdrowia psychicznego	70 000	FESW 2021–2027 09.04 <i>Zwiększenie dostępności usług społecznych i zdrowotnych w naborach ogłaszanych przez UMWŚ</i> Budżet Powiatu i poszczególnych gmin Powiatu Kieleckiego	Powiat Kielecki / jednostki organizacyjne Powiatu
Pilotażu mieszkań wspomaganym / treningowym	400 000	FESW 2021–2027 09.04 <i>Zwiększenie dostępności usług społecznych i zdrowotnych w naborach ogłaszanych przez UMWŚ</i>	Powiat Kielecki / jednostki organizacyjne Powiatu / NGO
Rozwijanie usług dziennych w ramach Środowiskowego Domu Samopomocy	2 000 000	FESW 2021–2027 09.04 <i>Zwiększenie dostępności usług społecznych i zdrowotnych w naborach ogłaszanych przez UMWŚ</i> Dotacje celowe	Powiat Kielecki / jednostki organizacyjne Powiatu / NGO

Opracowanie na podstawie procesu konsultacji społeczno-ekspertkich

7.2.4. Plan finansowania usług w obszarze *Wdrożenie realizacji usług w społeczności lokalnej*

Tabela 7.4

**Plan finansowania usług w obszarze
*Wdrożenie realizacji usług w społeczności lokalnej***

Rodzaj kosztu	Planowana wartość finansowania	Źródło finansowania	Realizator
Koordinacja usług społecznych i tworzenie lokalnych planów deinstytucjonalizacji usług społecznych dla Powiatu Kieleckiego i poszczególnych Gmin	Nd	Wsparcie merytoryczne w ramach projektu koordynacyjnego FERS realizowanego przez ROPS w Kielcach	ROPS
Program wsparcia w zakresie przygotowania i wdrażania procesu deinstytucjonalizacji usług dla pracowników i kadry podmiotów działających na rzecz włączenia społecznego	Nd	Wsparcie merytoryczne w ramach projektu koordynacyjnego FERS realizowanego przez ROPS w Kielcach	ROPS
Program podnoszenia kompetencji w zakresie deinstytucjonalizacji i rozwoju usług społecznych w obszarze pieczy zastępczej dla pracowników i kadry podmiotów działających na rzecz włączenia społecznego	Nd	Wsparcie merytoryczne w ramach projektu koordynacyjnego FERS realizowanego przez ROPS w Kielcach	ROPS
Projekt koordynacji polityki społecznej w województwie świętokrzyskim na rzecz pracowników sfery społecznej w Powiecie Kieleckim w tym: wyjazdy studyjne, pomoc doradcza	Nd	Wsparcie merytoryczne w ramach projektu koordynacyjnego FERS realizowanego przez ROPS w Kielcach	ROPS

Opracowanie na podstawie procesu konsultacji społeczno-ekspertkich

**POWIAZOWE CENTRUM
POMOCY RODZINIE
w Kielcach**
 ul. Wrzeszowa 44, 25-211 Kielce

ZASTĘPCA DYREKTORA
 Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie
 w Kielcach
Piotr Piwowarczyk